

Sámedikki dievasčoahkkin Čoahkkingirji 02/06

Kautokeinoveien 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: Miessemánu 30.b. 2006 - geassemánu 02.b.
2006
Báiki: Kárašjohka

Áššelistu

Saksnr.	Sakstittel
014/06	Vuoddeapmi
015/06	Sámediggerádi doaibmadiedáhus čoahkkinortnega § 20 vuodul
016/06	Gažaldagat Sámediggeráddái Sámedikki čoahkkinortnega § 11 vuodul
017/06	Sámediggerádi riikkaidgaskasaš ángiruššansuorgi - čielggadus
018/06	Odđa áššiid diediheapmi Sámedikki čoahkkinortnega § 4 vuodul
019/06	Sámi oahppoplakáhtta ja prinsihpat oahpahussii Máhttolokten - sámi oahppoplánabuktosis
020/06	Sámedikki reviderejuvvon bušeahtta 2006
021/06	Bearráigeahččanlávdegotti diedáhus - áigodahkii golggotmánus 2005 - cuoŋománnui 2006
022/06	Sámedikkiid fágalávdegottiid bargonjuolggadusat
023/06	Sámedikki njuolggadusat Finnmárkku fylkka rievdaduvvon meahcegeavaheami várás
024/06	Sámedikki jagi 2007 čoahkkinplána
025/06	Váidinorgána nammadeapmi sámi organisašuvnnaid doarjjanjuolggadusaid vuodul
026/06	Odđa lahttu välljen válgalávdegoddái ja doarjjastivrii
027/06	Spiekasteapmi Sámedikki fágalávdegottiid bargonjuolggadusain

Čoahkkináiggat

Áigi		Ášši	Siidu
Disdat 30.05.06	dii. 09.00 - 09.20	014/06	4
	dii. 09.20 - 15.40	015/06	7
	dii. 15.40 - 16.40	016/06	23
	dii. 16.40 - 17.00	017/06	34
	dii. 17.30 - 18.10	022/06	76
	dii. 18.10 - 18.10	024/06	102
Gaskavahkku 31.05.06	dii. 09.00 - 10.30	018/06	40
	dii. 11.00 - 11.10	027/06	108
	dii. 11.10 - 12.30	019/06	59
	dii. 14.00 - 15.10	020/06	62
	dii. 15.35 - 16.00	021/06	72
	dii. 16.00 - 17.00	018/06	40
Duorastat 01.06.06	dii. 09.00 - 09.05	025/06	104
	dii. 09.05 - 09.10	026/06	106
	dii. 09.10 - 14.40	023/06	85
Bearjadat 02.06.06	dii. 08.30 - 10.10	017/06 joatkka	34

Ášši 014/06

Čoahkkima vuodđudeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui maŋgebárgga miessemánu 30. b. 2006 dii. 09.00.

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis:

1. Magnhild Mathisen	23. Anne Dalheim (Tor Mikalsen ovddas)
2. Gunn-Britt Retter	24. Hilde Nyvoll Vangen
3. Knut Store	25. Per-Bjørn Lakselvenes (Randi A. Skum ovddas 30. – 31.05.06)
4. Marianne Balto Henriksen	26. Bjarne Store-Jakobsen
5. Janoš Trosten	27. Lene Hansen
6. Per Ivar Henriksen	28. Ann-Mari Thomassen
7. Egil Olli	29. Henrik Eriksen
8. Terje Tretnes	30. Nanna Thomassen (Susanne Amalie Andersen ovddas)
9. Synnøve Solbakken-Härkönen	31. Kjersti Myrnes Balto
10. ii lean várrelahttu Marie Therese Nordsletta Aslaksen ovddas	32. Vibeke Larsen
11. Aili Keskitalo	33. Roger Pedersen
12. Berit Marie P. Eira (Per Andersen Bæhr ovddas 30.-31.05.06)	34. ii lean várrelahttu Tone Finnesen ovddas 30.05.06
13. ii lean várrelahttu Isak Mathis O. Hætta ovddas	35. Anders Urheim
14. Klemet Erland Hætta	36. Miriam Paulsen
15. Josef Vedhugnes	37. Jarle Jonassen
16. Olaf Eliassen	38. Maja Lisa Kappfjell (Sten Erling Jønsson ovddas, lobihis jávkan)
17. Tone Merete Orti Olsen (Wiebke Synnøve Slåtveen ovddas)	39. Laila Wilks (Kirsten Appfjell ovddas)
18. Per Edvind Varsi	40. Rita-Alise Porsanger
19. Jon Harald Skum	41. Jørn Are Gaski
20. Kristin N. Harila (Toril Bakken ovddas 30.-31.05.06)	42. Johan Mikkel Sara
21. Inger Jørstad	43. Kirsti Guvsám
22. Willy Ørnebakk	

Juollujuvvon permišuvnnat

Permišuvnnat olles dievasčoahkkimis

Áirras nr. 17 Wiebke Synnøve Slåtsveen
Áirras nr. 23 Tor Mikalsen
Áirras nr. 30 Susanne Amalie Andersen
Áirras nr. 10 Marie Therese Nordsletta Aslaksen
Áirras nr. 39 Kirsten Appfjell
Áirras nr. 13 Isak Mathis O. Hætta

Permišuvnnat osiid dievasčoahkkimis

Áirras nr. 1 Magnhild Mathisen oáččui permišuvnna miessemánu 31. b. Dii. 12.00 rájes.
Áirras nr. 34 Tone Finnesen oáččui permišuvnna miessemánu 30. b. 2006.
Áirras nr. 9 Synnøve Solbakken-Härkönen oáččui permišuvnna miessemánu 31. b. 2006. dii
13.30. – 15.30
Áirras nr. 25 Randi A. Skum oáččui permišuvnna miessemánu 30. – 31. b. 2006.
Áirras nr. 26 Bjarne-Store Jakobsen oáččui permišuvnna geassemánu 01. ja 02. b. 2006.
Áirras nr 12 Per Andersen Bæhr oáččui permišuvnna miessemánu 30.-31. b. 2006.
Áirras nr 20 Toril Bakken oáččui permišuvnna miessemánu 30.-31. b. 2006.
Áirras nr. 4 Marianne Balto Henriksen oáččui permišuvnna geassemánu 02. b. 2006.
Áirras nr. 6 Per-Ivar Henriksen oáččui permišuvnna geassemánu 02. b. 2006.
Áirras nr. 18 Per Edvind Varsi oáččui permišuvnna miessemánu 31. b. 2006 dii. 13.30 – 15.30.
ja geassemánu 02. b. 2006.
Áirras nr. 17 Tone Merete Orti Olsen oáččui permišuvnna geassemánu 01. – 02. b. 2006.
Áirras nr. 19 John Harald Skum oáččui permišuvnna geassemánu 02. b. 2006.

Várrelahtut

Anne Dalheim lei čoahkkimis áirasa nr 23 Tor Mikalsen ovddas
Berit Marie P. Eira lei čoahkkimis áirasa nr. 12 Per Andersen Bæhr ovddas
Tone Merete Orti Olsen lei čoahkkimis áirasa nr. 17 Wiebke Synnøve Slåtsveen ovddas
Kristin N. Harila lei čoahkkimis áirasa nr. 20 Toril Bakken ovddas
Per-Bjørn Lakselvenes lei čoahkkimis áirasa nr. 25 Randi A. Skum ovddas
Laila Wilks lei čoahkkimis áirasa nr. 39 Kirsten Appfjell ovddas
Nanna Thomassen lei čoahkkimis áirasa nr. 30 Susanne Amalie Andersen ovddas
Maja Lisa Kappfjell lei čoahkkimis áirasa nr. 38 Sten Erling Jønsson ovddas
Ranveig Matheussen lei čoahkkimis áirasa nr. 26 Bjarne Store-Jakobsen ovddas
Sigrun Rasmussen lei čoahkkimis áirasa nr. 1 Magnhild Mathisen ovddas

I Áššebáhpirat

Cuoŋománu 27. b. 2006 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu.

II Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkkinjodihangotti árvalus Sámediggái:
Cuoŋománu 27. b. 2006 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu dohkkehuvvo.

Sámediggi dohkkeha ahte liigeášši 026/06 Ođđa lahtu välljen válgalávdegoddái ja doarjjastivríi biddjojuvvo gieđahallamii duorastaga geassemánu 01. b. 2006.

III Jienasteapmi

43 árisis ledje 38 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Čoahkkinjođihangotti gohččun b. 27.04.06 oktan áššelistuin dohkkehuvvui ovttajienalaččat
- Liigeášši 026/06 Ođđa lahttu välljen válgalávdegoddái ja doarjjastivríi dohkkehuvvui ja lasihuvvui áššelistui áššin duorastaga geassemánu 01 b. 2006

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Josef Vedhugnes	
	Egil Olli, čoahkkinortnegii	
	Jánoš Trosten, čoahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Cuoŋománu 27. b. 2006 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu dohkkehuvvui.

Sámediggi dohkkeha ahte liigeášši 026/06 Ođđa lahtu välljen válgalávdegoddái ja doarjjastivríi biddjojuvvo gieđahallamii duorastaga geassemánu 01. b. 2006.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.05.06 dii. 09.20.

Ášši 15/06

Sámediggeráđi doaibmadieđáhus čoahkkinortnega § 20 vuodul

Arkiva

Arkiiváššenr.

06/1645

Ášši meannudeapmi álggahuvvui disdaga 30.05.06 dii. 09.20

I Dokumeantalistu

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi evttohus:

Sámediggeráđi diedáhus válđojuvvo diehtun.

Diedáhus válldahallá Sámediggeráđi doaimmaid áigodagas 14.02.06-10.05.06.

1 Doaimmaid válldahallan

Sámediggeráđdi lea dán áigodagas doallan 5 čoahkkima ja meannudan 32 ášši. Čujuhuvvo čoahkkingirjiide R 02/06, R 03/06, R 04/06, R 05/06 ja R 06/06.

Sámediggeráđdi áigu dán diedáhusas válldahallat mánnga dain áššiin maiguin ráđdi lea bargan dán áigodagas.

2 Áššesuorggit

2.1 Oahpahus

2.1.1 Máhttolokten

Sámediggeráđdi lea dahkan álgomearrádusa sámi sisdollui našuvnnalaš oahppoplánain oktasašfágain osku ja etihka, geografiiija, servodatfága ja historjá. Sámediggeráđdi gulahallá dál Máhtodepartemeantta politihkalaš jođihemiin oahppoplánaid sámi sisdoalu birra.

2.1.2 Fága- ja diibmojuohku ohppiide geain lea sámegieloahpahus

Sámediggi lea hálldahaslaš ráđđádallamiid bokte Máhttodepartemeanttain dohkkehan fága- ja diibmojuogu ohppiide geain lea oahpahus sámegielas ja sámegillii. Lagat dieđut fága- ja diibmojuogu birra gávdnojit Johtočállosis F-009-06, ja dat gávdno dán neahttačuohkku: <http://odin.dep.no/kd/norsk/dok/regelverk/rundskriv/bn.html>

Deháleamos válđočuoggát leat ahte Sámedikki evttohus bajidit diibmologu vuosttašgillii (sámi/dáru) ja nuppigillii (sámi/dáru) dorjojuvvui, ja ahte oahppit geain lea oahpahus sámegielas ja sámegillii besset eret bákkolaš oahpahusgáibádusas eará amasgielain/gielalaš čiekŋudeamis danne go dain ohppiin lea juo oahpahus golmma gielas vuodđoskuvllas. Dain ohppiin lea goitge vejolašvuohta oažžut oahpahusa eará amasgielain/gielalaš čiekŋudeami jus dan háliidit.

Nubbi válđočuokkis lea ahte ohppiin geain lea sámegieloahpahus leat eanet oahpahusdiimmut go eará ohppiin geat čuvvot našuvnnaš fága- ja diibmojuogu, ja dat sorjjasta das makkár molssaeavttu vállješ. Dat dahkkui dainna oaiviliin ahte nannet vuosttašgiela ja nuppigiela oahpahusa, ja hehttet ahte dat goaridit eará fágaid oahpahusa. Dát lea spiehkastatmearrádus mii guoská ohppiide geat ožžot sámegieloahpahusa ja geat orrot guovlluid olggobealde mat meroštallojuvvojit sámi guovlun oahpahuslágas. Muhto sii sáhttet goitge beassat eará fágaid oahpahusas eret main leat gitta 76 diimmu mánáidceahkis, nu ahte daid ohppiid diibmolohku ii šatta nu olu stuorát go dain ohppiin geain ii leat sámegieloahpahus.

2.1.3 Sámi oahppoplakáhtta, vuodđoskuvlla oahppoplánat ja vuodđooahpahusa oppalaš oahppoplánat

Sámi oahppoplakáhtta, sámi oahppoplánat vuodđoskuvllii ja sámegiela ja dárogiela oahppoplánat mat galget čuovvut 13-jagi skuvlamannodaga, leat leamaš gulaskuddamis. Sámi oahppoplakáhtta ja oahpahusa prinsihpat meannuduvvojit sierra áššin dán dievasčoahkkimis.

Sámediggeráđdi mearridii sámegiela vuosttašgiela ja nuppigiela oahppoplána sisdoalu 20.04.06. Dat leat oppalaš oahppoplánat sámegieloahpahussii vuodđoskuvllas ja joatkkaohpahusas, ja dat gávdnojit Sámi oahpponeahtas ja Sámedikki neahttasiiddus. Oahppoplánat leat sihke davvisámegillii ja dárogiellii, ja leat dál jorgaluvvome julevsámegillii ja lullisámegillii. Oahppoplánaid bokte ožžot oahppit ollislaš ja oppalaš oahpahusmannodaga sámegielas olles vuodđooahpahusas ja dat mearkkaša ahte sámegiella nannejuvvo. Sámegiela nuppigiela oahppoplánain lea earenoamáš hápmi Máhttoloktema eará oahppoplánaid bálddas. Plána lea heivehuvvon sihke daidda ohppiide geain leat ovdalaš dieđut sámegiela birra, ja daidda geain ei leat ovdalaš dieđut sámegiela birra, ja ulbmil lea ahte buot oahppit movttiiduvvošedje oahppat sámegiela.

Vuodđoskuvlla eará oahppoplánaid: biebmui ja dearvvašvuohta, musihkka, servodatfága, duodji, risttalašvuohta-, osku- ja eallinoaidnomáhttu ja oppalaš oahppoplána dárogielas ohppiide geain lea sámegiella vuosttašgiellan, gulaskuddan lea čoahkkáigesson, ja Sámedikki ráhkkaneapmi gárvet plánaid lea čađahuvvon. Plánat leat sáddejuvvon Máhttodepartementtii, ja sii galget dohkkehit plánaid 2006 gida mielde. Sámediggi lea bivdán ráđđádallamiid plánaid dohkkeheami oktavuodas.

2.1.4 Dutkan

Sámediggeráđdi lea mannan dievasčoahkkima rájes čuovvolan mánŋa sámi dutkanášši. Presideanta Aili Keskitalo searvvai Sámi dutkanprográmma loahpahankonferánsii Romssas 23.-24.05.06 maid Norgga dutkanráđdi lágidii. Presideanta doalai sártni sámi dutkama mearkkašumi birra sámi mearridanorgánaide. Ođđa sámi dutkanprográmma lea dál álggahuvvome. Sámediggi searvá dan bargui.

28.02.06 lei presideanttas čeahkkin Norgga dutkanráđiin, ja doppe digaštalle davviguovllu strategiija. Presideanta ovddidii Sámedikki oainnu ja deattuhii dehálašvuoda das ahte eamiálbmotipmárdus váldo mielde dutkanráđi davviguovllu strategiijai. Sámediggi lea maiddái sádden gulaskuddancealkámuša dutkanráđđái dan birra.

20.-21.03.06 lágiduvvui julevsámi dutkankonferánssa Árran julevsámi guovddázis. Presideanta sárdnidii sámi dutkama mávssolašvuoda birra sámi servodaga ovdáneapmái.

Romssa universitehta lágidii dutkankonferánssa Svalbárdas 23.-26.04.06. Presideanta humai sáhkavuorustus dan birra, maid alit oahppu mearkašá davviguovlluid eamiálbmogiidda.

Presideanttas lei čeahkkin Norgga dutkanráđi dieđadivišuvnnain Kárášjogas 27.04.06. Presideanta muitalii sámi dutkama boahhtevaš dárbbuid birra. Divišunstivrra jođiheaddji muitalii movt dutkanráđđi áigu vuoruhit sámi dutkama. Sii soabadedje doallat jahkásaš čeahkkimiid Sámedikki ja Norgga dutkanráđi gaskkas. Sámediggeráđđi dovddahii ahte dál livččii áigi buoridit sámi ovddastusa dutkanráđi stivrenorgánain.

2.2 Bajásšaddan

2.2.1 Čeahkkin mánáidáittardeddiin

Sámedikkis lea leamaš jahkásaš čeahkkin mánáidáittardeddiin Reidar Hjermann Guovdageainnus 07.03.06. Sámedikki bealis searvvai presideanta Aili Keskitalo ja Ann-Helene Saari Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lánveggottis (SNPL). Čeahkkima fáddá lei mánáid bajásšaddaneavttut.

Sámediggi čujuhii ahte mánáidsuodjalusa ásašain lea unnán sámegeiel- ja kulturmáhttu. Nu lea bálvalus sámi mánáide heittot. Sámi dustehusruovtut leat maiddái beare unnán. Danne ferte garraseappot geahččalit háhkat eanet dustehusruovtuid. Lassin lea dárbu bargat metodaovddidemiin sámi mánáidsuodjalusas. Mánáidsuodjalusa ovddidanguovddáš Romssas lea ožžon earenoamáš ovddasvástádusa sámi mánáidsuodjalusa metodaovdduideapmái. Fágasuorggis lea dárbu čadat bargat metodaovddidemiin, muhto guovddázis eai leat fásta ekonomalaš rámmat dan bargui.

Sámediggi váillaha maiddái sámegeiela- ja kulturgelbbolašvuoda Mánáidáittardeaddjis, ja soabaimet bargat viidasit dainna áššiin.

Čeahkkimis mánáidáittardeddiin lei sáhka sámi mánáid dili birra mánáidgárddiin ja skuvllain, ja sámi mánáid oahpponeavvodili birra. Lassin čeahkkáigesse ovdalaš digaštallojuvvon áššiid, ja digaštalle movt daid galgá viidasit čuovvolit. Das sáhtta namuhit boazodoallo- ja njuovvanmuddema mi hehte mánáidgárdemánáid oahppamis guovddáš sámi kulturhálldašemi, ja ovttasbarggu gaskal davviriikkalaš mánáidáittardeddiid sámi áššiid ektui.

SNPL ovddidii áššiid sámi nuoraidovddasteaddji birra Mánáidáittardeaddji nuoraidráđis, ja Sámedikki nuoraidkonferánssa 2005 cealkámušat ahte buot ohppiin Norggas galggašii vejolašvuolta válljet sámegeiela siidogiellan, ja Oahpahuslága § 6-2 rievdadeami, sámegeiel oahpahus vuodđoskuvllas. Leat ovttaoaivilis bargat viidasit áššiguin.

2.2.2 Mánáidgárdit

Sámediggi lea dássázii 2006:s juolludan earenoamášdoarjaga 42 mánáidgárdái/ossodahkii, ja ruđaid sámegeielaohpahussii 11 dáčča mánáidgárdái.

2.3 Giella

2.3.1 Sámedikki giellastivra

Sámedikki ođđa giellastivrras lei vuosttaš čoahkkin Troandimis, gos sii maddái čoahkkinaste Sámediggeráđiin. Čoahkkimis čielggadedje earret eará giellastivrra fápmudusa ja bargguid ovddasguvlui. Giellastivra galgá áigodagas árvvoštallat giellastivrra mandáhta ja njuolggadusaid, ráhkadit guovttegielalašvuodaruđaid njuolggadusaid, ráhkadit strategalaš giellaplána sámeálbmotfondii ja ráhkadit sáme giela ulbmilprográmma.

Sámediggeráđdi nammadii guokte várrelahtu giellastivrii 2006-2009 áigodahkii. Elle Marja Vars ovddas lea Gudmund Johnsen nammaduvvon. Heidi Andersen ovddas lea Adele Nystø Rahka nammaduvvon.

2.3.2 Divttasvuona suohkan sáme giela hálddašanguvlui

Dan oktavuodas go Divttasvuona suohkan šattai sáme giela hálddašanguovlun, bovdii Sámediggeráđdi diehtujuohkinčoahkkimii ášši birra. Čoahkkima dolle Gásluovttas 14.03.06. Čoahkkimis ledje iešguđet instánsasat ja almmolaš orgánat mielde madda Divttasvuona suohkana searvan giellahálddašanguvlui váikkuha. Sámediggeráđdi čilgii makkár iešguđetlágan beliid searvan mielddisbuktá Divttasvuona suohkanii ja guoskevaš instánsaide.

Sámediggeráđdi, presideantta ja várrepresideantta bokte, čuovvolii čoahkkima ja bovdii Divttasvuona suohkana politihkalaš jodiheami ságastallamii státusa ja ovdáneami birra sámelága giellamearrádusaid olaheami heivehanbarggus. Čoahkkin lei Ájluovttas 05.05.06. Divttasvuona suohkana sátnejodiheaddji ja ráđdeolmmái čilgiiga barggu státusa ja makkár plánat suohkanis leat viidásit barggus.

2.3.3 Giellamovttiidahttinstipeanda 2005/2006

Sámediggi lea skuvlajagis 2005/2006 juolludan 1 127 679 ru stipeandan 493 oahppái geain lea sáme giella joatkkaskuvladásis. Das váldet 212 oahppi sáme giela vuosttašgiellan, 263 oahppi váldet ges sáme giela nubbigiellan ja 18 oahppi váldet sáme giela välljenfágan. Dat juhkkovuvvojit ná fylkkaid gaskkas:

Fylka	Sáme giella vuosttašgiellan	Sáme giella nubbigiellan	Sáme giella välljenfágan
Finnmárku	180	144	5
Romsa	12	84	10
Nordlánda	12	21	2
Davvi-Trøndelága	2	6	0
Lulli-Trøndelága	0	1	0
Opplánda	0	2	0
Hedmárku	0	0	1
Hordalánda	0	1	0
Suopma	1	0	0
Ruotta	5	4	0

2.4 Kultuvra

2.4.1 Vuodđudusa Davveoarjesámi museasiidda ásaheapmi

Davveoarjesámi museasiida ásahuvvui 25.04.06. Dát lea museaid Sámiid Vuorká-Dávviid, Porsáנגgu musea, Jáhkovuona mearrasámi musea ja Guovdageainnu gilišilju nannen. Nannen mearkkaša ahte museat ožžot oktiordnejuvvon doaimma ja bargiidhálldašemi. Sámediggeráđđi nammadii guokte lahtu stivrii, dálá eaiggádat nammadedje guokte ja bargit fas ovttá. Stivrra čoahkádus šattai ná:

Lahtut	Persovnnalaš várrelahtut	
Leder Liv Østmo	Åge Gaup	Sámediggeráđđi nammadan
Ingar Eira	Ole Johan Nikodemussen	Sámediggeráđđi nammadan
Kåre Olli	Synnøve Persen	Eaiggádat nammadan
Reidar Erke	Kirsten Karen Bals	Eaiggádat nammadan
Marit Reiersen	Anne May Olli	Bargit nammadan

2.4.2 Romssa ja Davit Nordlándda sámi museadoaimmaid oassečielggadus

Davit Nordlándda ja Romssa sámi museadoaimmaid oassečielggadusa ráhkadeami oktavuodas lágidii Sámediggi čoahkkima 21.03.06. Buot guoskevaš birrasat ledje bovdjuvvon. Čoahkkimis biddjovuvvojede čielggadusa válđočuoggát ovdan. Ollugat serve ja bohte ollu buorit evttohusat maid Sámediggi áigu válđit mielde viidáset proseassas. Oassálastit ledje hui duhtavaččat go Sámediggi lei gohččun dákkár čoahkkimii. Mearriduvvui maiddái ahte čielggadus galgá sáddejuvot formálalaš gulaskuddamii guoskevaš beliide, oktan gielddaiguin, ja ahte dat galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis áramusat čakčamánu.

2.4.3 Našuvnnalaš sámi museafierpmádaga ásaheapmi - Árran fierpmádatoktiordnejeaddji

Oassin Sámediggeráđi dieđáhusa čuovvoleamis sámi museaid 2004 ja museaodastusa birra, galgá ásahuvvot našuvnnalaš sámi museafierpmádat. Sámediggi lea bidjan Árran julevsámi guovddáza doaimmat fierpmádatoktiordnejeaddjin. Sámediggeráđis lei várrepreseantta Johan Mikkel Sara bokte čoahkkim Árraniin 05.05.06 čielggadan dihtii dakkár fierpmádaga sisdoalu ja Árrana rolla fierpmádatoktiordnejeaddjin. Čoahkkimis bivddii Árran Sámedikki fuolahit ahte Árranis lea dat fágalaš ja ekonomalaš vuodđu, mii dárbbášuvvo dán fierpmádaga jođiheapmái. Go dát lea čielggas, de ráhkaduvvo formálalaš fierpmádatšiehtadus Sámedikki ja Árrana gaskkas, ja dasto gohčču Árran fierpmádaga vejolaš oassálastiid seminárii mas fierpmádat ásahuvvo formálalaččat.

2.4.4 Seminára Divttasvuona rádjalovsema dutkan- ja duođaštandoaimma ásaheami birra

Sámediggeráđi lágidii 05.05.06 seminára Divttasvuona rádjalovsema dutkan- ja duođaštandoaimma ásaheami birra. Sámediggeráđi bealis oassálastttiiga preseidanta Aili Keskitalo ja várrepreseidanta Johan Mikkel Sara. Seminára duogáš lea ahte 2006 stáhtabušehtas várrejuvui 1 000 000 ru dán ulbmili 2006 várás. Seminárain hálidii Sámediggi ásaht dialoga guoskevaš beliiguin digaštallat doaimma sisdoalu, mo ruđat galget geavahuvvot, ja mo bargu galgá jotkojuvot. Ollugat serve ja bohte ollu buorit evttohusat. Várrepreseidanta loahpahii seminára dainna dieđuin ahte ráđđi áigu árvoštallat maŋjit plánejuvvon meannudeami miessemánu dievasčoahkkimis daid ollu momeanttaid geažil mat bohte ovdan semináras. Dát addá maiddái vejolašvuoda čađahit buori meannudeami.

2.4.5 Sámi birggasávdnasiid kárten

INTERREG-prošeakta "Recalling Ancestral Voices - Repatriation of Sámi Cultural Heritage/sámi birggasávdnasiid kárten" lea dál ollásit ruhtaduvvon, sihke EU-ruđaiguin ja našuvnnalaš ruhtademiin

buot golmma riikkas. Prošeakta lea ovttasbargoprošeakta Norgga beale Sámedikki, Suoma beale Siidamusea ja Ruota beale Ájtte gaskkas. Prošeavtta ulbmil lea kártet dan sámi kulturárbbi mii gávdno Davviriekkaid ja Eurohpa ášahusain. Plána mielde doaibmagoahtá prošeaktajođiheaddji geassemánu 2006, ja čavčča mielde biddjojuvvojit prošeaktamielbargit virggiide buot golmma riikkas.

2.4.6 Speallanruđat sámi valáštallamii

Ovdal Norsk Tipping vuottu juogadeami 2006 valáštallanulbmiliidda sáddii Sámediggeráđđi 07.04.06 reivve kulturministariii mas deattuhuvvui man mávssolaš dat lea ahte várret speallanruđaid sámi valáštallanulbmiliidda. Sámediggeráđđi dovddahiit reivves vuordámuša ahte juohke jagi lassánit ruđat dassážiigo go doarjja boahtá dohkálaš dássái.

2.4.7 Riddu Riđđu guovddáš ášahussan

Sámediggeráđđi lea Kultur- ja girkodepartementii (KGD:ii) evttohan Riddu Riđđu festivála Gáivuonas guovddáš ášahussan. Dát lea Sámedikki jagi 2005 jahkediedáhusa čuovvoleapmi. Stáhtus guovddáš festiválan mearkkaša ahte festivála oažžu birstevaš doaibmadoarjaga stáhtabušehta bokte. Sámediggeráđđi áigu čuovvolit ášši KGD:in politihkalaš dási čoahkkimis.

2.4.8 Sámi prográmmaráđđi

Sámediggeráđđi lea nammadan Sámi prográmmaráđđi áigodahkii 2006-2009. Prográmmaráđđái nammaduvvojedeje:

Lahtut	Persovnnalaš várrelahtut
Jodíheaddji Sára Márja Magga	Arne Nystad
Nubbijodíheaddji Olav Skogmo	Kirsti Guvsám
Henrik Eriksen	Per Edvin Varsi
Nancy Porsanger	Berit Marie P. Eira
Aina Dahl	Svein Ole Granefjell

Sámi prográmmaráđđi jodíheaddji čohkká maiddái Kringkastingsráđdis.

2.5 Guovllulaš ovddideapmi

2.5.1 Hálddašanođastus

Hálddašanođastusa oktavuodas bovdejuvvui Sámediggi guovllulaš gulaskuddamii Álttás 14.03.06. Čoahkkimii oassálasttii ráđđelahttu Jarle Jonassen. Gulaskuddančoahkkima bovdejumi oktavuodas sáddii Sámediggeráđđi reivve gielldaministariii mas bivddii dollojuvvot sierra čoahkkima áššis. Dát čoahkkin dollojuvvui 04.04.06 Oslos. Čoahkkimis siehtadedje bealit ahte Sámediggi galggai buktit cealkámuša ovdal miessemánu gaskkamuttu daid váikkuhusaide, maid bargguid sirdin stáhtalaš dásis guovllulaš dássái mielddisbukta. Ođđa čoahkkin áššis galgá dollojuvvot geassemánu gaskkamuttus.

2.5.2 Gielddakonferánssa

Sámediggi lágidii jahkásaš gielddakonferánssa 03.05.06 dán jagi. Čoahkkima fáddá lei hálddašanođastus ja viessobáŋkku prošeakta Utfordringer i planlegging av det bygde miljøet i samiske områder (hástalusat huksejuvvon birra planemis sámi guovlluin).

2.6 Rájáidrasttideaddji bargu

2.6.1 Davviguovlogažaldat

Jahkebeallásaš oktavuohtačoahkkimat galget dollojuvvot Olgoriikadepartemeantta ja Sámedikki gaskkas dakkár áššiin mat gusket davviguovlluide oppalaččat, ja Árkalaš ráđđái ja Barentaovttasbargui erenoamážit. Vuosttaš oktavuohtačoahkkin dollojuvvui stáhtačáli Liv Monica Stubholt, Olgoriikadepartemeanttas, ja Sámedikki presideantta ja várrepresideantta gaskkas Oslos 06.03.06. Čoahkkin gieđahalai ráđđehusa davviguovlostrategiijabarggu ja eamiálbmotbarggu Árkalaš ráđi ja Barentsovttasbarggu rámmaid siskkobealde, Davviriikkaid sámekonvenšuvnna, dálkkádatrivdamiid ja EU territoriála ovttasbarggu sámi prográmmat.

Ráđđelahtu Jarle Jonassen lea doallan čoahkkima ráđđehusa davviguovlluid áššedovdilávdegottiin Hámmárfeasttas 10.03.06. Jonassen doalai álgosáhkavuoru eamiálbmotfáttá birra. Maŋja besse bealit ságastallat.

Várrepresideanta Johan Mikkel Sara lea oassálastán Norgga sáttagoddái guovttebeallásaš davviguovloságastallamis Kanadain 10.-11.05.06 Ottawas. Várrepresideanta doalai sáhkavuoru Sámedikki politihka birra dálkkádatrivdamiid ja davviguovlluid álbmogiid ektui.

2.6.2 Sámi parlamentáralaš ráđđi

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) doalai dán jagi vuosttaš čoahkkimi Levis Suomas 16.-17.03.06. Sámedikki bealis oassálaste Aili Keskitalo, Magnhild Mathisen, Kirsti Guvsám, Jarle Jonassen, Marianne Balto Henriksen, Synnøve Solbakken-Härkönen ja Anders Urheim.

Earret eará digaštallojuvvui odđa stivralahtuid välljen, jagi 2005 jahkediedáhus, 2006-2007 doaibmaplána, SPRa nuoraidbargu, eamiálbmogat odđa davviguovlopolitihka hábmemis, Suoma EU ovdagoddi, strategiijat sápmelaččaid várás, lahtuid nammadeapmi Sámi giellalávdegoddái, Sámekonvenšuvdna ja ONa eamiálbmotjulggaštusa bargojoavku.

2.7 Dearvvašvuolta ja sosiála

2.7.1 Nammadeapmi báikkálaš dearvvašvuodadoaimmaid stivrraide

Davvi Dearvvašvuolta lea nammadan odđa stivrraid báikkálaš dearvvašvuodadoaimmaide. Sámedikki evttohusa vuodul lea Ragnhild Nystad nammaduvvon Finnmárkku Dearvvašvuoda stivralahttun, Marianne Balto Henriksen lea nammaduvvon Universitehtabuohcevesiu dearvvašvuodadoaimma stivralahttun ja John Aslak Kappfjell lea nammaduvvon Helgelánddabuohcevesiu dearvvašvuodadoaimma stivralahttun. Sámediggi lea máŋga jagi bargan dan ala ahte sihkkarastit sámi ovddastusa dearvvašvuodadoaimmaid stivrraide, ja nammadeamit lea stivrraid gelbbolašvuoda deatalaš nannen.

Sámedikki stivralahttoevttohasat Hálogalánddabuohcevesiuid, Nordlánddabuohcevesiuid ja Sykehusapoteket Nord dearvvašvuodadoaimmaide eai dorjojuvvon. Sámediggeráđđi šalloša dan. Dáid dearvvašvuodadoaimmai doaibmaguovllus ášset ollu sápmelaččat, ja dearvvašvuodadoaimmat dárbbasit sakka dan gelbbolašvuoda mii Sámedikki evttohasain lea. Sámi ovddastus dáin stivrrain lea hui deatalaš vai sihkkarastá ovttárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusa sámi álbmogii, seammaláhkai go álbmogii muđuige.

2.8 Vuoigatvuodát

2.8.1 Guolástusvuoigatvuodát

Sámediggi lea ovttas Finnmárkku fylkkagielddain leamaš mielde ráđđádallamiin Guolástus- ja riddodepartemeanttain čoavdit ovttas stáhta eiseválddiiguin dan čielggadeami mandáhta, mii galgá čielggadit sámiid ja earáid mearrabivdovuoigatvuoda Finnmárkkus. Dát lea dan Stuorradikki mearrádusa čuovvoleapmi, mii dahkkojuvvui oktanaga finnmárkkulága mearridemiin 2005 geasi.

Proseassa lea ádjánan guhkit go dárbbášuvvui danne go lea measta jahki vássán dan rájes go Stuorradiggi mearridii finnmárkkulága. Dán áigodagas leat dollojuvvon 2 ráđđádallančoahkkima, nubbi ođđajagimánus ja nubbi cuoŋománus. Sámedikki deataleamos oainnut dán barggus leat leamaš ahte ferte áсахuvvot sorjjasmeahttun áššedovdilávdegoddi, ahte čielggadeapmi galgá buvttihit konkrehta láhkaevttohusa mii sihkkarastá ja dohkkeha sápmelaččaid ja earáid guolástanvuoigatvuoda mearrabivdui Finnmárkkus, sámi mielde- ja iešmearrideami resursahálddašeamis, ja vel njuolggadusaid mat sihkkarastet ahte sámi beroštumit doarvái bures deattuhuvvojit ja váldojuvvojit vuhtii. Sámediggi lea bidjan vuodđun ahte Stuorradikki finnmárkoláhkamearrádusas jo lea dohkkehuvvon ahte sámiin ja earáin lea guolástusvuoigatvuodta.

Sámediggeráđđi lea ilus go beassá dieđihit ahte mii dál sáhtti soahpat rámmaid, hámi ja čoahkádusa, dainna eavttuin ahte dat ii rievdaduvvo mearkašahtti láhkai stáhta eiseválddiid viidáset meannudeamis. Mandáhta lagat sisdoalu ferte vuos ráđđehus meannudit politihkalaččat ovdalgo Sámediggeráđđi sáhtta joatkit detáljaiguin.

2.8.2 Biologalaš šládđjivuođakonvenšuvdna

Sámediggi oassálasttii Norgga sáttagoddái gávccát áššeasálaščoahkkimis biologalaš šládđjivuođakonvenšuvdna birra. Čoahkkin dollojuvvuin Curitibas, Brasilis 20.-31.03.06. Ruota beale Sámediggi ja Sámiráđđi ledje maiddái ovddastuvvon áššeasálaščoahkkimis. Sámi ovddasteaddjit oassálaste vuosttažettiin fáttáide eamiálbmotáššiid, genaresurssaid geavaheami ovdduid oazžuma ja juohkima, suodjalusguovlluid, vieris sisaboahhti šlájaid, biodiversitehta ja dálkkádatrivdamiid, ja meara ja rittuid biošládđjivuođa birra.

Dahkkojuvvojedje maiddái muhtun mearrádusat mat sáhttet leat posiitiivvat konvešuvdna eamiálbmotdimenšuvdna nannemii. Earret eará mearriduvvui buoridit eamiálbmotoassálastima genaresurssaid regima ráhkadeamis. Viidáseappot mearriduvvui ráhkadit indikáhtora árbevirolaš máhtu oktavuodas, ja dákkár máhtuid čohkkenraportta nuppi muttu. Guovlosuodjalus lea ain okta dain stuorra ángiruššansurggiin. Boahte áššeasálaščoahkkima rádjai šaddet eamiálbmogiid kultur- ja intelektuála árbbi etihkalaš kodaid árvvusatnin deatalaš fáddán. Muđui lei čoahkkima mihtilmasvuohtan dat defensiiva miellaguottut eamiálbmogii rollii biologalaš šládđjivuođa ektui, mat muhtun stáhtain leat.

2.8.3 Minerálat, olju ja gássa

Sámediggeráđđi várrepreseantta Johan Mikkel Sara bokte lea leamaš Statoila studiemátkkis Kanadai 25.03-03.04.06. Duogáš lea dat ahte Statoil lea álggahan ovttasbarggu fitnodagain UNEP/GRID-Arendal mángga áššiid oktavuodas mat čatnasit árktalaš guovlluid birrasiidna ja servodagaide. Ovttasbargu čalmmustahtta earret eará daid vásihusaiguin ávkkástallama, mat vulget oljo- /gássaproševttain Ruoššas, Kanadas ja Alaskas, ja huksenproševttaid eamiálbmotberoštumiid integreremis. Studiemátkki prográmmas ledje čoahkkimat eiseválddiiguin, berošteaddjjoavkkuiguin, oljoservviiguin ja earáiguin. Calgary geavahuvvui vuolggasadjin galledit ođđa ja boares huksenguovlluid davit Kanadas. Mátki adnojuvvo deatalaš vásáhusávkástallanvuodđun sidjiide geat

galget bargat davviguovlluin. Oassálastit ovddastedje Statoil, Oljo- ja energiijadepartemeantta, Birasdepartemeantta earret Sámedikki.

Sámediggeráđđi, presideantta Aili Keskitalo bokte, doalai sáhkavuoru mineráldoaimmaid birra sámi guovlluin Davviriikkaid minerálasymposias Troandimis go lei ožžon bovdehusa Báktelágádušas. Oassálastit ovddastedje Davviriikkaid bákteindustriija ja gullevaš eiseválddiid. Maŋŋá čoahkkima lea Biebmo- ja gávpedepartemeanta bivdán dollojuvvot čoahkkima Sámediggeráđiin. Duogáš lea dat ahte sii háliidit ođasmahttit dieđuideaset dain surggiin, mat gusket sámi vuoigatvuođaide, kultuvrii, ealáhusdoaimmaide ja mineráldoaimmaide ovdalگو odđa minerálahkábargu álggahuvvo. Sii háliidit dán čoahkkima geassemánus.

Sámediggeráđđi, várrepresideantta Johan Mikkel Sara bokte, doalai Statoil Arctic Environment Conferences sáhkavuoru ráđđádallanšiehtadusa biira mii lea Sámedikki ja stáhta eiseválddiid gaskkas. Konferánsa lágduvvui Svalbárddas 26-30.04.06. Dán jagi konferánsa čalmmustahtii birasduktama, teknologijjaovddeami ja ovttasdoaimbama oljoindustriija ja earáid gaskkas. Oassálastit ovddastedje eiseválddiid, dutkama, fitnodagaid ja berošteaddji-oavkkuid. Sámediggeráđđi oassálastii dan ovttasdoaimbanjovkui, mii čalmmustahtii eamiálbmoga ja oljoindustriija gaskavuoda. Dán joavkku eará oassálastit ovddastedje UNEP/GRID-Arendal, Barentsčállingotti, Arkhangelsk Oblast, Murmansk Oblast, RAIPON/Nenets, WWF, guolástusberošteaddjiid ja earáid.

2.8.4 Bozodoallolága ođasmahttin

2006 leat dollojuvvon golbma ráđđádallančoahkkima politihkalaš dásis Sámedikki ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta gaskkas. Čoahkkimat gieđahalle odđa bozodoalloláhkabarggu. Dan bargggus lea deatalaš oččodit bozodoallolága álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid ja bozodoalu virolašvuođa vuodul. Ráđđádallamiin lea leamaš konstruktíiva dialoga ja guldalandáhttu. Ráđđi vuordá ahte Sámedikki dievasčoahkkin meannuda odđa bozodoalloláhkaevttohus čakčamánuš.

2.8.5 Ráđđádallamat bozodoalu vuoigatvuođaid birra Meavkkis-Arvenjárggas

17.02.06 dollojuvvui ráđđádallančoahkkin Sámedikki ja Suodjalusdepartemeantta gaskkas hálddáhús dásis. Čoahkkimis gieđahallojuvvojedje ja kártejuvvojedje boahttevaš ráđđádallanproseassa eavttut ja bargovuohki Sámedikki mearrádusa vuodul áššis 59/05 Bozodoalu vuoigatvuođat Meavkkis-Arvenjárggas. Čoahkkimis dovddahuvvui ahte Sámediggi ráđđádallanproseassa bokte fertte oazžut geahččat daid čielggadusaid ja eará dokumeanttaid mat biddjuvvojit vuodđun departemeantta oainnuide, dás maid dái suodjalusa dárbbuide, álbmotrievttálaš árvoštallamiidda, bozodoallofágalaš čielggademiide jna. 02.05.06 beaiváduvvon reivves lea Suodjalusdepartemeanta sádden njeallje dakkár dokumeantta Sámediggái, ja dieđihuvvo ahte ávdnasat mat gusket álbmotrievtti gaskavuhtii sáddejuvvojit maŋŋá sierra sáttan. Boahtte ráđđádallančoahkkima áigi ja áššit eai leat mearriduvvon.

2.9 Ealáhusat

2.9.1 Eanadoallu

Sámediggeráđis lea leamaš čoahkkin eanadoallo- ja biebmominstariin Terje Riis-Johansen 05.04.06 mas Sámedikki evttohus eanadoallošiehtadallamiidda ovddiduvvui. Sámediggi ovddidii čuovvovaš evttohusa eanadoallošiehtadallamiidda:

- Lassi mielkeearit dálá doaluide sámi guovlluin stuorra doaimbaviiddideami oktavuodas ja áinnas ráddjejuvvon doaluide main leat vuollil 100 tonna earit
- Ásahit rekrutereneriid daidda nuoraid ja nissoniid várás, geat áigot váldit badjelaset mielkebuvttadandoaluid
- Ložžet njuolggadusaid geavatkehtes eriid oktavuodas nu ahte dat váldjuvvojit atnui fas

- Oččodit buoret ovttasbarggu birasgáhtteneiseválddiiguin geahpedan dihtii boraspirevahágiid dain guovlluin gos leat sávzzat

Sámediggeráđđi čujuhii dasa ahte mielkeearit leat njiedjan sámi guovlluin. Seamma njiedjan lea registrerejuvvon maiddái riikkas muđuige. Dat mii dagaha dili vearrábun sámi guovlluin, lea ahte eanadoallobirrasat leat smávvat, ja lea váttis ásahtit eará buvttadanbirrasiid go dat mat dál jo gávdnojit. Sámediggeráđđi čujuhii dasa ahte váldobuvttademiid vuodđu sámi guovlluin lea mielkebuvtadeapmi ja sávzadoallu. Geanohuvvan eanadoallobiras mas doaluid lohku njiedjá, dagaha váddáseabbon doalahit earret eará meieriijaid, njuovahagaid ja viidásetbuvttadeami báikegottiin. Sáhtta maid dagahit ahte nuoraid ja nissoniid rekruteren bisána go dáluid gaska guhku. Aktiiva buvttadanbirrasat leat deatalaččat sihke ealáhusa fágalaš dássái ja sin loaktimii, geat leat eanadoalus.

Stáhta bijai ovdan fálaldagas 06.05.06. Sámedikki sávaldat oazžut sierra eriid sámi guovlluide, váldojuvvui osohahkii vuhtii. Šiehtadallit válljejedje várret 1 miljon lihtera eanet mielkeearrin Finnmárkui. Dálá earit dahket šiega 19 miljon lihtera. Dát earrelassáneapmi mearkkaša ollu daidda doaluide, mat sáhttet ávkkástallat dán lassánemiin. Stáhta ággan lea earret eará váldit vuhtii sámi kultuvrra ja árbevieruid.

2.9.2 Boraspiret

Sámediggeráđđi lágidii seminára Sámedikki áirasiid várás guovllulaš boraspirenammagottiin 16.03.06 Romssas. Sihke dat njeallje bistevas lahtu ja várrelahtu gohččojuvvojedje seminárii. Viđas serve dan lassin ahte Norgga boazosápmelaččaid riikkasearvi oassálastii eaktodáhtolaččat. Seminára ulbmil lei oččodit oktilis boraspirepolitihka Sámedikki bealis. Sámediggeráđđi oaidná dárbbaslažžan čuovvolit dán barggu vai ráhkaduvvojit čielga ulbmilat Sámedikki boraspirepolitihkkii.

2.9.3 Boazodoallu

Sámediggeráđđi (SDR) lea ovttas Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain (EBD) nammadan ođđa boazodoallostivrra aigodahkii 2006-2009.

Lahtut	Várrelahtut	
Jodiheaddji Ottar Befring	Siri Vigmostad	EBD nammadan
Nubbijodiheaddji Margreta Páve Kristiansen	Arild Pettersen	SDR nammadan
Berit Marie P.E. Eira	Mikkel P. Bongo	SDR nammadan
Jarle Jonassen	Gustav Kant	SDR nammadan
Alf Johansen	Tove-Lill Labahå	EBD nammadan
Mats Kappfjell	Arne Holtan	EBD nammadan
Inger Skjerve Bjartnes	Gaute Helland	EBD nammadan

2.10 Eará

2.10.1 Prošeakta Ekonomijagiehtagirji

Sámediggi lea dál gárvvistan elektrovnnalaš ekonomijagiehtagirji. Giehtagirjai besset buot bargit Sámedikki intraneahtha bokte. Stáhta ekonomijastivrenguovddázis Hámaris lea leamaš prošeaktajodiheapmi ja bargu lea dahkkojuvvon ovttas Stáhta ekonomijastivrenguovddáziiin 2.11.2005 rájes. Prošeakta galggai plána mielde leat gárvvis njukčamánu 1. b. 2006, muhto gárvvisteapmi ja loahpparaporta mañiduvvui miessemánu 16. beaivái 2006 váilevas kapasitehta geažil.

Ekonomiija giehtagirji lea ráhkaduvvon proseassavuodul struktuvrra mielde mas leat čuovvovaš váldoproseassat; bušeahhta, rehketdoallu, bálkka ja buhtadusat, stivrendieđut ja doarjjahálddašeapmi.

Barggus lea doarjjahálddašeapmi mearkašahtti láhkai deattuhuvvon, ja doarjjaortnegiid njuolggadusaid ođasmahttin lea válđoáŋgiruššansuorgi ekonomiijagiehtagirji dievasmahttimis. Sámediggeráđi áigumuš lea ahte ođđa njuolggadusat válđojuvvojit atnui ođđajagimánu 1. b. 2007 rájes. Doarjjahálddašeami viidáset barggus galgá maiddái ortnegiid árvvoštallan leat guovddázis.

Ekonomiijagiehtagirji galgá oktilaččat ođasmahttojuvvot.

3 Ođđa áššiid diediheapmi – čuovvoleapmi

3.1 Movt ráđđi lea čuovvolan daid ođđa áššiid, mat almmuhuvvojedje dievasčoahkkima áššis 05/06

Evttohus 1: Doarjja sámi vuoddo- ja joatkkaohpahussii – diibmomáksomeriid haddemudden

Sámediggeráđđi diehtá ahte lea stuora gaska gaskal lassigoluid ja doarjagiid mat addojit oahpahussii sámegillii ja sámegielas. Čujuhit dan bargjoavkku raportii, maid GGD vuodđudii: Utgifter knyttet til tospráklighet i kommunene og fylkeskommunene (KRD mai 2002)

Doarjja vuoddoskuvlii gokčá njealje mállet goluid:

Lassegolut gullevaččat luohkkájuohkimiidda ja joavkojuohkimiidda iešguđet giellavejolašvuodaid vuodul mat leat O97:s Sámegiella. Dát guoská hálddašanguvlui.

Lassegolut gullevaččat jodihit sierra skuvllaid/luohkáid Sámegillii oahpahusa váste ásahuvvon oahpahuslága (§ 6-2) mielde dahje iežas álgaga vuodul

Lassegolut gullevaččat oahpahit oktagašlašohppiid oahpahuslága (§ 6-2) mielde

Lassegolut konverteret diimmuid sámegiela ja sámegillii oahpahussii

Diibmomáksomearri lea muddejuvvon haddegoargnuma mielde 246,50 ruvnus 2002:s 282 ruvdnun 2006 rájes. Diibmomáksomearri ii leat doarvái gokčat buot duohta goluid, nu mo Sámediggeráđđi vásiha, ii vel mañimus haddemuddemiin ge. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte doarjjaortnet sámegiel oahpahussii vuoddoskuvllas ja joatka oahpahasas ferte rivdaduvvot vai dat vuhtiiváldá dáid dárbbuid mat leat čadnojuvvon sámegiel oahpahussii. Dán áigu Sámediggeráđđi válđit ovdan guovddáš eiseválddiiguin nu fargga go lea vejolaš.

Evttohus 2: Boazodoallolága ođasmahttin

Sámediggeráđđi čujuha ráđi doaibmadiedáhussii boazodoallolága barggu birra mii dál lea dahkkojuvvomin.

Evttohus 3: Sáidesáikonuohttuma gáržžideamit Várjratvuonas

Guovvamánu 28. b. 2006 válđui oktavuoha Guolástus- ja riddodepartemeanttain sáidesáikonuohttuma gáržžideami birra Várjratvuonas. Čujuhuvvui ahte sáidesáikonuohttumat gurreit sáiddiid vuonas, nu ahte dat goarida guovllu bivdiid guollebivddu. Čujuhuvvui maiddái ahte Sámediggi lea mángii deattuhan ahte lagasvuoda- ja sorjavašvuodaprinsihppa galggašii leat resurssaid vuodđun. Loahpas gáibiduvvui ahte stáhta eiseválddit dastanaga gildet dakkár bivddu, mearriduvvon riddorájáid siskobealde. Sámediggi ii leat ožžon vástádusa.

Evttohus 4: Ollislaš kultur- ja ealáhuspolitihkalaš plána

Sámediggi áigu 2006 mielde gárvet boahhte 4 jagi áigodaga sámediggeplána. Dat plána galgá sisttisdoallat sihke kulturpolitihkalaš ja ealáhuspolitihkalaš strategiijaid. Sámediggeplána galgá stivret buot surggiid Sámedikkis. Plána lea bajitdási dokumeanta mii lea veahkkeneavvun ráddái iešguđet surggiid politihkahábmenbarggus. Dievasčoahkkin lea ovdal meannudan iešguđelágan oasseplánaid muhtun surggiide nugo Sámedikki dieđáhus guolásteami birra ealáhussan ja kultuvran riddo- ja vuotnaguovlluin (2004), boazodoallošiehtadussi cealkámuš ja kulturpolitihkalaš dieđáhus (2004). Dakkáraš suorgeplánat šaddet dávjá hui bienasta-bitnii ja oanehit áigái, ja danne boarásnuvvojit plánat jođanit. Sámediggeráddi oaidná maiddá ahte dakkár plánaid ii leat nu álki ođastit.

Sámediggeráddi ii oainne ahte ohcamat stivrešedje kultur-ja ealáhuspolitihka doaimma. Sámedikkis leat máškidis ortnegat maid vuodul sáhtttá álkit heivehit váikkuhangaskaopmegeavaheami rievdadusaid sámi servodaga rievdamiid mielde. Sámi servodagat vásihit dál stuora hástalusaid olmmošlogu njiedjamiin, earenoamážit riddo- ja vuotnaguovlluin. Nubbi bealli leat dat ollu almmolaš bargosajit ja bargosajit mat dárbašit almmolaš doarjaga. Dat ii váikku hutkkalaš doaimmami ealáhusas, ja dás lea sihke priváhta ealáhusain ja almmolaš eiseválddiin stuora ovddasvástáduš.

Hástalussan lea hábmet ollislaš jurddašeami buot servodatsurggiin ja gos buot suorggit gehččojuvvojit oktan. Danne lea sámediggeplána dakkár ollislaš plána buot surggiid badjel, mii sáhtttá doaimmat vuodđun posiitiiva ovdáneapmái, ii dušše kultur- ja ealáhuspolitihkas, muhto maiddá eará surggiin.

Evttohus 5: Fierpmáduksen sámi nuoraid gaskkas

Sámediggeráddi oaivvilda ahte diehto- ja guottuidduddjonbargu lea dehálaš maiddá sámi servodagas. Dan oktavuodas lea earret eará dehálaš addit sámi nuoraide vejolašvuoda oahppat guhtet guimmiineaset, ja guhtet guimmiideaset birra, buoridandihte diehtojoddu sápmelaččaid birra sápmelaččaid gaskkas.

Sámediggi bargá sihke oanehisáigge- ja guhkesáiggeperspektiivvas, ja mángga dásis, hábmendihte buriid bajásšaddaneavttuid sámi mánáide ja nuoraide. Sii galget oazžut vejolašvuoda ovdánahttit ja nannet iežaset sámi identitehta ja gullelašvuoda sámi servodahkii. Dán barggus geahččalit váldit vuhtii ja juohkit dieđuid otná sámi servodaga mánggabealatvuoda ja variašuvnnaid birra.

Sámediggi váikkuha doarjagiid bokte iešguđet ulbmiliidda ahte lámčojuvvojit arenat gos iešguđet guovlluid sámi nuorat besset deaivvadit, ja doaimmat mat dagahit ahte sámi nuorat buorebut dovdet sámi servodaga mánggabealatvuoda. Ovdamearkkat dása leat iešguđetlágan sámi- /eamiálbmotfestivalat, sámi valástallandoalut, doaimma- ja prošeaktadoarjagat sámi nuoraidorganisašuvnnaide, Sámi Váhnenuoraidbargu, Nuoraidbláddi Š, Infonuorra Sápmi, ja earát.

Sámedikki jahkásaš nuoraidkonferánssa oasseulbmil lea doaimmat deaivvadanbáikin buot Norgga bealde sámi nuoraide, gos sii besset lonohallat vásáhusaid ja oaiviliid, čatnat oktavuodaid ja fierpmádaga. Nuoraidkonferánssa lea maiddá váikkuhan buoret ipmárdussii sámi nuoraid mánggabealatvuoda birra.

Sámedikki ovttasbargošiehtadusaid bokte iešguđet fylkkagielddaiguin lea buorre vejolašvuoda juohkit dieđuid sámi dili birra álbmogii, ja oččodit iešguđelágan arenaid gos sámi nuorat sáhttet deaivvadit.

Sámediggeráddi mielas lea vuosttaš vuorus eanemus ávkkálaš kanaliseret diehto- ja guottuidduddjonbargu vuoruheami, ja fierpmádukseseaddji doaimmaid, dasa ahte ain doalahit ja ovdánahttit doaimmaid mat dál juo gávdnojit nuoraid váste. Sámediggeráddi háliida ahte Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lánvegeoddii (SNPL) searvá dasa. Sámediggeráddi lea maiddá ovddidan ođđa ášši

evttohusa SNPLii. SNPL searvá vejolaš fierpmáduhuksejeddji doaimmaid/nuoraiddoaimmaid hábmenbargui, lassin sin doibmii Sámedikki nuoraidkonferánsain.

Sámediggeráđđi oaivvilda viidasit ahte maiddá almmolaš eiseválddiin lea ovddasvástádus dakkár diehto- ja guottuiddudjonbargguide, ja háliida dan oktavuodas čujuhit prošehtii Sámi ofelaš.

Evttohus 6: Sámi mánáidsuodjalusmánáid vuoigatvuođat

Maŋemus áiggi dáhpáhusat Finnmárkkus bidjet sámi mánáidsuodjalusa hástalusaid guovddáži. Sámediggeráđđi jáhkka ahte lea dárbu buoridit mánáidsuodjalusa fáldalaga sámi mánáide. Sámi mánáin leat rievttit Norgga lága ja gaskariikkalaš konvenšuvnnaid bokte. Mánáidkonvenšuvdna art.30, mii dál lea laktojuvnon Norgga láhkii, lea badjelis Norgga lága. Das duodaštuvvojit sámi mánáid rievttit geavahit iežaset kultuvrra, giela ja osku. ILO-konvenšuvnna nr.169, art.25 duodaštuvvo sámi geavaheddjiid riekti oazžut dohkálaš dearvvašvuođabálvalusaid. Sámelága § 3-5 čuožžu ges ahte mánáin geat orrot sáme giela hálddašanguovllus, lea riekti oazžut sáme giel bálvalusa dearvvašvuođa- ja sosiálaásahusain. Dat mearkkaša ahte mánás gi lea eret sáme giela hálddašanguovllus, lea riekti beassat mánáidsuodjalusásahussii gos lea sáme giel giellagelbbolašvuohta.

Sámi mánát dárbbasit ja sis lea riekti oazžut dakkár fáldalaga mánáidsuodjalusas mii lea heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii. Riikka eiseválddiin lea ovddasvástádus fáldat sámi mánáide doaimma mii lea heivehuvvon dan gillii ja kultuvrii. Suohkaniid mánáidsuodjalusat fertejit doaimmat nu ahte sáhttet fuomášit ja dustet mánáid maid ballet eallit váivves dahje várálaš diliin. Lea hui dehálaš hukset sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođa Mánáid-, nuoraid- ja bearašetáhtas, davvi regionnain. Dat regionkantuvra lea ožžon earenoamáš ovddasvástádusa sámi mánáide, Ráđđehusa doaimmaplána Mánáidbealattuoha ja ovtadássásašvuohta 2002-2005 mielde. Gelbbolašvuohta mii das huksejuvvo boahát ávkin báikkálaš mánáidsuodjalussii. Dál ferte hui garrasit bargat dan ala ahte háhkat eanet dustehusruovtuid ja fáhkkaásahusaid gos lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta, vai hehttet dan ahte mánát geat biddjojit dustehusruovtuide šaddet guođdit iežaset vuođđo kulturbirrasa. Mánáidsuodjalusa ovdánahttinguovddáš Romssas dárbbasa fásta ekonomalaš rámmaid Mánáid- ja bearašdepartemeanttas vai besset joatkevaččat bargat dan suorggis. Sámediggi lea mánáid jagi dorjon Mánáidsuodjalusa ovdánahttinguovddáža prošeaktaruđaiguin metodaovdánahttimii sámi mánáidsuodjalusa váste. Dát gelbbolašvuohta ferte fievrividuvvot mánáidsuodjalusa fágabarguide.

Sámi mánáid dili go deaivvadit mánáidsuodjalusain váldui áššii čoahkkimis Mánáidáittardeddiin 07.03.06. Viidaseappot lea Sámediggeráđđi reivvestis beaiváduvnon 13.03.06 Mánáid- ja dássearvoministarii Karita Bekkemellem bivdán čoahkkima gos sámi mánáid deaivvadeapmi mánáidsuodjalusain lea okta fáddá.

Evttohus 7: Diehtujuohkin boazodoallovuoigatvuođaid birra

Sámediggeráđđi diehtá ahte boazodoalu dábbalaš vuodjinlohpi siskkoalbe boazoguohtunorohaga lea čadnon doibmii. Dat mearkkaša ahte vuodjin boraspire bivddu dihte, ii definerejuvvo boazodoallo doaimmabargun. Sámediggeráđđi lea ovttaoavvilis dasa ahte jus boazodoalli oazžu vahátnávdidi goddinlobi, siskkoalbe su boazoguohtunorohaga, de ii galggaše dárbbasit ohat vuodjinlobi mii sus juo lea boazodoallin. Sámediggeráđđi áigu čuoovvot dán ášši Direktoratet for naturforvaltning ektui ja guoskevaš regionálaš boraspirelávvegiid bokte.

Evttohus 8: Sápmeleččaid váksun čearddalašvuođa vuodul berre dutkojuvvo!

Sámediggeráđđi lea mánáid divvon gažaldaga sápmelaččaid politihkalaš váksuma birra čearddalašvuođa vuodul Ráđđehussii. Sápmeleččaid váksun čearddalašvuođa vuodul lea hirbmat dehálaš ášši. Danne lea Sámediggeráđđi reivvestis beaiváduvnon 15.05.06 stáhtaráđđái Knut Storberget bivdán ráđđehusa

vuolggahit sierra iskkademiid čielggadandihte man muddui lea dáhpáhuvvan čearddalaš váksun sápmelaččain. Ráđđi bivddii ahte ásahevvošii lávdegoddi man mandáhtta lea guorahallat váksunpolitiijaid váksumiid eanjkilsápmelaččain, sámi ásaheavvun ja organisašuvnnain. Reivves deattuha Sámediggeráđđi man dehálaš lea ahte mii leat ožžon čuvvii dáruiduhttima čiegus beali. Reivves maiddái aiddostahttojuvvui ahte dát lea riikka eiseválddiid ovddasvástádus, ja vuodus lea ahte dakkár váksun lea juoga maid dálá ráđđehus vejolaččat áigu šállošit.

Evttohus 9: NAV ođastus (ođđa bargo- ja čálgohálddašeapmi)

NAV – ođastus lea okta dain stuorámus čálgođastusain maui Norggas lea čađahuvvome. Sámediggeráđi mielas lea dehálaš ahte sámi álbmoga sámegeiela- ja kulturgelbbolašvuohta gozihuvvo ođastusas. Geatnegasvuodát mat Norggas leat sápmelaččaide eamiálbmogin, gáibidit proseassa ođastusas mii sihkkarastá sámi geavaheddjiid. Seammaládjje geatnegahttet Sámelága giellanjuolggadusat ođđa etáhta hálddašit sámegeiela. Sámi ealáhusat, earenoamážit boazodoallu, gávdnojit olu suohkaniin. Leat maiddái olu sámi geavaheaddjit geain lea reálagelbbolašvuohta ovdalii formálagelbbolašvuođa. Dát bealit dahket ahte dan ođđa etáhtas leat earenoamáš hástalusat go guoská sámi guovlluide. Sámediggeráđđi diehtá ahte Ávjovári eamiálbmotregiovdna lea ohcan doaibmat ođđa ođastusa pilotkantuvran. Dat livččii dehálaš ovddidandihte oktasaš gelbbolašvuođa das ahte movt vuhtiváldit sámegeiela, kultuvrra ja servodateallima ođđa etáhtas. Oktasaš fokus eamiálbmotregiovnna veahkeha sirdit gelbbolašvuođa eará sámi guovlluide. Sámediggeráđđi bivddii reivvestis Bargo- ja searvadahttindepartementii beaiváduvvon 10.05.06 ahte Ávjovári eamiálbmotregiovnna ohcan dohkkehuvvo, ja ahte regiovdna oazžu státusa pilotkantuvran. Dat ášši čuovvoluvvo čoaččim gaskal Sámedikki ja Bargo- ja searvadahttindepartementa 30.06.06.

Evttohus 10: Sámi mediafoandda ásaheapmi – Beaivválaš sámi aviisa vuosttaš mihttomearrin

Sámediggeráđđi háliida guovdilastit sámi media ovdánahttima. Earret eará mielddisbuktá dat ahte áigu bargat dan ala ahte sámi preassadoarjja stuoriduvvo, ja ulbmil lea ásaheavvun sámi beaiveaviissa. Sámediggeráđđi áigu fargga ságastallat Kultur- ja girkodepartemeanttain sámi media ovdánahttima birra oppalaččat, ja earenoamážit eanet preassadoarjaga dárbbu birra.

Evttohus 1, áirras Willy Ørnebakk, BB:a sámediggejoavku

Sámediggi čujuha dan stuorra beroštupmái maid bargiid bargobiras lea ožžon, ja ráfehisuhtii organisašuvnnas Sámedikki hálddahuslaš nupástuhttima geažil.

Sámediggi bivdá Sámediggeráđi 2006 čakčamánu dievasčoaččim bidjat ovdan raportta daid doaibmabijuid birra mat leat čađahuvvon buoridan dihtii bargobirrasa, ja čuovvolan dihtii bargobirasiskkadeami.

Evttohus 2, áirras Willy Ørnebakk, BB:a sámediggejoavku

Sámedikki presideanta geavahii Sámedikki sárdneustuolu 2006 guovvamánu dievasčoaččim moaitit bargi. Presideantta doaibmavuohki rihkku parlamentáralaš geavada. Sámediggi mearkkaša ahte Sámedikki presideanta ii leat šállošan doaibmavuogis Sámedikki sárdneustuolus.

Sámediggi šálloša dan, ja háliida dáinna lágiin dievaslaččat dovddahit šálu dán dáhpáhusa geažil.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 40 čoaččim. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Willy Ørnebakk evttohus 1 hilgojuvvui 21 jienain. 19 jienastedje beali.
- Willy Ørnebakk evttohus 2 hilgojuvvui 21 jienain. 19 jienastedje beali.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihka
1	Aili Keskitalo, áššejođiheadđji	
2	Egil Olli	Olaf Eliassen
		Aili Keskitalo
		Terje Tretnes
		Klemet Erland Hætta
		Jánoš Trosten
		Johan Mikkel Sara
	Willy Ørnebakk, čoahkkinortnegii	
	Egil Olli	
3	Jánoš Trosten	Marianne Balto Henriksen
		Egil Olli
		Bjarne Store-Jakobsen
	Jánoš Trosten	
4	Anders Urheim	Aili Keskitalo
		Johan Mikkel Sara
	Anders Urheim	
5	Olaf Eliassen	Magnhild Mathisen
	Olaf Eliassen	
6	Marianne Balto Henriksen	Aili Keskitalo
		Johan Mikkel Sara
		Klemet Erland Hætta
	Marianne Balto Henriksen	
7	Kjersti Myrnes Balto	Terje Tretnes
		Willy Ørnebakk
	Kjersti Myrnes Balto	
8	Magnhild Mathisen	Terje Tretnes
		Johan Mikkel Sara
		Per Edvin Varsi
	Magnhild Mathisen	
9	Synnøve Solbakken-Härkönen	
10	Willy Ørnebakk	
11	John Harald Skum	
12	Per Ivar Henriksen	
13	Ann-Mari Thomassen	
14	Kirsti Guvsám	
15	Gunn-Britt Retter	
16	Maja Lisa Kappfjell	

17	Lene Hansen	
18	Anne Dalheim	
19	Vibeke Larsen	
20	Miriam Paulsen	
21	Olaf Eliassen	
22	Bjarne Store-Jakobsen	
23	Willy Ørnebakk	
24	Johan Mikkel Sara	
25	Anders Urheim	
26	Per Edvin Varsi	
27	Terje Tretnes	
28	Maja Lisa Kappfjell	
29	Jánoš Trosten	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	
	Josef Vedhugnes, čoahkkinnortnegii	
30	Bjarne Store-Jakobsen	
31	Jarle Jonassen	
32	Aili Keskitalo, áššejođiheddji	
	Jánoš Trosten, čoahkkinnortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggeráđi dieđáhus válđojuvvo diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.05.06 dii. 15.40.

ÁŠŠI 16/06

Gažaldagat Sámedikkeráđđái Sámedikki čoahkkinortnega § 11 vuodul

Arkiva

Arkiiváššennr.

06/1646

Ášši meannudeapmi álggahuvvui disdaga miessemánu 30. b. 2006 dii. 15.40.

I Dokumeantalistu

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1	22.04.05	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Oktagaslaš oahpahusvuoigatvuohta sámi oahppiide
2	22.05.06	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Oarjelsámegiela doaibmaplána ja doaibmaprogramma
3	22.04.05	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Giellatjehppe
4	22.05.06	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Sallitbivdoearit Davvi-Norgga báikegottiin
5	23.05.06	Áirras Willy Ørnebakk, BB:a sámediggejoavku	Lea go Sámediggeráđdi árvoštallan fas rahpat vejolašvuođa beassat njuolga geahččat dokumeanttaid Sámedikki poastalisttain, ja goas sáhttet geavaheaddjit vuordit ahte njuolga geahččan dahkkojuvvo almmolaččat vejolažžan?
6	23.04.05	Áirras Vibeke Larsen, BB:a sámediggejoavku	Vejolašvuohta dárkkistit ekonomii ja maŋgel go Sámediggi lea váldán atnui odđa ekonomivuogádaga.

II Evttohusat ja mearkašumit

Gažaldat 1, áirras Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Oktagaslaš oahpahusvuoigatvuohta sámi oahppiide
Skábmamánu dievasčoahkkimis 2002 ovddidii Bargiidbellodaga sámediggejoavku, doarjagiin Olgešbellodagas, Johttisámiid listtus ja Sámiid Válgalihtus, čuovvovaš lasseevttohusa – mii dohkkehuvvui ovttajienalaččat – meannudettiin ášši 46/2002 Sámi oahpahus olggobealde hálddašanguovllu;

”Sámediggi gáibida ahte Oahpahuslága § 6.2 rievdaduvvo nu ahte buot sámi mánát – beroškeahhtá ássanbáikkis – sihkkarastojuvvojit vuoigatvuođa oahpahussii sámegielas ja sámegillii.

Sámediggi áigu sierra áššin ovddidit evttohusa Oahpahuslága árvvoštallama ja rievdadusa birra.”

Sámedikki ovttajienalaš mearrádus lea dieđusge váldojuvvon mielde 1. kapihttalii; Láhkvuođđu.

Guovvamánu dievasčoahkkimis 2003 jearai vuolláičáli Sámediggeráđis mo ráđđi lea čuovvolan bajábealde namuhuvvon dievasčoahkkinmearrádusa. Dát vuosttažettiin danne go dalle čuožžili oalle moivi go Sámediggeráđđi ovddidii Stuorradikki gielddalávdegoddái dievasčoahkkima mearrádusa ráđi evttohussan, muhto maiddái gažaldat mo ráđđi lea čuovvolan ovttajienalaš dievasčoahkkinmearrádusa. Dát lei váldoduogáš mu dalá gažaldahkii.

Sámediggeráđđi vásitidii dalle ahte ”(..) danne ii sáhte Sámediggeráđđi oaidnit ahte ráđđi ii leat bargan dievasčoahkkinmearrádusa mielde. Gielddalávdegoddi lea fuomášahttojuvvon ahte sii dál ieža leat ožžon referáhta ráđi evttohusas áššis 34/02 eaige dievasčoahkkima mearrádusa. Dát galgá min dieđuid mielde dieđihuvvot Stuorradiggái”

– ja ráđđi čujuhii dalle dasa ahte dalá Gielddalávdegoddi lea fuomášuhttojuvvon dan ahte Sámediggeráđđi lea refereren ráđi evttohusa áššis 34/02, mii dadjá;

Sámediggi oaivvilda ahte prinsihpalaččat berre buot oahppiin geain lea sámegeilla vuosttašgiellan, leat lága vuodul vuoigatvuohta sámegeil oahpahussii. Sámediggi ii áiggo dattetge geavatlaččat čadahahtti sivaid geažil dán vuoru gáibidit oktagaslaš vuoigatvuođa oahpahussii sámegeillii., muhto ahte Oahpahuslága § 6-2, 2. lađas, rievdaduvvo nu ahte galget dušše leat uhcimusat 5 oahppi gielddas geat sáhttet gáibidit oahpahusa sámegeillii, ja geain lea vuoigatvuohta dakkár oahpahussii nu guhká go lea uhcimusat 3 oahppi joavkkus..

Sámediggeráđđi biehttalii dalle ahte sii leat hilgon dievasčoahkkima mearrádusa, muđui dat livččii lean hui duođalaš.

Go Sámediggeráđđi ii lean vel čuovvulan mearrádusa, de ovddidii vuolláičáli odđa gažaldaga ráđđái, dál guovvamánu dievasčoahkkimis 2004. Seamma gažaldat geardduhuvvui, gč. 3. čuoggá.

Ráđđi ii vástidan čálalaš gažaldahkii vástádusastis, ja mus lea dalle duođalaš ágga vel oktii ovddidit seamma gažaldaga – dál goalmmát háve:

Maid lea Sámediggeráđđi dahkan čuovvolit dán ovttajienalaš mearrádusa?

2. Dievasčoahkkima mearrádusas áššis 46/02 mearridii Sámediggi ovttajienalaččat ahte ” Sámediggi áigu sierra áššin ovddidit evttohusa Oahpahuslága árvvoštallama ja rievdadusa birra.”- mii muđui lea refererejuvvon dikki jahkedieđáhusain jna.

Mii lea sivvan dasa go ráđđi ii čuovvul dievasčoahkkima mearrádusaid?

Sámediggeráđi vástádus gažaldahkii áirasis Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkus

Sámediggeráđđi doarju ollásit jagi 2002 dievasčoahkkinmearrádusa ja bargá oktilaččat rievdadit oahpahuslága. Dievasčoahkkinmearrádusa sierračáláhus sáddejuvvui dalá Oahpahus- ja dutkandepartementii ja meannuduvvui máŋga hálldahuslaš ja politihkalaš čoahkkimis Sámedikki ja fágadepartmeantta gaskkas.

Sámediggi celkkii čuovvovaččat NOU 2003:16 - I første rekke. Forsterket kvalitet i en grunnopplæring for alle, oktavuodas:

”Sametinget anmoder Utdannings- og forskningsdepartementet om å igangsette kvalitetssikring av grunnopplæringen også for samiske elever. Kvalitetssikring vil omfatte både endring av Opplæringsloven, utvikling av samisk læreplanverk og utvikling av samisk innhold i det nasjonale læreplanverket. Sametinget har i sak 46/02 vedtatt at alle elever skal ha rett til individuell opplæring på samisk, og anmoder Utdannings- og forskningsdepartementet til å igangsette arbeidet med endring av Opplæringslovens § 6-2, andre ledd.”

Juovlamánus 2004 doalai dalá Oahpahus- ja dutkandepartemeanta gulaskuddama oahpahuslága ja friijaskuvlálaga birra. Gulaskuddancealkámušstis geardduhii Sámediggi odđasis jagi 2002 dievasčoahkkinnmearrádusa ahte sámi oahppiin galgá leat oktagaslaš vuoigatvuohta oahpahussii sámegillii.

Mañimusat odđajagimánu 16. b. 2006 dollojuvvui čoahkkinn sámediggepresideantta ja Máhttodepartemeantta stáhtačálli gaskkas mas dát fáddá váldojuvvui erenoamážit ovdan. Presideanta ovddidii dalle gáibádusa rievadit oahpahuslága vai sámi oahppit ožžot oktagaslaš vuoigatvuođa oahpahussii sámegillii.

Sámediggeráđđi ráhkada dál stuorát juridihkalaš čilgejumi mánnga suorgái oahpahuslágas mat erenoamážit gusket sámi oahppiide. Danne lea Sámediggeráđđi dovddahan ahte Sámediggi háliida čadáhít ráddádallamiid departemeanttain dán áššis.

Gažaldat 2, áirras Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Oarjelsámegiela doaibmaplána ja doaibmaprogramma

Dievasčoahkkinnáššis 32/02 – Oarjelsámegiela doaibmaplána - mearridii Sámediggi ovttaijenalaččat: ”Dorjeme-plaane áarjelsaemien dajvesne jih byjrehtimmie-jiehtegeh madtojne saemiedigkien báetije poletigke-hammoedimmesne áarjelsaemien raedtesne. Saemiedigkien poletigken áejvie vuepsie áarjelsaemien ektievueksesne;”

” saemien gielem, identitetem, kultuvrem jih saemien ektievuekiem nannoestidh jih ávtese buektedh, jih áarjelsaemide nuepieh vedtedh jijtsh kultuvrem jih jielegem jijtsh gaavhtan byjjobse buektedh jih oovtiedidh.”

Áarjelsaemieh gellieh dærismoeri ávtelen tjáadtjoeh gosse edtjeh jijtsh kultuvrem, gielem, ektievuekiem jih jielegem vaarjelidh jih ávtese buektedh.

”Den utarbeidede ”Handlingsplan for det sørsamiske området” og høringsuttalelsene til den, vil danne et godt utgangspunkt for Sametingets fremtidig politikutforming for det sørsamiske området. Hovedmål for Sametingets politikk i det sørsamiske samfunnet er:

” å styrke og videreføre det sørsamiske språket, identitet, kultur og samiske samfunn ved å gi samene i området muligheter til kulturutfoldelse og næringsutvikling på egne premisser”.

Sametinget står overfor en særlig stor utfordring med å sikre og videreføre samisk kultur, næringer, språk og samfunnsliv i det sørsamiske området.”

Sámedikki mearrádus lei ahte giella, kultuvra ja oahpahus galget leat vuoruhuvvon suorggit oarjelsámi guovllu sápmelaččaide. Doaibmaplána konkretiserejuvvui 12 váldočuoggái bokte; giellaguovddázat, kulturguovddázat ja dávvirvuorkkát, oarjelsámi teáhter, nissonfierpmádat ja nuoraidbargu, Interreg, oarjelsámegiella, oahpahus ja gelbbolašvuohta, duodji, boazodoallu ja oarjelsámi guovlluid areála, duodaštusat ja dutkan, media ja ovttasbargošiehtadusat gaskal Sámedikki ja guoskevaš njeallji

fylkkagieldda.

Dievasčoahkkima 01/05 oktavuodas - guovvamánu 2005 – ovddidii vuolláičáli evttohusa 10-jagi doaibmaprográmma oarjelsámegeiela, kultuvrra ja identitehta ektui.

Evttohusa váldosisdoallu lea ahte Sámediggi berre váldit ovddasvástádusa das ja váikkuhit dan ahte barggu čuovvleapmi lea systemáhtalaš ja oktalaš go guoská oarjelsámi geiela, kultuvrra ja identitehta ealáskahttimii. Dán ferte geahččat (unnimusat) logijagi perspektiuvvain, jos oarjelsámegeiella galgá bissut boahhteáiggis, geahča raporttaid, ja ahte Sámediggi ferte vuolggahit jurdaga ahte álggahuvvo logijagi doaibmaprográmma oarjelsámi geiela ja kultuvrra ektui. Váldoulbmiin ferte leat oarjelsámegeiela nannen ja ealáskahttin.

Dievasčoahkkimis mii čuovui čujuhii Sámediggeráđđi ovttasbargošiehtadusaide gaskal Sámedikki ja fylkkagielddaid Norlánda, Davvi- ja Lulli-Trøndelága ja Hedmárkku mat vuolláičallojuvvojedje guovvamánu 11.b. 2005. Doppe čuožžu ahte bealit geatnegahttet aktiivvalaččat oasseovddasvástidit sámi kultuvrra, geiela ja servodateallima sihkkarastima ja ovdánahttima, ja ahte šiehtadusa bokte lea beliin geatnegasvuohka bargat dan ala ahte ollislaš oahppomannolaga galgá leat vejolaš čađahit sámegeilli. Bealit áigo maidái fátmastit stáhta ja suohkana eiseváldiid dán bargui.

Oarjelsámegeiella ja kultuvra lea hui heajos dilis. Danne mun oainnán dárbbaslašžan jearrat čuovvovaš gažaldaga Sámediggerádis:

Movt lea Sámediggeráđđi geahččalan ollašuttit oarjelsámegeiela mearriduvvon doaibmaplána ja oarjelsámi geiela, kultuvrra ja identitehta ealáskahttima?

Sámediggeráđi vástádus gažaldahkii áirasis Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Máttasámi doaibmaplána ja doaibmaprográmma.

Sámediggeráđđi čujuha dasa ahte dohkkehuvvon máttasámi doaibmaplána ja doaibmaprográmmas leat ollu vuoruhuvvon doaibmabijut politihkkahábmemis máttasámi guovllu várás. Máttasámi doaibmaplána ja doaibmaprográmma lea dokumeanta maid Sámediggi geavaha politihkkahábmemii iešguđet surggiin máttasámi guovllu várás. Sámediggeráđđi čujuha maid dasa ahte dievasčoahkkin lea ovdal meannudan iešguđet oasseplánaid muhtun surggiin mat lea mielde ollašuttimin dohkkehuvvon máttasámi doaibmaplána. Čujuhuvvo vel dasa ahte doaibmaplána lea konkretiserejuvvon 12 čuoggáin, ja maidái Sámedikki ja guoskevaš fylkkasuohkaniid gaskasaš ovttasbargošiehtadussii.

Dakkár konkrehta doaibmabijuid ovdamearkan sáhtta namuhit:

- Sámi giellaguovddáža ásaheapmi Rørosii
- Daid Davvi-Trøndelága allaskuvlla studeanttaid oahppodivada sihkkun, geat lohket sámegeiela
- Investerenruđaid oččodeapmi girjebussiide, mas máttasámi girjebusse lea vuosttaš oddainvesteren

Gažaldat 3, áirras Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Giellatjehppe

Dievasčoahkkinášši 09/05 Giellaiskkadeapmi 2004 giedahallamis mearridii Sámediggi ovttajienalaččat čuovvovačat Bajásšaddan- ja oahpahuslávdegotti mearrádusevttohusa vuodul: ”Sámediggi buktá čuovvolan- ja vuoruhannotáhta gielladieđáhusa ektui mas maiddái árvoštallá čuovvovaš čuoggáid (dan vuolde):

”Giellatjehppe-ortnet heivehuvvo nu, ahte jus dárbbášlaš, sáhtá dat dahkkot fásta lasseortnegin sáme-gielloahpussii, erenoamážit julev- ja oarjelsámi guovlluin.”

Dievasčoahkkináššis 11/05 (guovvamánus 2005) evttohin mun evttohusa ressursaskuvllaid/gelbbolašvuodaguovddážiid birra julevsámi guvlui Norgga bealde mas mitaluvvo sámi skuvllaid heajos dili birra, erenoamážit unnán sáme-giel oahppogirjjiid ja čáppagirjjálaš girjjiid birra. Julevsáme-giela heajos dili dihte lea erenoamáš dehálaš láchit dili buriid ja buvttadeaddjis oahpponeavvodoaimmahagaide ja bidjat ressursaid dakkár doaimmaide. Doppe gos dakkár barggut leat juo álggahuvvon lea dehálaš doarjut doaimmaid. Dálá dilis lea lossat jođihit vuodđoskuvlla buot váttisvuodaiguin mat leat sáme-gielloahpu ektui, ee. doaimmahit smávit oahpponeavvobuvttademiid. Dasa lassin lea maid dárbu bagadallat oahpaheddjiid.

Dievasčoahkkinimis mii čuovui (miessemánus 2005) vástidii Sámediggeráđdi ahte ásahit ressursaguovddážiid/gelbbolašvuodaguovddážiid iešguđet sámi guovlluide sáhtá leat buorre doaimbidju buoridan dihte sáme-gielloahpu dási.

Ájluovtta ja Moske skuvllat leat ohcan doarjaga Sámedikkis giellatjehppe (giellačeahppi) doibmii dán skuvlajahká, muhto ii goabbáge skuvla ožžon doarjaga.

Mu mielas lea danne dárbbášlaš jearrat čuovvovačča:

Movt heive ohcamiid duohta juolludeapmi/biehttaleapmi - nugo dán guovtti skuvlla ektui - Sámedikki dievasčoahkkinmearrádusain, gč. badjelis, ja movt heive dákkár vuohki Sámediggeráđi iežas julggaštusain nugo dás lea čilgejuvvon?

Sámediggeráđi vástádus gažaldahkii áirasis Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Áirras Anders Urheim lea ovddidan gažaldaga Giellatjehppeortnega birra.

Máske skávlá lei ohcan doarjaga bistevas giellabargi virgái, ja Ájluovtta skávlá fas lei ohcan doarjaga gaskkaboddosaš/prošeaktavirgái skuvlii.

Doarjjastivra meannudii áššiid 04.-06.01.2006, ášši TS 57/06 Máske skávlá ja TS 066/06 Ájluovtta skávlá. Goappaš ohcamat hilgojuvvojedje. Ii goabbáge ohccin leat váidán mearrádusa.

Sámedikkeráđdi lea váiddaorgána áššiide mat leat meannuduvvon Doarjjastivrras. Dábálaččat lea nu ahte Sámedikkeráđdi ii atte mearkkašumiid áššemeannudeapmái maid vuollásaš ráđdi lea bargan konkrehta áššiin, go leat olggobealde váiddagiedahallama njuolggadusaid hámi ja rámmaid.

Sámedikkeráđđi áigu baicca cealkit oppalaš cealkámuša áššiide mat gusket gažaldahkii.

Go giellaruđat juogaduvvojit ferte Doarjjastivra ja Sámedikkeráđđi čuovvut njuolggadusaid ja vuoruhemiid maid Sámediggi lea mearridan dievasčoahkkimis. Giellaruđaide leat njuolggadusat mat galget stivret vuoruheami juohke ovttaskas áššis. Rievdadusat ja vuoruheamit giellaruđaid geavaheapmái fertejit danne maiddái biddjot dáid njuolggadusaide.

Sámegiela odđasit bajashuksenbarggu lea Norgga stáhta váldán badjelasas. Dán barggus lea Sámedikkis guovddáš rolla. Ruđat maid Sámediggi hálde dán bargui, eai vástit dárbbuide mat leat čadnon dása. Sámedikkeráđđi oaidná danne hui dehálažžan ahte ruđaid geavaheami stivren čoahkáiuvvo njuolggadusaide, ii ge Sámedikki mearrádusaide eará áššiin.

Sámediggeráđđi čujuha muđui ahte vuodđoskuvlaoahpahus lea suohkaniid ovddasvástádus maiddái go guoská oahpahussii sámegielas ja sámi kultuvrras.

Gažaldat 4, áirras Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Sallitbivdoearit davvi-norgga báikegottiin

Áššis 11/05 (Johkamohkis) ovddidii vuolláičáli odđa ášši Davvi-Norgga báikegottiid sallitbivdoeriid birra.

Davvi-Norgga vuonain bivdojuvvo sallit ollu miljárdaid ruvnnuid ovddas jahkásaččat, ja eanas oassi dáin sállasiin fievrriduvvo eret riikaoasis, hui unnán árvobuvttadeapmi báhcá daid báikegottiide gos sallihat bivdojuvvojit, leat čuolmmat maid eai leat vel čovdojuvvon. Guolásteaddjit ollu guovlluin eai beasa searvat dán bivdui, go eai leat bivdoearit. Vearrámus ovdamearka lea Divttasvuotna, gos stuorámus oassi bivdoearis norgalaš gidđagođđi sallihiiin bivdojuvvojit. Álgoárvun lea meroštallojuvvon leat badjel 1,2 miljárda ruvno. Báikkálaš guolásteddjiin eai leat vuoigatvuodát ja vejolašvuodát bivdit dáid. Báikegottiid olbmot leat geavahas láigodálolaččat. Olbmot fertejit čohkkát gáttis ja geahččat go árvvut miljon ruvnnuid ovddas vižžojuvvojit olggobealde fanasnávsttuid, almmá ahte sis lea makkárge riekti viežžat das dietnasa. Sámedikki oainnu mielde lea buot guolásteddjiin dákkár guovlluin dieđusge vuoigatvuohta oažžut rievttálaš oasi sallitbivdoearis.

Sámediggi ávžžuhuvvui jođáneamos lági mielde váldit oktavuodá Guolástusdepartemeanttain ja oččodit sallitbivdoeriid njuolggadusaid rievdaduvvot, nu ahte bivdoearit máchahuvvojit ja juogaduvvojit fatnasuidda main lea gullevašvuohta riikaoassái – earenoamážit guovlluide gos sallitbivdu čađahuvvo.

Sámediggeráđi vástádus dievasčoahkkimis mii čuovvui, lei earret eará ahte Sámedikki bealis áigo bargat viidásit geahččalit oažžut bivdivuoigatvuodáid ruovttoluotta sámi guovlluide, nu go Sámediggi mearridii iežas dieđáhusas čakčamánu 23. b. 2004.

Dilli ii leat rievdan, ja danne mun divun gažaldaga Sámediggeráđđái, ahte maid leat sii dahkan daid cealkámušaid ja čuolmmaid ektui?

Sámediggeráđi vástádus gažaldahkii áirasis Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Sámediggi bidjá vuodđun ahte lagašvuodá- ja sorjjasvuodáprinsihppa lea hui deatlaš riddo- ja vuotnaguovlluid resurssaid juogadeamis. Lea maid deatlaš ahte vuoigatvuodát sámi guovlluid guollesurssaide gehččojuvvo vuoigatvuodábarggu oktavuodas ja dan leat mii maiddái čuovvolan

ráđđádallančoahkkimiin Guolástus- ja riddodepartemeanttain Stuorradikki Finnmárkkulága mearrádusa čuovvoleami oktavuodas mii guoská sápmelaččaid ja earáid guolástanvuoigatvuhtii.

Guolástus- ja riddodepartemeanta lea nammadan struktuvralávdegotti mii galgá guorahallat guolástusealáhusa struktuvrraid. Lea deatlaš ahte vuoigatvuođabargu ja earrejuohkkimat gehččojuvvojit ollislaš perspektiivvas. Sámediggi áigu dán čuovvolit go lávdegoddi lea geigen evttohusas borgemánus.

Gažaldat 5, áirras Willy Ørnebakk, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Lea go Sámediggeráđđi árvoštallan fas rahpat vejolašvuođa beassat njuolga geahččat dokumeanttaid Sámedikki poastalisttain, ja goas sáhttet geavaheaddjit vuordit ahte njuolga geahččan dahkkojuvvo almmolaččat vejolažžan?

Bargiidbellodaga sámediggejoavkku ulbmil lea ahte Sámedikki doaibma galgá dahkkojuvvot eanet rabasin, eanet heivehuvvon geavaheaddjiide ja eanet gollobevttolažžan, nu mo Sámedikki dievasčoahkkin miessemánus 2001 dáhtui.

Dan rájes lea Sámediggi ožžon ruovttusiiddu mii doaibmá bures ja mii sáhtta oahpásmahttit Sámedikki politihkalaš árgabeaivái, ja dás sáhtta maiddái oaidnit njuolga buot poastta mii bohtá ja mii manná.

Dalle go poastalista lei nu ahte beasai dokumeanttaid geahččat njuolgga, de das ledje ollu buorit bealit. Sáhttit oanehaččat namuhit earret eará:

Álbmot ja erenoamážit sámediggeáirasat besse čuovvut mielde ráđi doaimma dievasčoahkkimiid gaskkas, ja geat dat váldet oktavuoda Sámedikkiin. Dakkár rabasvuohta attii buot áirasiidda, erenoamážit opposišuvnnas, vejolašvuođa doaimmahit álbmotválljen áirasa doaimmaid buorebut go ovdal. Danne galggašii leat dárbbasmeahttun deattuhit ahte dat nanne sámi demokratiija. Mii háliidit maid namuhit ahte mediat, sihke sámi ja dárui, ožžo áidnalunddot vejolašvuođa, álkis ja geavaheaddjládis láhkai vejolašvuođa oahpásmuvvat daidda áššiide mat dadistaga bohte Sámediggái ja manne Sámedikkis.

Rabasvuohta lea erenoamáš deatlaš go galgá boktit beroštumi Sámedikki bargui.

Rabasvuohta addá maiddái eará almmolaš orgánaide dieđuid Sámedikki birra.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku čujuha dasa ahte joavkojodiheddji čoahkkimis presideanttain 26.4.06 dieđihii ahte sisaboah tán dokumeanttaid lohku 2005 lei veaháš vuolábealde 15000, ja ahte su. 12000 dokumeantta lei Sámediggi ieš buvttadan.

Iešbuvttadandokumeanttaid oktavuodas vuordit ahte dáid dokumeanttaid lea áššemeannudeaddji árvoštallan, ja das ii galggašii leat sivva eanet kvalitehtasihkkarastin go galgá rahpat njuolgga dokumeantageahččama.

Sámedikki hálddahusas leat dál su. 110 jahkebarggu (ráđi vástádusa vuodul 3. gažaldahkii dievasčoahkkimis juovlamánus 2005). Dáinna resurssain lea Bargiidbellodaga sámediggejoavku sihkar das ahte galgá leat vejolaš ásahit dohkálaš dagaldumiid mánggagardánin dagahit bearráigeahččanortnegiid mat sirrejit dan moadde sisaboahhti dokumeantta mat galget graderejuvvot almmuheami oktavuodas internehtti. Dát han mearkaša ahte bargiin gaskamearálaččat lea 1-okta reive bargobeaivái maid dárbbasit árvoštallat!

Dálá njuolgga geahččama giddden ja dokumeanttaid diŋgon, lea sihke lossat, áigegáibideaddji, geavaheaddjiide uhccán álbmotládis ja mii eat oppa eahpit ge ahte dálá ortnet mielddisbukta liige bargonoađuheami áššemeannudeaddjiide. Dán bargoáiggi sáhtášedje bargit baicce geavahit árvoštallat lea go ágga doalahit poastta eret almmolašvuođas. Midjiide lea áibbas áddemeanttun ahte

njuolgga geahččan ii sáhte rahppojuvvot, ja mii čuoččuhit ahte dát lea organisatoralaš váttisvuohta mas ráđđi ferte váldit ovddasvástádusa.

Mii bivdit sámediggeráđi vástidit dáid gažaldagaide:

1. Áigu go sámediggeráđi fuolahit ahte fas rahppojuvvo njuolgga dokumeantageahččan ja addit álbmogii vejolašvuođa viežžat boahtán ja mannan poastta almmolaš poastalisttas?
2. Goas áigu ráđđi čadahit njuolgga dokumeantageahččama?
3. Jus dat leat teknihkalaš sivat dasa go ii leat njuolgga geahččan, de mii bivdit sámediggeráđi čilget dan.

Mii bivdit maiddá oažžut diehtit galle dokumeantta leat boahtán maŋimus 3 mánu mat molssaektosaččat gullet dáidda joavkkuide:

- a. Dokumeanttat mat doalahuvvojedje áibbas eret almmolašvuođas, áibbas graderejuvvon geahččama vuostái?
- b. Dokumeanttat main dušše oasit dokumeanttas adde vuođu doalahuvvot eret almmolašvuođas, muhto ahte dokumeantta sáhtii oažžut go jearahuvvui.
- c. Buot dat eará dokumeanttat maidda ii leat láhkavuodđu graderet.

Sámediggeráđi vástádus gažaldahkii áirasis Willy Ørnebakk - Bargiidbellodaga sámediggejoavku.

Sámediggeráđi berošta ollu das ahte almmolašvuohta ja mediat galget beassat geavahit lágain mearriduvvon geahččanvuoigatvuođa Sámedikki dokumeanttaid ektui, ja viggá oččodit nu buori almmolašvuođa go vejolaš.

Sámediggeráđi deattuha ahte almmolašvuođas dieđusge lea vuoigatvuohta geahččat Sámedikki almmolaš dokumeanttaid. Otná čovddus eaktuda dattetge ahte ferte váldit oktavuodá Sámedikkiin go áigu dákkár geahččanlobi. Dakkár ortnet lea dábálaš eanaš Norgga almmolaš etáhtain.

Sámediggeráđi lea gaskaboddasachčat mearridan ahte ii bija poasttas njuolga nehttii go mii otná dilis eat leat doarvái sihkkarat das ahte persovdnasuodjalus ja dokumeanttat mat eai leat almmolaččat, leat doarvái bures vuhtiiváldojuvvon.

Sámediggeráđi lea dál lágideamen ja buorideamen almmuhemiid teknihkalaš čovdosa vai teknologija buorebut sáhtta min veahkehit sihkkarastit, buorebut go dál, persovdnadieđuid ja dakkár dieđuid maidda jávohisvuođageasku gusto.

Dat bearráigeahččandagaldumit ja bearráigeahččandoaimmat mat gáibiduvvojit Sámedikki poastta gieđahallamis, gáibidit hui ollu resurssaid. Go geahččá ollislaččat de árvvoštallá ráđđi dan láhkai ahte Sámedikki dokumeanttaid njuolggo almmuheapmi maŋiduvvo doaisttáži.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá maid oažžut statistihka mii čájeha daid maŋimus golmma mánu sisabohtán dokumeanttaid, maidda almmolašvuođa vuhtiiváldin guoská.

Sámediggeráđi sáhtta addit jerrojuvvon geahčastaga guovvamánu, njukčamánu ja cuoŋománu ovddas 2006:s. Dán áigodagas bohte sisa 3 165 dokumeantta, main 838 eai lean almmolaččat. Dárkilet geahčastat ii leat ráhkaduvvon, go dakkár geahčastat gáibida iešguđet dokumeantta guorahallama oktan buot mildosiiguin.

Dás čuovvu maiddá mánggus Sámediggepresideantta Aili Keskitalo 11.05.2006 beaiváduvvon reivves Josef Vedhugnesii Sámedikki elektruvnnalaš gulahallama ja bálvalusbuvttadeami birra - ávžžuhus fas rahpat poastajournála dokumeantageahččama.

Gažaldat 6, áirras Vibeke Larsen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Vejolašvuohta dárkkistit ekonomijja maŋŋel go Sámediggi lea váldán atnui ođđa ekonomivuogádaga. Bargiidbellodaga sámediggejoavku čujuha iežamet gažaldahkii dievasčoahkkimis guovvamánus 2006, ja ráđi vástadussii mas ráđđi deattuha ahte ” leat ráhkadeame ja váldime atnui ođđa bušeahtastivrenreaiddu ja ođđa kontoplána. Ráđđi logai ahte ođđa ekonomijjamálla galget váldit atnui 2006 giđa.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku lea movttet go ođđa ekonomijadárkkistanreaidu boahdá ja mun háliidan dan vuodul jerrat čuovvovaš gažaldagaid:

Lea go ođđa ekonomijjamálla váldon atnui?

Makkár vásáhusat leat elektruvnnalaš rehketmeannudanvuogádaga atnit?

Sáhtta go Sámediggi maŋŋel go lea atnigoahán bušeahtadárkkistusa oazžut goalmmádasoasse- ja jahkebealraporttaid?

Sáhttet go Sámedikki áirasat erenoamáš dárbbuid mielde oazžut bušeahtadárkkistusa bálkká ja mátkkiid birra mat leat juhkkjuvvon joavkkuide hálddahus, dievasčoahkkin, lávdegottit, ráđđi ja eará lávdegottit/suorggit?

Sáhtta go dákkár ekonomijadárkkistus addit historijálaš dieđuid vai sáhtta čuovvut mielde ekonomalaš ovdáneami áiggiid čađa?

Sámediggeráđi vástadus gažaldahkii áirasis Vibeke Larsen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Ođđa ekonomijjamálla (dm. ođđa kontoplána) lea ráhkaduvvon Norgga standárdda kontoplána ráhkadusa vuodul, ja váldojuvvui atnui ođđajagimánus 2006. Ođđa kontoplána čađaheapmi leat maid miiddisbuktán ahte ferte ođđasis mearridit rehketdoallovuogádaga jearahallamiid ja raporteremiid.

Maŋŋágo jagi 2005 jahkečielggadeapmi ovddiduvvui 2006 guovvamánu álgogeahčen, de leimmet gergosat 31.12.05 muttu olggosmanni dássádaga registreret/fievrridit sisaboahhti dássádahkan 01.01.06 muttus. Kontoplána rievdadusat ja doarjagiid girjenprinsihpat leat miiddisbuktán ahte mii leat ferten máŋget ja girjet juohke ovttá gustojeaddji lohpadusa ođđasis jagis 2006. 01.01.06 sisaboahhti dássádaga registreren buvttihii danne ollu liigebarggu.

Oktanaga ođđa kontoplána čađahemiin leat mii váldán atnui ođđa bálká- ja bargiidvuogádaga (SAP). Dán čađaheapmi lea ee. miiddisbuktán ahte Sámediggi ieš girje buot mátkerehkegiid, buhtadusaid ja bálkádieduid. Dán lea ovdal Stáhta ekonomijastivrema guovddáš (SSØ) dahkan. Ođđa vuogádaga čađaheapmi ja dat ahte mii dahkat ieža eanet bálkásuorggis, lea maid gáibidan liigebargguid iežamet bargiin.

Ođđa bušeahtastivrenreaidu, mii lea njuolggá ovtastuvvon Agresso nammasaš rehketdoallovuogádagain, lea maid váldojuvvon atnui.

Dákkár stuorra proševttaid čađaheapmi oktanaga lea addán midjiide hástalusaid resurssaid dáfus ja lea gáibidan ollu áiggi, muhto bargit leat rahčan ja vuogádat lea váldojuvvon atnui.

Dat proševttat mat leat vel báhcán, leat:

- ESS - elektrovnnalaš iešbálvalus mii dahká vejolažžan bargiide geahččat ja doallat ortnegis iežaset dieđuid SAP:s interneahhtauskkádaga bokte. Dan lassin sáhttet bargit maiddái iskat/čálihit iežaset bálkádieduid.

- Elektrovnnalaš mátkerehkegat - sierra modula SAP:s mas juohkehaš registrere iežas mátkerehkegiid SAPa iešbálvalusdoaimma bokte. Son sádde mátkerehkega ovddasvástideaddjái dárkkisteapmái ja viidáseappot jodiheaddjái dohkkeheapmái.
- Elektrovnnalaš rehketgiedáhallas (EFB) - buot rehkegat maid mii oažžut, skánnejuvvojit, duodaštuvvojit ja čujuhuvvojit máksimii eletrovnnalaččat.

Mii leat álggahan prošeaktabarggu ESS atnuiváldima oktavuodas (gč. guokte vuosttaš čuoggá bajábealde) ja rehkenastit álggahit ESSa 01.09.06 rájes. Dalá maŋŋá álggahit elektrovnnalaš rehketgiedáhallasprošeavtta (EFB). Dát prošeakta bistá vuordimis olgo jagi ja lea jurddašuvvon válđojuvvot atnui 01.01.07.

Sámediggeráđi rehketdoalloraporteren bušehta ektui dahkkojuvvo jahkedieđáhusa bokte Sámedikki dievasčoahkkimii. Dan lassin raportere Sámediggeráđđi bearráigeahččanlávdegoddái.

Sámediggi lea sihke ovdal ja maŋŋá bajábeale vuogádagaid atnuiváldima sáhtán viežžat tertiála-, dahje jahkebeal raportta rehketdoallovuogádagas. Dm. golaheami čuovvoleami rehketdoalus bušehta ektui. Leat maid oppa áiggi sáhtán viežžat historjjálaš dieđuid rehketdoallovuogádagas. Go mii leat atnuiváldán dakkár ođđa kontoplána 01.01.06 rájes, mii lea áibbas earalágan go dat ovddit, seammás go hálldahuslaš struktuvra lea rievdaduvvon, de lea lunddolaš ahte šaddá áigemolsun raportterema dáfus. Dm. ahte ovddit jagiid historjjálaš dieđuiguin lea váttis buohtastahttit.

Rehketdoallovuogádat lea maid oppa áiggi sáhtán raporteret bálkká, mátkkiid ja eará goluid. Dáid sáhtá maid viežžat buohkanassii Sámedikki, politihkalaš dási ja hálldahuslaš dási dáfus, juohke ossodaga ja politihkalaš dási (dievasčoahkkima, ráđi) dáfus, juohke prošeavtta dáfus, jna. Dás ferte maid namuhit ahte ođđa kontoplánastruktuvra válldahallá buorebut goluid juogadeami.

Ovddit bálkávuoádat gal ii addán vejolašvuoda raporteret dohkálaččat, ja min mielas berrešii várra gažaldagaid 3 - 5 geahččat dan vuodul.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 40 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihka
1	Willy Ørnebakk	
2	Aili Keskitalo	
3	Willy Ørnebakk	
4	Aili Keskitalo	
5	Vibeke Larsen	
6	Jarle Jonassen	

7	Vibeke Larsen	
8	Jarle Jonassen	
9	Anders Urheim	
10	Jarle Jonassen	
11	Anders Urheim	
12	Jarle Jonassen	
13	Anders Urheim	
14	Johan Mikkel Sara	
15	Anders Urheim	
16	Johan Mikkel Sara	
17	Anders Urheim	
18	Johan Mikkel Sara	
19	Anders Urheim	
20	Johan Mikkel Sara	
	Anders Urheim, čeahkinortnegii	
21	Anders Urheim	
22	Terje Tretnes	
23	Anders Urheim	
24	Terje Tretnes	

VI Sámedikki mearrádus

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.05.06 dii. 16.40.

Ášši 017/06

Sámediggeráđi riikkaidgaskasaš áŋgiruššansuorgi - čielggadus

Arkiiváššennr..

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beavi	Áššennr.
Sámedikki dievasčoahkkinn	29.05. - 02.06.06	019/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui disdaga miessemánu 30. b.2006 dii. 16.40.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámediggeráđi riikkaidgaskasaš vuoruhansurggiid čielggadeapmi válđojuovvo diehtun.

Sámediggeráđi riikkaidgaskasaš vuoruhansuorggit – čielggadeapmi

Álgu

Sámediggeráđi lea dál loahpaheame barggu dieđáhusa riikkaidgaskasaš vuoruhansurggiid birra. Mii geahččalit mearridit dieđáhusa farggamusat ja ovddidit dan dasto čoahkkinnjođihangodái. Dán vuodul ovddida dál Sámediggeráđi dán politiikkasuorggi čielggadeami Sámedikki dievasčoahkkimii. Mii illudit bearjadaga digaštallamii gos mii sávvat oažžut ollu buriid evttohusaid iežamet viidáset bargui dieđáhusain.

2002:s ovdanbiddjui dievasčoahkkimii Sámedikki riikkaidgaskasaš beroštumiid čielggadeapmi. Čielggadeamis eai dattetge lean áigumušat vuoruhit Sámedikki riikkaidgaskasaš vuoruhansurggiid oktán árvoštallamiiguin ja hástalusaid guorahallamiiguin.

Sámediggeráđi diedáhus riikkaidgaskasaš strategiijaid birra lea jurddašuvvon leat vuosttaš diedáhus mii eambo ollislaččat geahččá sámiid dili ja hástalusaid mat sámiin leat riikkaidgaskasaš servodagas oazžun dihte ovdáneami mii nanne min boahhteáiggi. Leat ollu riikkaidgaskasaš áššit ja arenat mat leat dehálaččat sámiide eamiálbmogin. Sámedikkis ii leat vejolašvuohta seamma árrjalaččat oassálastit buot dáin surggiin. Sámediggi lea buktán mearkkašumiid Norgga olgoriikkapolitihka hábmemii, ja searvá Norgga organisašuvnnaid riikkaidgaskasaš delegašuvnnaide. Norgga eiseválddit áinnas gehččet Sámedikki dehálaš aktevran álbmotrievtti ja eamiálbmogiid sajadaga ovdánahttitmis máilmmis, ja Sámediggi áigu doaibmat áigeovdilis ovttasbargoguoibmin go galgá hukset Norgga olgoriikkapolitihka. Sámediggi lea maiddá dehálaš aktevra go galgá ovddastit ja ovddidit beroštumiid ja sajadagaid davviguovluovttasbarggus. Lea dehálaš ahte Sámedikkis leat vejolašvuođat ja návccat váikkuhit áššiide mat leat dehálaččat sámiide.

Sámediggi sáhtta válljet diktit Norgga eiseválddiid ja riikkaidgaskasaš organisašuvnnaid áiggis áigái mearridit makkár áššit galget leat áigeovdilat, dahje sáhtta ieš organiseret barggu dan mielde maid Sámediggi oaidná leat dehálaččamus beroštumit sámi servodagas. Dás lea sáhka válljet ahte vuoruhit muhtun surggiid dahje bargat ollu surggiiguin. Dálá ressursadiliin lea váttis ollu surggiiguin bargat, ja dagaha ahte šaddet ilá unnán árrjat dehálaš surggiide. Surggiid vuoruheapmi lea gáibideaddji bargu muhto dainna sáhtta ollet dobbeli. Sámediggeráđi diedáhus lea jurddašuvvon mearridit ja čilget Sámedikki riikkaidgaskasaš vuoruhansurggiid. Diedáhus galgá geatnegahttit Sámedikki – maiddá árrjaid ektui. Go lea vuoruhan surggiid maiguin bargá riikkaidgaskasaččat, de dat dagaha ahte Sámediggi šaddá eanet iešeanálažžan Norgga eiseválddiid ektui ja ahte ieš maid ovddida áššiid Norgga eiseválddiide.

Dan dihte Sámediggeráđi mearrida muhtin bajitdási strategiijaid mat galget váikkuhit buot riikkaidgaskasaš barggu, seammás mii vuoruhit golbma erenoamáš vuoruhansurggi mat leat olmmošvuoigatvuođaovdáneapmi, nanaguoddevaš ovdáneapmi ja davviguovlluid ovdáneapmi.

Vuolggasadjji

Sámediggái lea váttis hui čielgasit earuhit riikkaidgaskasaš ja sisriikkalaš barggu danne go:

- Sámit leat okta álbmot njealji riikkas
- Ovttaskas stáhtat fertejit vuhtiiváldit lágalaš áššiid lassáneami riikkaidgaskasaš organisašuvnnaid bokte mat guoskkahit eamiálbmogiid beroštumiid ja dárbbuid.
- Ealáhuspolitihkka davviguovlluin ii leat šat nu sisriikkalaš go ovdal. Ovttaskas stáhtaid beroštumit guhtet guoimmiset ektui fertejit čielggaduvvot, ja stuora riikkaidgaskasaš energiijafitnodagat háliidit beassat oljo- ja gássariggodagaide.

Go galgá hábmet Sámedikki riikkaidgaskasaš vuoruhansurggiid, de sáhtta leat dehálaš čielggadit goas Sámediggi ovddasta Norgga sámiid beroštumiid, sámiid beroštumiid eamiálbmogin dahje eamiálbmogiid beroštumiid oppalaččat. Dát erohus ahte goas Sámediggi ovddasta gean, ii sáhte leat nu čielggas. Norgga sámiid beroštumit ja sámiid beroštumit eamiálbmogin leat ollu seamma beroštumit ja dain lea iešguđetlágan deaddu iešguđet oktavuodas. Lea goitge hui čielggas ahte leat hui ollu riikkaidgaskasaš áššesuorggit ja arenat, mat leat dehálaččat sámiide eamiálbmogin. Sámedikkis ii boade leat vejolašvuohta iige dáhttu seamma árrjalaččat oassálastit buot dáin surggiin.

Sáhtta leat dárbbalaš hui roavva juoguin álgit go galgá vihkket makkár beroštumiid iešguđet sámi ásahus ovddemustá ovddasta riikkaidgaskasaččat:

- Norgga Sámediggi ovddasta Norgga sámiid beroštumiid
- Sámi parlamentáralaš ráđi ovddasta sámiid beroštumiid eamiálbmogin

Ollu servodatsuorggit ovdánit eambo globála guvlui. Dát mearkkaša ahte rádji gaskal sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš politihkas ii leat šat nu čielggas. Seammaládje go eará aktevrrat Norgga servodagas ferte Sámediggi vuhtiiváldit ahte Norga dađistaga váldá olgoriikkalaš rievtti oassin iežas

láhkamearrádusaide ja daid dulkomii. Sámediggái leat riikkaidgaskasaš konvenšuvnnat ja šiehtadusat erenoamáš dehálaččat, muhto EU-/EØS-ovttasbargu ja gaska- ja mánggariikasaš šiehtadusat davvin leat ožžon stuorát mearkkašumi ealáhusovdáneapmái, ressurssaid hálldašeapmái ja gulahallamii riikarájiid rastá. Danne lea riikkaidgaskasaš rievtti ovdáneapmi gáržžidan ovttaskas stáhtaid doaibmanviidodaga.

Sámediggi hálldaša prinsihpalaš oainnuid ja beroštumiid mat ovddiduvvojitt ja bealuštuvvojitt riikkaidgaskasaš arenain. Dán dahká Sámediggi akto, Norgga delegašuvnnaid bokte ja ovttasbarggu bokte eará eamiálbmogiiguin. Šiehtadusaid ja konvenšuvnnaid hábmemeid bokte mat geatnegahttejit ovttaskas stáhtaid, hábmejuvvo maiddái Norgga ja davviriikkalaš sámepolitiikka. Sámediggi galgá ain árrjalaččat searvat eamiálbmogiid riikkaidgaskasaš riekteovdáneapmái – historjá lea čájehan ahte dán barggu bokte Sámediggi nagoda geatnegahttit Norgga eiseválddiid sámiiid gáibádusaid ja dárbbuid ektui.

Go sámít leat okta álbmot njealji riikkas, de lea ovttasbargu riikarájiid rastá dehálaš. Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) lea dehálaš gaskaoapmi ovttasbarggu ovdánahttimii gaskal davviriikkalaš sámedikkiid ja Ruošša sámiiid organisašuvnnaid.

Politiikkalaš beroštupmi davviguovlluide lea hui ollu lassánan. Dása leat vuosttažettiin oljo- ja gássabohkamat ággan. Stuora ja smávva stáhtaid oktavuoha ja ovttaskas stáhtaid ja stuora riikkaidgaskasaš fitnodagaid oktavuoha váikkuha davviguovlluid ovdáneami. Dákkár birrasis lea váttis Sámediggái ja Ártisa eamiálbmogiidda olahit sin iežaset oainnuiguin. Goitge galgá Sámediggi ovddastit ja ovddidit sámiiid álbmoga beroštumiid, ja váikkuhit ahte Ártisa eamiálbmogiid dárbbut ja beroštumit váldojuvvojitt vuhtii boahhteáiggi oljo- ja gássabohkamis ja -fievrreamis.

Finnmárkkuláhka lea nannen sámiiid álbmoga ja Sámedikki sajádaga. Láhka ii atte dušše sámiiid geavahan- ja oamastanrievtti Finnmárkkus, muhto addá maid Sámediggái dehálaš sajádaga daid opmodagaid hálldašeamis maid Statsskog dál ferte addit. Go Finnmárkkus rievda geavahan- ja oamastanriekti de vurdo Norgga ja olgoriikkalaš fitnodagain stuorát beroštupmi go ovdal resurssaávkastallamii. Sámedikki lea dás dehálaš sajádat mii galgá geavahuvvot ovddidan dihte nanaguoddevaš ealáhuspolitiikka olles Finnmárkkus.

Norgga politiikka lea davviguovlluid ovttasbargu gohčoduvvon ealáhus-/energiija- dahje olgoriikapolitiikka. Sámiiid ja eará Ártisa eamiálbmogiid beroštumit leat unnán váldon vuhtii Norgga olgoriikapolitiikka davviguovlluid ektui. Okta sivva lea ahte Norgga davviguovlopolitiikka dávjá váikkuha stuora stáhtaid oktavuhtii – ja danne šaddá sámiiid ja eará eamiálbmogiid beroštumiide unnán sadii. Sámedikki ja davviguovlluid eamiálbmogiin leat goitge rievttit stuora ekonomalaš luondduriggodagaide, ja bohtet maiddái garrasit váikkuhit oljo- ja gássabohkamiidda ja -fievrreamiide. Goitge lea unnán ruhta ja unnán kapasitehta ja gelbbolašvuoha ulbmillaččat bargat ovddidan ja bealuštan dihte eamiálbmogiid beroštumiid davvin.

Vaikko Sámedikki eai leat stuora ressurssat veahkkin ovddidan dihte gáibádusaid riikkaidgaskasaččat dahje Norgga olgoriikapolitiikka ektui, de lea Sámedikki stuora normatiiva váikkuhanfápmu. Erenoamážit Finnmárkkulága barggu bokte duodaštuvvui Sámedikki fápmu, ja gehčcui álbmotrievtti, sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš eamiálbmogiid nana ovddasteaddjin. Dát lea dehálaš danne go riikkaidgaskasaš rievttit, šiehtadusat ja konvenšuvnnat hábmejit sisriikkalaš politiikka eambo dál go ovdal.

Bajitdási strategiijat

Vuosttaš golmma bajitdási strategiijain háliida Sámediggeráđđi deattuhit Sámedikki rolla iešheanalisa aktevrán ovttas earáiguin. Orru leame nu ahte Norgga eiseválddit leat geahččan Sámedikki oassin Norgga servodagas seamma dásis go fylkkat. Sámediggeráđđi háliida ahte Sámedikki livččii iešheanáleabbo rolla ja dan oktavuodas sáhtta namuhit ahte leat gáibidan sierra stáhtuhsa ON bastevaš

forumas eamiálbmot áššiin. Sámedikki iešheanalis rolla vuhtiiváldit sámiid rivvtiid ja beroštumiid guoská dieđusge maid Barents- ja davviguovloovttasbargui. Lea maid dárbbaslaš hábmet gievrat ja eanet geatnegahtti vuodtu Sámedikki ja Olgoriikadepartemeantta ovttasbargui. Dálá dili mielde lea stuorát oassi ovttasbarggus ad-hoc áššit ja čoahkkimat ovdalii go daid ráđđádallanprinsihpaid čuovvleapmi, mat dál leat formaliserejuvvon rámmán Sámedikki ja Norgga eiseválddiid gulahallamii.

Gulahallan lea nubbi strategiija maid mii háliidit deattuhit. Sámedikkis lea iešheanalis autoritehta ja sajádat Norgga stáhtas ja Norgga servodagas. Dán olis ja daid konvenšuvnnaid olis maid Norga lea vuolláičállán, lea Sámedikki riekti ja geasku doaibmat riikkaidgaskasaš arenain bealuštan ja ovddidan dihte iežas beroštumiid. Dát dagaha eanet áktiivlaš riikkaidgaskasaš barggu Sámedikki bealis mii ferte vuodustuvvot ja gaskustuvvot sámi servodahkii. Danne ferte juohkit eambbo dieđuid Sámedikki barggu birra, ja maid sáhtta oláhit go Sámediggi doaibmá riikkaidgaskasaččat. Dan lassin lea olgoriikkalaš fitnodagaid ja eará olgoriikkalaš aktevrraid diehtodárbu lassánan – ja boahá vuordimis lassánit vel eambbo dađistaga go Finnmárkkuláhka váldojuvvo atnui. Dát áššit gáibidit ollu stuorát gulahallanfágalaš gearggusvuoda Sámedikki bealis.

Goalmát bajitdási strategiijan ferte leat ruhtadeapmi. Sámediggi ferte vuoruhit oažžut eanet doaibmaruđaid riikkaidgaskasaš bargui. Lea dárbu stuora lassáneapmái vai Sámediggi galgá sáhttit bargat daid ollu bargguid mat gávdnojit dán suorggis, ja vai sáhtta olgoriikkalaš fitnodagaide ja riikkaidgaskasaš arenain bealuštit ja ovddidit sámiid beroštumiid. Sámediggi ferte dán dárbut oažžut ipmárdusa ráđdehusas. Lea dárbu lasihit doaibmaruđaid vai Sámediggi ieš galgá beassat vuoruhit ruhtageavaheami, ja vai Sámediggi galgá sáhttit čuovvolit daid bargguid mat čuvvot daid konvenšuvnnaid maid Norgga eiseválddit leat vuolláičállán eamiálbmogiid oassálastima oktavuodas dakkár politihkalaš proseassain mat gusket sidjiide. Doaibmaruđaid lassáneapmi juhkkuojuvvo daid bargguide mat leat eanemus guovddážiis ja áigeiguovdilepmosat čuovvolan dihte Sámedikki defineren vuoruhansurggiid. SPR ektui lea dárbbaslaš ásahtit šiehtaduvvon ipmárdusa davviriikkaid Sámedikkiid ovttasbargoorgána ruhtadeami birra davviriikkaid eiseválddiin. Áiggi vuollái ii leat dohkálaš ahte Norga akto galgá ruhtádit dán, iige leat dohkálaš ahte ruhtadeapmi lea nu unnán ahte ii leat vejolaš ásahtit SPR:i dohkálaš fágalaš doarjjadoaimmaid. Ruhtadeami čielggadeapmi ferte leat dehálaš oassi davviriikkaid sámekonvenšuvnna čuovvleamis – mii eaktuda lagat ovttasbarggu davviriikkaid Sámedikkiid gaskkas.

Erenoamáš vuoruhansuorggit

Erenoamáš deatalaš vuoruhansuorgin lea olmmošvuoigatvuodaovddideapmi. Álbmogiid riekti iešmearrideapmái lea dehálaš vuodđu. Iešmearridanriekti lea ovdánan ovttas politihkalaš ovdánemiin. Iešmearridanriekti oidno máŋgga álbmotrievttálaš reaiduin, ee. ON-šiehtadusas ja 1966 ON-konvenšuvnna siviila ja politihkalaš rivvtiid (SP) birra ja ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš rivvtiid (ESK) birra. Sáhtta álkit ákkastallat ahte sámiin lea riekti iešmearrideapmái SP 1. artihkkala mielde, ja ahte leat álbmotválljen Sámedikkis mat hálddašit dán oktasaš rievtti.

Eamiálbmotjulggaštus šaddá dehálaš reaidun nannen dihte eamiálbmotrivvtiid unnimus meriid. Sámediggeráđi mielas lea dehálaš ahte Sámediggi aktiivalaččat doarju bargujoavkku (WGDD) jodiheaddji eamiálbmotjulggaštusa teakstaevttohusa, ja ahte aktiivalaččat bargá ON-vuogádaga ektui ovddidan dihte evttohusa.

Áššedovdijoavkku Sámekonvenšuvdnaevttohus geigejuvvui sámeministariidda ja sámediggepresideanttaide Helssegis 16.11.2005. Áššedovdijoavkku evttohusa leat Suopma, Norga ja Ruotta sádden oktasaš gulaskuddamii guovvamánus 2005:s iešguđetge riikkas, ja gulaskuddanáigemearri lea geassemánu 12. b. 2006. Davviriikkalaš sámekonvenšuvdna lea hui dehálaš ášši sámiide. Danne lea lunddolaš ahte bargu oažžut dán konvenšuvnna dohkkehuvvot, lea vuoruhuvvon.

Nanaguoddevaš ovdáneapmi mas erenoamážit deattuha biologalaš šláddjivuoda ja barggu dálkkádatrievdademiiiguin, lea maid erenoamáš vuoruhansuorgi maid Sámediggi áigu vuoruhit. Sámi servodagas leat hástalusat mat gáibidit dynámalaš ja surggiidraštideaddji politihka ja hálldašeami mas eamiálbmotrivttiid, kultursuodjalusa ja luondduhálldašeami ferte ovttas geahččat. Dát lea dehálaš, ii dušše danne go sámi kultuvra lea nannosit čadnon lundui, muhto maid danne go riikkaidgaskasaš biraskonvenšuvnnaid ferte ovttas geahččat eamiálbmotrivttiiguin. Riikkaidgaskasaš birasgáhttenbargu lea áidna vuohki duostut daid hástalusaid maid dálkkádatrievdamat ja guhkás fievrriduvvon nuoskkideapmi buktet. Biologalaš šláddjivuoda gáhttemis lea hástalus oažžut konvenšuvdnamearrádusaid sisriikkalaš láhkamearrádusaide, nu ahte biologalaš šláddjivuoda gáhttema ovddasvástádus sirdojuvvo báikkálaš dássái.

Sámediggeráđi maŋimus ja goalmát erenoamáš vuoruhansuorgi lea Davviguovlluid ovdáneapmi. Davviguovlluin gávdnojit stuorra luondduresurssat, sihke ođasmahtti ja eahpeođasmahtti. Dát luondduresurssat leat leamaš vuodđun olbmuid eallinvuohkáii, kultuvrii ja ovdáneapmái duhátjagiid čađa. Rikkis luondduresurssat leat seammás leamaš vuodđun stuora gávppašeapmái ja ovtastallamii mii lea leamaš olbmuid gaskkas dáin guovlluin. Maŋimus 100 jagi jođanis teknologalaš ovdáneapmi lea dahkan ahte dát stuora luondduresurssat eambo ja eambo áitet eamiálbmogiid kultuvrra. Seammás go vejolašvuohta ávkkástallat luondduresurssaiguin stuorru, ja dás erenoamážit eahpeođasmahtti resurssaiguin, de lea eamiálbmogiid vejolašvuohta váikkuhit ja mearridit dáid resurssaid badjel unnon. Davviguovlluid stuora luondduresurssat buktet sihke sihkarvuodapolitihkalaš, ekonomalaš ja birasgáhttenhástalusaid. Dáid hástalusaid ii sáhte dustet nu ahte eamiálbmotperspektiivvas ii leat guovddáš ja diehtelas sadii davviguovlluid politihka guorahallamiin ja mihtto- ja doaimbidjohábmemis. Sámediggeráđi áiddostahtta ahte sámiin sierra álbmogin leat vuoigatvuođat davviguovllu petroleumresurssaide. Danne fertejit sámiid eamiálbmotrievttit speadjalastit dan movt daid guovlluid petroleumresurssaid plánejit ávkkástallat, movt doaimmat čađahuvvojit ja movt árvvuid juhket. Sámediggi vuordá ahte daid áššiid birra digaštallojuvvo ja ráđđádallojuvvo. Davviguovllu ovdáneamis lea ealahusovdáneamis, EU-ovttasbarggus, Árktalaš ovttasbarggus, Barentsovttasbarggus, nuoraidbarggus, valástallanovttasbarggus ja máhttoipmárdusas guovddáš sadii. Dás háliidan erenoamážit namuhit ahte Norga váldá badjelasaš Árktalaš ráđi ovdagotti 2006 čavčča. Dat lea buorre liiba álggahit lagat digaštallamiid ovttasbargovugiid birra ráđđehusa ja Sámedikki gaskkas.

Davviguovluvuoruheamis ferte eamiálbmotolli viidásit ovttaiduvvot buot vuoruhansurggiin, nugo dálkkádatrievdamat, ja dás iešguđetlágan heivehanstrategiijat, ollislaš resursahálldašeapmi, ja beaktileabbo ovttasbargu. Guovddáš čoavddasánit eamiálbmotperspektiivva fáttmasteami ektui leat dohkkehit eana- ja resursavuoigatvuođaid, ieš- ja mielmearrideapmi mearrádusain, návccaid- ja gelbbolašvuođavdáneapmi, ja ovttasbargu gaskal stáhtaid ja eamiálbmogiid.

Dáiguin sániiguin loahpahan ja bovden buot áirasiid buori digaštallamii bearjadaga.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 23 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Aili Keskitalo, áššejodiheddji	
2	Gunn-Britt Retter	Terje Tretnes
3	Hilde Anita Nyvoll Vangen	Johan Mikkel Sara
	Hilde Anita Nyvoll Vangen	
4	Anders Urheim	Johan Mikkel Sara
	Anders Urheim	
5	Randi A. Skum	Henrik Eriksen
		Inger Jørstad
	Randi A. Skum	
6	Johan Mikkel Sara	Anders Urheim
		Aili Keskitalo
	Johan Mikkel Sara	
	Jarle Jonassen, čeahkinortnegii	
7	Anne Dalheim	
8	Gunn-Britt Retter	
9	Synnøve Solbakken-Härkönen	
10	Terje Tretnes	
11	Lene Hansen	
12	Olaf Eliassen	
13	Johan Mikkel Sara	
14	Aili Keskitalo, áššejodiheddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggerađi riikaidgaskasaš vuoruhansurggiid čielggadeapmi válđojuovvo diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui bearjadaga geassemánu 02. b. 2006 dii. 10.10.

ÁŠŠI 18/06

Odđa áššiid dieđiheapmi Sámedikki čeahkkinortnega § 4 vuodul

Arkiva

Arkiiváššennr.

06/1647

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahku miessemánu 31. b. 2006 dii. 16.00.

I Dokumeentalistu

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1	19.05.06	Áirras Per Edvind Varsi, BB:a sámediggejoavku	Cieggan speallalasvuhtii
2	30.05.06	Áirras Klemet Erland Hætta, NSR ovttasbargojoavku	Gidđalodden
3	30.05.06	Áirras Kjersti Myrnes Balto, NSR ovttasbargojoavku	Lassi stáhtarudat sámi fágaide joatkkaskuvládásis
4	30.05.06	Áirras Miriam Paulsen/Tone Finnesen, NSR ovttasbargojoavku	Ollislaš ja ovttáárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldat julevsámi guovlluin
5	30.05.06	Áirras Josef Vedhugnes, BB:a sámediggejoavku	Sámediggeráddi bivdojuvvo čielggadit dievasčeahkkinii Sámedikki oainnu doaibmobidjoplánaevttohusa birra gárgidan bibmonguliid oktavuodas ja dan čuovvoleami
6	30.05.06	Áirras Marianne Balto Henriksen, BB:a sámediggejoavku	Ealli eanandoallu miehtá riika
7	30.05.06	Áirras Marianne Balto Henriksen, BB:a sámediggejoavku	Davviguovlopolitihkka ja eamiálbmotdimenšuvdna
8	30.05.06	Áirras Magnhild Mathisen, BB:a sámediggejoavku	Gonagasreappá vuoiggalaš hálddašcapmi
9	30.05.06	Áirras Magnhild Mathisen, BB:a sámediggejoavku	Duoji riektesuodjalus
10	30.05.06	Áirras Per Ivar Henriksen, BB:a sámediggejoavku	Oktasaš ovddidanplána Deanuleagi várás
11	30.05.06	Áirras Vibeke Larsen, BB:a sámediggejoavku	Sámi organisašuvnnaid doarjjajuolludeami njuolggadusaid revideren
12	30.05.06	Áirras Hilde Anita Nyvoll Vangen, BB:a sámediggejoavku	Musihkka- ja kulturskuvlla rámmaplána
13	30.05.06	Áirras Henrik Eriksen, BB:a sámediggejoavku	Ealli gilit – konsešuneavttuid rievdadeapmi

14		30.05.06	Áirras Willy Ørnebakk, BB:a sámediggejoavku	Bisset našuvnnalaš guolleeriid privatiserema
15		30.05.06	Áirras Per Edvind Varsi, BB:a sámediggejoavku	Ollislaš plána bieggafápmohuksemii
16		30.05.06	Áirras Maja Lisa Kappfjell, BB:a sámediggejoavku	Saemien gielejarngem tseegkedh áarjelsaemien dajvesne, Heelgelaantesne
17		30.05.06	Áirras Maja Lisa Kappfjell, BB:a sámediggejoavku	Áarjelsaemien maahtoe-gærjagáetiem evtiedidh
18		30.05.06	Áirras Maja Lisa Kappfjell, BB:a sámediggejoavku	Saemiedigkie barkoesijjiem Heelgelaanten dajvesne tseegkie
19		30.05.06	Áirras Maja Lisa Kappfjell, BB:a sámediggejoavku	Áarjelsaemien gielem, ööhpehtimmiem jih kultuvrem nænnoestidh, vaarjeldih jih evtiedidh - Áarjelsaemien darjomeprovgammem tseegkedh
20		30.05.06	Áirras Ann Mari Thomassen, NSR ovttasbargojoavku	Nannendiimmut sámegeielas oahppiide geain lea sámegeiella 1. ja 2. giellan
21		30.05.06	Áirras Laila Wilks, Áarjel Læstoe	Diehtjuohkin doarjjaortnegiid birra
22		30.05.06	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Vilá baldedahte álo cesium rubmahin oarjelsáme álm mugin
23		30.05.06	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Rahtetjoavdos Másskáj
24		30.05.06	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Ájluovta Doajmmapárkka
25		30.05.06	Áirras Anders Urheim, BB:a sámediggejoavku	Sámegeiellaáhpáduš – julevsáme - joarkkaáhpádušan

II Evttohusat ja mearkkašumit

Evttohus 1, áirras Per Edvind Varsi, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Cieggan speallalasvuhtii

Riikaviidosáččat leat badjel 70 000 olbmo Norgga álbmogis definerejuvvon patalogalaš speallin dahje dakkár speallin, geas leat váttisvuodát speallamiin. Meroštallamat čájehit maiddái ahte 3,2 % nuorain dahje 11 000 nuoras leat čielga mearkkat ahte sáhttet oažžut váttisvuodaid speallama geažil. Maŋimus jagiid lea daid olbmuid lohku lassánan, geain leat váttisvuodát speallama geažil. Ii leat vel iskojuvvon galle sápmelačča leat cieggan speallalasvuhtii, muhto vuordimis dat leat ollu.

Dakkár olbmuid, geat leat cieggan speallalašvuhtii, dikšot dábálaččat guovllulaš dearvvašvuodadoaimmain. Maiddái sápmelaš gi lea cieggan speallalasvuhtii, dárbbáša veahki earáin go bearrašis ja sogalaččain.

Mii oaidnit dárbbu fáldagaide sihke gárrenmirkkuide ja speallamii cieggan olbmuide, mat leat heivehuvvon sámi mánggabealatvuhtii. Dát guoská sihke eastadeapmái, dikšumii ja maŋjasuodjaleapmái.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá Sámediggeráđi ángiruššat speallalasvuhtii cieggama gažaldagáin vai buorrána dikšofáldat sápmelaččaide geat leat cieggan speallalasvuhtii.

Evttohus 2, áirras Klemet Erland Hætta, Norgga Sámi Riikasearvvi ovttasbargojoavku

Gidđalodden

Čijuhit dokumentii NOU 2004:28 mas earret eará čuožžu:

I andejakteksemplet i boks 21.7 har vârkjakt på ender i Kautokeino tradisjonelt vært utøvd for   bruke endene til menneskeføde. Fra gammelt av var dette en nødvendig tilskudd til naturalhusholdningen etter vinteren da det var lite tilgang til mat. Jakten var tradisjonelt dessuten underlagt strenge sedvanerettslige regler om utvalg av arter og tidsrammer. I dag kan det vanskelig sies at disse vilkårene er oppfylt.

Slik utvalget forstår biomangfoldkonvensjonen, er denne typen jakt ikke en form for bruk som myndighetene er forpliktet til   støtte opp under.

Om begrensninger for jakt strider mot andre deler av folkeretten, særlig urfolksrettigheter, er et annet spørsmål.

Gidđaloddemis lea guhkes  rbevierru muhtun sajiin Finnm rkkus ja erenoam zit Guovdageainnu suohkana  ssiid gaskkas, gos gidđaloddemis lea erenoam s rolla, erenoam zit fuolaheamis ja doaimmaheamis árbevirolaš s mi meahcceal husa.

Biošl ddjivuod l vdegoddi hilgu gidđaloddema go sin mielas ii leat d t d rbbašlaš las hus luondduruovttudollui. Dat ahte s mi geavahus lea árbevirolaš, ii galgga hehttet dan heiveheamis d l  teknologalaš ja ekonomalaš ovdáneapmái. Go giel d  dákkár s mi  rbevieruid, de dat sáhtta mielddisbuktit ahte s mi  rbevierut ovttaid mielde gildojuvvojit ja nu oal t j vket. S mediggi ii s hte dohkkehit ahte s mi  rbevierut gildojuvvojit dainna  kkain ahte dat eai d rbbašuvvo d l  teknologalaš ja ekonomalaš ovd neamis.

1950:s jo attii Eanadoalodepartemeanta Guovdageainnu ovdagotti ohcama vuodul lobi doaimmahit ”jakt og fangst av alke, lomvier, teist, lundefugl, skarver, terner, fiskeender og gaul (ringg s) til utgangen av mai 1950 i Kautokeino herred til utnyttelse som menneskeføde”.

Maid d i 1951:s ja 1952:s addojuvvui gidđaloddenlohpi olggos miessem nu. Ja jagiide 1994 ja 1995 rabai Birasg h ttendepartemeanta od a geah  alanortnega. Birasg h ttendepartemeanta viiddidii geah  alanortnega maid d i gustot 1996:i, loddet daid seamma šl jaid go 1995:s. 1997:s mearridii departemeanta ahte ii galgga šat beassat loddet. 1999:s rabai fas Birasg h ttendepartemeanta g r ziduvvon gidđaloddema Guovdageainnu suohkanis.. Geah  alanortnet gustui  lgojurdaga mielde guovtti jahkái. 2001:s ozai Guovdageainnu suohkan oa z t gidđaloddema bistevas ortnegin. Birasg h ttendepartemeanta mearridii guhkidit geah  alanortnega ovttain jagiin. Birasg h ttendepartemeanta guhkidii geah  alanortnega ovttain jagiin (jahkái 2002), ja de njuk am nus 2003 mearridii guhkidit dan vel njeljiin jagiin, d t mearkkaša gitta jagi 2006.

Dat ahte  lo ferte ohcat erenoam s ortnegiid vai beassá doaimmahit s mi  rbevieruid, lea juoga maid Sámediggi ii s hte dohkkehit. Erenoam zit berre s mi  rbevieruid geah  at ovttas  lbmotrivttiin ja erenoam zit emi lbmotvuoigatvuo aiguin.

Sámediggi ii s hte dohkkehit ahte árbevirolaš s mi gidđalodden ferte vuod duduvvot geah  alanortnegiid, ja bivd  Norgga r d dehusa mearridit gidđaloddema bistevas ortnegin Guovdageainnu suohkanis,  vga árbevirolaš vieruiduvvanrievttal s njuolggadusaid vuodul v lljejuvvon šl jaid ja  igemeiid dáfus. Danne go d t lea vissis guovlluid deatals s mi  rbevierru, maid lea deatalaš joatkit.

Evttohus 3, áirras Kjersti Myrnes Balto, Norgga Sám Riikasearvvi ovttasbargojoavku

Lassi stáhtaruđat sámi fágaide joatkkaskuvladásis

Sámegiell fágas lea dál automatihkka das ahte Stáhta fievrriid stáhtaruđaid x diimmu ovddas skuvlaeaiiggádiidda joatkkaskuvladási juohke oahppi nammii, dm. fylkkagielladaide fylkkagielladaid joatkkaskuvllaid oktavuodas. Ortnet sihkkarastá ahte oahppit geat välljejit sámegiela, ožžot sámegiell fálaldaga oassin joatkkaohpus.

Ortnet berre maiddá gustot sámi kulturmáhttofágii Jo 1 ja Jo 2 dásis. Uhcán oahppit välljejit fága ja sii vuoittahallet dan gilvvus guđe fágat dat galget álggahuvvot skuvllain. Skuvllaid gáržžes bušehtat dagahit ahte fágat main leat uhccán oahppit, eai álggahuvvo. Go uhccán oahppit välljejit sámi kulturmáhtu Jo 1 ja Jo 2, de fága ii álggahuvvo go fága vuoittahallá daidda fágaide main lea guhkes árbevierru skuvllas. Danne ii álggahuvvo sámi kulturmáhttofága lassi ekonomalaš veahki haga.

NSRa sámegiellajoavku bivdá Sámediggeráđi bargat dan ala ahte ožžut fievrriiduvvot diimmuid sámi kulturmáhttui joatkkaohpu Jo 1 ja Jo 2 dásis seamma prinsihpaid vuodul go diimmuid fievrriiduvvot sámegiell fágii. Dát sihkkarastá ahte oahppit geat välljejit sámi kulturmáhtu Jo 1 ja Jo 2, ožžot dakkár fálaldaga.

Ortnega sáhtta maŋŋá álkít fievrriid Máhttoloktemii prográmmafágain sámi historjá ja servodat, mii osohakkii fievrriiduvvo sámi kulturmáhttofágii.

Sámegiellajoavku fertte dán ovddidit departementii nu ahte departemeanta fievrriid ekonomalaš juolludusaid sierra diibmologu bokte sámi kulturmáhttui seamma láhkai go sámegiell fágii.

Evttohus 4, áirras Miriam Paulsen/Tone Finnesen, Norgga Sámi Riikasearvvi ovttasbargojoavku

Ollislaš ja ovttáarvoaš dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldat julevsámi guovlluin

Sámegiellajoavku lea sámi dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid dieđáhusa meannudettiin deattuhan Sámedikki váldoulbmila: ”Ollislaš ja ovttáarvoaš dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldat sámi álbmogii nugo maiddá álbmogii muđuige”

Sámegiellajoavku lea áigodagas 2002 - 2003 ruhtadan čielggadanprošeavtta ”Sámi dearvvašvuoda- ja sosiálaguovddáš – mánggakultuvrralaš gelbbolašvuodaaguovddáš julevsámi guovllus”.

Prošeakta lea ráhkadan dakkár modealla, man ulbmil lea fuolahit ja ovddidit ollislaš ja ovttáarvoaš dearvvašvuoda ja sosiálafálaldaga sihke sámi ja dáža álbmogii dán guovllus. Dán barggu lagat válddahállan boahá ovdan ovdalis sáddejuvvon prošeaktaraporttain. Sámedigi ávžžuha Divttasvuona suohkana oassálastit dán prošeaktii.

Julevsámi guovllu sámi divššohasain lea vuoigatvuohta ožžut dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldaga mii lea heivehuvvon sámi kultuvrii ja gillii. Almmolaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusain stáhta ja suohkaniid bokte lea ovddasvástáduš láchit dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldaga sámi divššohasaide.

Sámegiellajoavku oaivvilda ahte ovttáarvoaš dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldat sámi divššohasaide eaktuda ahte fálaldat lea vuodduvuvvon sámi gillii ja kultuvrii. Sámedigi muittuha viidáseappot ahte Divttasvuona suohkan gullá sámi giellalága hálddašanguvlui, ja das lea erenoamáš ovddasvástáduš fuolaheamis sámi geavaheaddjiid sin iežaset gillii.

Bálvalusfálaldat mii vuodđuduvvo sámi gillii ja kultuvrii, lea ain guovddážiis Sámedikki barggus ovddideamen ovttárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusa sámi divššohasaide, sihke báikkálaš ja guovddáš dásis.

Sámediggi áigu veahkehit viidáset barggus sihkkarastimiin ollislaš ja ovttárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálafálaldaga julevsámi guovllus, dakko bokte ahte ášši válđojuvvo ovdan guovddáš- ja regiounnalaš eiseválddiiguin.

Evttohus 5, áirras Josef Vedhugnes, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Sámediggeráđđi bivdojuvvo čielggadit dievasčoahkkimii Sámedikki oainnu doaimbaidjoplánaevttohusa birra gárgidan bibmonguliid oktavuodas ja dan čuovvoleami

Bargiidbellodaga sámediggejoavku čujuha min 06.12.05 ovddiduvvon evttohussii ”odda áššin” ahte čielggadit vejolašvuoda ásahtit biebmegearggusvuodaovttadaga gárgidan bibmonguliid vuostái, ja viidáseappot sámediggeráđi čuovvoleapmái 13.02.06 beaiváduvvon reivviin Guolástus- ja riddodepartementii.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku čujuha dasa ahte ii leat vel čađahuvvon oktage konkrehta doaimbaidju fáhtet gitta gárgidan bibmonguliid. Muhto ain digaštallojuvvo makkár ovddasvástádus ealáhusas galgá leat, ja makkár gáibádusat ja ovddasvástádus eiseválddiin leat go ealáhusii ii leat biddjojuvvon gáibádus máksit čorgema ovddas maŋŋá gárgidemiid. Ii galggašii leat eahpádus das ahte sus, geas lea guolli mearas, dat lea ovddasvástádus eastadit ja hehttet gárgideami. Viidáseappot sáhtta leat dárbašlaš ahte eiseválddit gohččot biebmanealáhusa čađahit doaimbajuid, áinnas oktasašortnegin, fáhtet gitta gárgidan bibmonguliid. Vejolaš modealla sáhtta leat ásahtit oktasaš gearggusvuodaovttadaga mas leat reaidut ja gelbbolašvuohta nu ahte lea gearggus dalán doaimbagoahtit go mihkkege dáhpáhuvá. Gárgidan bibmonguolli nuoskkida birrasa seamma ollu go ovdamearkka dihtii oljodurdda man várás lea ásahtuvvon oljosuodjalusgearggusvuodaovttadat.

Dat stuorra gárgidanlogut mitalit iešalldiset ahte ii oktage, eai eiseválddit iige biebmanealáhus, leat váldán duodas gearggusvuodaovttadaga ásaheami eaige ovddasvástádusa das. Bibmiid bealis sáhtta siva leat dat ahte politiijaeiseválddit heaittihit ollu gárgidanáššiin almmá ášši vuolggahemi haga bibmiid vuostái.

Geahčastat maid Guolástusdirektoráhta aiddo lea almmuhan (cuoŋománu 2006), čájeha ahte dál 2006:s leat registrerejuvvon 470 763 luosa ja dápmoha mat leat gárgidan. Dát leat suorgahahtti dieđut go buohtastahtta jahkásaš gárgidemiiguin 2001 – 2005 rájes goas gaskamearálaččat gárgidedje 515 000 luosa ja dápmoha, ja dalle eai leat ”sevdneslogut” mielde. Lassin bohtet eará guollešlájat nugo ee. dorski. Rusttetváilevašvuoddat leat siva badjel beallái gárgidemiin Guolástusdirektoráhta geahčastaga mielde.

Gárgidan luossa ja dápmot lea birasnuoskkideapmi, erenoamážit riikka luossajogaide, ja erenoamážit mearrasámi ássanguovlluide.

Sámediggeráđđi bivdojuvvo čielggadit ášši 2006 čakčamánu dievasčoahkkimii oktán konkrehta doaimbaidjoevttohusain bibmonguliid gárgideami vuostái ja evttohusain mo Sámediggi áigu ángiruššat áššiin.

Evttohus 6, áirras Marianne Balto Henriksen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

”Ealli eanandoallu miehtá riika”

Mearrádusevttohus:

Sámediggi illuda go dán jagi eanandoallošiehtadusa loahppameanus evttohuvo juolludit Finnmárkui 1 miljon lihttara lassi mielkeeari. Dán mielkemiljovna berre vuosttažettiin atnit nannet smávit mielkedolliide eanet gánnáhahti doaimma nu ahte doaluid lohku ii njeja vel eambo, ja vai sihkkarastá mánggabealatvuoda giliin. Finnmárkku fylkkamánni berre danne ovttas fylkka fágaservviiguin oažžut bargun ráhkadit guovllulaš eavttuid maid vuodul galgá juohkit mielkemiljovna Finnmárkku boanddaide.

Mii háliidit danne ávžžuhit Ráđđehusa váikkuhit dássema áiddostahttimii go eanandoallošiehtadus loahpas meannuduvvo Stuorradikkis.

Duogáš:

Soria Moria-julggastusas lea okta mihttomeriin bisuhit ealli eanandoalu miehtá riika. Dán vai sáhtta buvttadit sihkkaris biepmu, sihkkarastit biebmolágideami ja seammás váikkuhit miehtá riikka barggolašvuhtii ja ássamii.

Norgga eanandoallu vásiha rievdamas mas mielkedoaluid lohku njiedjá muhto doalut šaddet stuorábut. Dát dáhpahuvvá miehtá riikka, iige dušše Finnmárkku. Goitge dát váikkuha Finnmárkku ja sámi guovlluid erenoamážit go Finnmárkku eanadoalus ii leat dakkár šláddjivohta mii gávdno eará guovlluin Norggas. Finnmárkku boanddat ja boanddat sámi guovlluin máhttet mielkki buvttadit buot buoremusat ja lea dehálaš nannendihte ealli eanandoalu fylkkas.

1997:s ledje fylkkas 248 mielkebuvtadeaddji, ja olles fylkka mielkeearri lei 22,8 milj. lihttara. 2005:s ledje mis 185 mielkebuvtadeaddji, ja olles earri lei 19,5 milj lihttara. Mielkebuvtadeddjiid ja mielkeeari logu njiedjan lea duodalaš, olles 25%, ja leat eanaš smávvaldoalloboanddat geat heitet.

Danne lea Sámediggi hui duhtavaš dán jagi eanandoallošiehtadusa loahppameanuin gos evttohuvo várret Finnmárkui 1 miljon lihttara liige mielkeeari. Dát lea hui buorre evttohus nannen dihte Finnmárkku eanandoalu. Ja maid nannen dihte sámi ássma.

Sámediggi ii leat goitge sihkar dálá evttohusa váikkuhusaid, danne go dáid eriid geavahusláidestusat leat mearriduvvon loahppaprotokollas, namalassii ahte daid galgá bidjat oalle hálbái vuovdemassii friddja márkkanis. Dálá njuolggadusaid mielde sáhtta boanda oastit mielkeeari mii vástida gitta 30% boandda dálá mielkeearis. Dát ortnet dahká boanddaide gain juo lea stuorra earri ja nu maid buoret ekonomijja vejolažžan oastit vel eanet mielkeeari. Maiddá sámi eanandoallu sáhtta vuoitahallat.

Finnmárkku eanadoalus leat stuorra hástalusat doallolugu njiedjamii, ja maid ođđa gáibádusaide dollui. 2024:s fertejit buot mielkedoalut leat váldán hiŋgaliid eret, vai gusat besset luovos vázzit, ja dát rievdadeapmi lea hui divrras. Dán olggosgolu šaddá unnit doaluide váttis nagodit, lea várra ahte oallugat eai nagot dán olggosgolu máksit ja nu bággehallet heaitit. Sin deháleamos vejolašvuhta šaddá mielkeeari oastimiin stuoridit iežaset doalu ja nu nagodit olggosgoluid mat bohtet go hiŋgaliid galgá váldit eret.

Vai dat lea vejolaš, berre olles dahje oassi mielkemiljovnnas várrejuvvot mielkeboanddaide gain leat unna earážit.

Tabellas oaidná ahte bealli fylkka mielkeeriin lea vuollel 100 000 lihttara. Dáidda doaluide šaddá váttis ruhtadit stuorát rievdademiid go ii leat gánnáhahti.

Vuollel 60 tonna	60 – 80 tonna	80 – 100 tonna	100 – 150 tonna	Badjel 150 tonna
18	28	45	76	18

Gáldu: Finnmárkku fylkkamánni eanandoalloossodat

Sihkkarastin dihte ahte mielkemiljovdna hehte eanet doalloheaittihemiid Finnmárkkus, de ferte goit oassi dás várrejuvvot doaluide main leat vuolled 100 000 lihttara.

Dál lea SEH (Stáhta eanandoallohálddahus) mii juohká eriid. Dan sáhttet sii ain dahkat, go sáhtta ráhkadit guovllulaš eavttuid mat stivrejit dán liige mielkeeri juohkima. Finnmárkku fylkkamánái ovttas fylkka fágaservviiguin (Norgga boanddaidsearvi ja Norgga boanddaid- ja smávvdálolaččaid searvi) sáhtta bidjat bargun hábmet daid guovllulaš eavttuid mat stivrejit mielkemiljovdna vuovdima, nu ahte dat buoremus lági mielde váikkuha Finnmárkku eanandollui.

Maiddái sámi guovlluide olggobealde Finnmárkku lea dárbbaslaš erenoamáš doaimmaide vai bisuha šláddjás doallostruktuvrra.

Evttohus 7, áirras Marianne Balto Henriksen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Davviguovlopolitihka ja eamiálbmotdimenšuvdna

Bargiidbellodaga sámediggejoavku lea ilus go ođđa Ráđdehus nu doaimmalaččat bargá davviguovlopolitihkain. Eamiálbmotpolitihka lea oassi das, ja dat addá áibbas ođđa vejolašvuodaid hábmet dakkár eamiálbmotpolitihka mii duodas vuhtiiváldá davviguovllu eamiálbmogiid beroštumiid – earenoamážit unnitálbmogiid davvi-Ruoššas – geat vásihit olu sosiála váttisvuodaid ja nákkuid eatnamiid ja resurssaid alde go deaivvadit industriijaliserejuvnon ja kapitálai čadnojuvnon máilmmiin.

Ráđdehus deattuha ahte Sámediggi ráđđádallamiid čada dahje eará ládje buktá eavttuid go Davviguovlopolitihka eamiálbmotdimenšuvdna galgá hábmejuvvot. Jus Sámediggi galgá sáhttit searvat dán dehálaš prosessii, de ferte dát ášši dál biddjot Sámedikki politihkalaš áššin. Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá Sámediggeráđi ráhkkanit fáddábeaivvi čakčamánu 2006 dievasčoahkkima oktavuodas, gos ee. čuovvovaš guovddáš hástalusaid berre deattuhit;

Makkár ovdamuniid addá eamiálbmotdimenšuvdna davviguovlluide ja movt dáid ovdamuniid sáhtta ávkkástallat Davviguovlovuoruheamis?

Mat leat báikkálaš ja regiovnalaš hástalusat Davviguovlopolitihkas, go geahčča sámi čalmmiiguin?

- Árvoštallat movt báikkálaš servodagaid ja sámi servodagaid boahhtevaš rolla galgá oazžut našuvnnaš mearkkašumi, ja ovttas našuvnnaš eiseváldiiguin deattuhit:

Ovdánahttinvejolašvuodaid, ovdánahttinfámu ja báikkálaš- ja sámi servodagaid heivehangálga, ja dan geahččat ovttas dainna ahte movt oljo- ja gássasdoaimma buvttadeapmi sáhtta lohtet sámi servodatovdáneami.

- Čalmmustahttit sámi servodaga báikkálaš gelbbolašvuoda ja vásáhusaid.

Geahččat movt sámi ášahusat ja gelbbolašvuoda birrasat galggašedje beassat eanet searvat servodatplánemii.

- Čalmmustahttit oljo- ja gássabohkamiid birashástalusaid.

Čalmmustahttit sámi hástalusaid Norgga riiki:

- Čilget movt eamiálbmotdimenšuvdna sáhtta doaibmat dehálaš ”olgoriikapolitihkalaš” ovdamunnin Norgii ja oljogávppiide.
- Lea dehálaš ahte eamiálbmotdimenšuvdna lea guovddáš oassin regiovnnalaš politihkas ja danne lea hástalus ahte movt ferte bargat jus galgá olahit viiddis regiovnnalaš dohkkeheami ja njeaidit vuostálasvuodaid.
- Sámi báikkálaš servodagat sáhttet šaddet dehálaš ovdamearkkat Davviguovllu plánenmodellii, gos hearkivuohta ja heivehannákca šaddet guovddáš čoavddasánit.

Fáddábeaivái berre maiddái bovdet sámi ášahusaid, gelbbolašvuodabirrasiid ja eará aktevrraid main leat dehálaš rollat eamiálbmotdimenšuvnna hábmemis.

Sámediggi berre maiddái árvoštallat ášahit sámi Davviguovlolávdegotti, gos maiddái sámi gelbbolašvuodaguovddážiin leat áirasat, ja lávdegotti berre Sámediggi jođihit.

Evttohus 8, áirras Magnhild Mathisen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Gonagasreappá vuoiggalaš hálldašeapmi

Bargiidbellodaga sámediggejoavku oaidná ahte lávdegoddi lea evttohan ođđa hálldašeami gonagasreappás. Doppe doalahuvvojit sii guđiin lea buohtalasealáhus ja unna fatnasat ain olggobealde, ja lea jáhkehahti ahte evttohuvvon njuolggadusčálus dasa lassin doalaha olggobealde mánga vuotnaguolásteaddji geain leat unna fatnasat, ja geain otne lea gonagasreabbáearri. Dát lea áibbas dohkkehahtun.

Stuora oassi ássiin vuonain Porsáנגgu rájes ja nuorttasguvlui, leat sápmelaččat ja kvenat. Danne leat eiseválddit geatnegahtton, álbmot- ja álgoálbmotrievtti vuodul, sihkkarastit ávnnaslaš vuodu olbmuide geat ássat guovllus. Danne lea hui šállošahti ahte ovddit guolástusministara mandáhta mielde, ii galgan lávdegottebarggus biddjot vuodđun álbmotriekti. Vaikko muhtin álbmotriektemearrádusat unnitálbmotsuddjema várás, maiddái leat mearriduvvon Norgga láhkan olmmošvuoigatvuodálágas.

Go guovddáš riekteprinsihpat biddjojot eret mandáhtas, ferte boadus maid šaddat danin go lea. Bargu ferte ođđasit dahkkot, ja guolástuseiseválddit fertejit ieža dahkat álgoálbmotlaš- ja unnitálbmotlaš árvoštallama, ovdalgo ođđa láhkaásahusat oasálastimii gonagasreabbábivdui mearriduvvojot. Dasa leat geatnegahtton go lea sámi beroštumiide guoskevaš ášši.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku gáibida ahte buohkain guoskevaš guovlluin gos guolástus lea ealáhusláhki, maiddái sis guđiin lea eanandoallu ja/dahje eará báikáičadnon ealáhus buohtalasealáhussan, galgá leat čielga riekti oasálastit gonagasreabbábivddus beroškeahhtá fanassturrodagas dege eará byrokráhtalaš gáibádusain.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku evttoha čuovvovaš prinsihpaid reabbáeriid juolludeapmái;

-Álgoálbmotlaš- ja dološ vieruiduvvanrievttiid prinsihpaid vuodul galget maiddái unnimus fatnasat main lea dorskelohpi joavkkus I ja II, buohtalastojuvvon guolásteddjiiid loguin ja merkenregistreremiin, mat gullet vearrámus reabbáguovlluide, juolluduvvot reabbáeari 2006:s.

-Dárbbu mielde biddjo omd. 15 000 sturrosaš reabbáhivvodat, guovlluprinsihpa mielde, addindihte guolásteddjiiide geain leat unna fatnasat ja geat vuoigatmeahtun vugiin eai leat ožžon rievtti gonagasreappá bivdit.

-Fatnasat, gullevaččat vearrámus reabbáguovlluide, mat leat deavdán gáibádusaid kommersiála reabbábivdui mii sisafievrriduvvui 2002:s muhto liikká eai leat ožžon eari go fanas ii leat deavdán guhkkodatgáibádusa, galget juolluduvvot dábálaš eari 2006:s ja maŋgel.

-Unnit fatnasat main lea unnit doaibmaviidodat, ja leat gullevaččat Nordkáhpa nuorttabeallái, luvvejuvvojit gáibádusas ahte dohkkehuvvon dorskehivvodat galgá bivdojuvvon liinnain dege njággofirpmiin. Sivvan dasa lea go njággofierbme- ja liinnábivdu vuonain lea meastta áibbas veadjetmeahtun reabbá dihte. Danne ferte maid váđđobivdu dohkkehuvvot eaktun oažžut reabbáeari.

-Vuonaid reabbáhivvodaga dihte, ja go árbevirolaš guolásteapmi garrasit hehttehuvvo, eai galgga fatnasat mat leat unnibut go vissis sturrodat reabbáguovllus nuorttabealde Nordkáhpa, dárbbasit jahkášaš dohkkeheami doalahandihte reabbáeari.

-Vai sihkkárvuotta doalahuvvo, berrejit guolásteaddjit geain leat unna fatnasat oažžut formálalaš vejolašvuoda bivdit iežaset reabbáeriid eará báikkáláš fatnasiiguin mat leat dohkálaš sturrodagas.

Evttohus 9, áirras Magnhild Mathisen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Duoji riektesuodjalus

Bargiidbellodaga sámediggejoavku oaivvilda ahte lea stuora dárbu rievtti bokte suodjalit sámi duoji. Riektesuodjalus mearkkaša dán oktavuodas ahte galgá hehttet olggobeal olbmuid vearrivuodalaččat geavahit duoji gávppálaš ulbmiliin.

Čujuhuvvo ahte internašunála iige našunála láhkamearrádus atte doarvái suodjalusa duodjái. Dat mat dás spiehkastit leat earenoamáš buktagat mat heivejit patenteremii.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá Sámedikki váikkuhit dasa ahte ráhkaduvvo sámi duoji riektesuodjaleami birra čielggadeapmi. Čujuhit muđui duoji riektesuodjalusa raportii (utredning Rettsvern for duodji av SEG juni 2005).

Evttohus 10, áirras Per Ivar Henriksen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Oktasaš ovddidanplána Deanuleagi várás.

Sámediggi ferte váldit oktavuoda Suoma beale Sámedikkiin, ja ovttas dainna váldit ovdan dán ášši Sámi parlamentáralaš rádis. Sámediggi ferte maid farggamusat bivdit ráđđádallamiid Norgga birasgáhtteiseválddiiguin ja gáibidit ahte álggahuvvo proseassa mii galgá mielddisbuktit dakkár oktasaš ovddidanplána Deanuleagi várás, mas lea eaktun ahte sámi vuoigatvuodát, árbevirolaš luonddudoallu ja Deanuleagi doahkálaš hálddašeapmi doarvái bures váldojuvvojit vuhtii.

Deanučázadaga guolásteami oktavuodas berre biddjojuvvot govttolaš bajimus mearri mátkkošteaddji bivdiid lohku, ja ásahuvvot njuolggadusat mat eastadit ahte joga árbevirolaš geavaheaddjit vahágahttojuvvojit dárbbasmeahtumit, dahje ahte sin beroštumit olgguštuvvojit turistaguolásteami geažil.

Vuodustus:

Bargiidbellodaga sámediggejoavku atná deatalažžan ahte sápmelaččat galget leat eaktudeaddjin mátkebuktagiidda mat leat vuodđuduvvon lundui ja sámi kultuvrii, ja ahte sámi álbmot ieš ferte leat mielde hábmemin mátkeealáhusstrategiijaid ja -plánaid.

Dakkár plánaid ulbmil lea ovddidit buriid ollislašbuktagiid mátkeealáhusa várás, fuolahit báikegotteolbmuid vuoigatvuodaid, ja sihkkarasit Deanuleagi birrasa dohkálaš hálddašeami. Dát mielddisbukta ahte ferte ráhkadit geavahanplánaid Deanuleagi várás, ja dain plánain ferte evttohit proseassaid mat fuolahit báikegotteolbmuid váikkuheami, bearráigeahču ja vuoigatvuodaid.

1994:s meannudii Norgga-Suoma rádjačázádatkommišuvdna dan eanet uhcit bearráigeahčakeahtes bartahuksema Suoma bealde Deanuleagis. Rádjačázádatkommišuvdna oktasašcealkámušas čujuhuvvo earret eará dasa ahte bartahuksen lea noadđin Deanu luossabivdui, ja ahte ferte ráhkadit váikkuhusčielggadeami huksemiid oktavuodas Deanuleagis. Dakkár oktasaš sávaldat ahte gáržžidit bartahuksema Suoma bealde, lea maid máŋa jagi dassái válđojuvvon mielde dan Deanučázádaga mánggadoaimmatpláni, maid rádjačázádatkommišuvdna ráhkadii.

Dál lea plánejuvvomin hirmus stuorra áŋgiruššan mátkeealáhusain Deanučázádaga guora. Dát plánat mielddisbuktet 450 bartta huksema, eatnašat 100 mehtera avádagas, mánggas nu lahka go 20-30 mehtera Deanus eret. Dát sáhtá mielddisbuktet Deanu privatiserema ja leagi sámi álbmot sáhtá olgguštuvvot iežaset lagašbirrasa ovddideamis.

Nubbi ja hui duođalaš boadus dán huksemis lea EU čáhcedirektiivva čadaheapmi, mii gáibida ahte rájaidrastideaddji čáhcegávdnosat galget hálddašuvvot ovttaláhkai, mii sáhtá bággehit seamma hirmus stuorra huksema Norgga bealde Deanučázádaga. Danne berre ákkasteamis eiseválddiiguin deattuhit ahte vuhtiiválddidettiin dán guovllu sámi oktasašberoštumiid, lea hui sávahahtti ahte Suoma njuolggadusat šaddet hui seammaláganat go Norgga njuolggadusat.

Evttohus 11, áirras Vibeke Larsen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Sámi organisašuvnnaid doarjjajuolludeami njuolggadusaid revideren

Sámi organisašuvnnaid doarjjajuolludeami njuolggadusat mearriduvvojedje Sámedikkis geassemánu 9. b. 1993.

Dan rájes eai leat dát njuolggadusat reviderejuvvon. Danne heive bidjat jearaldaga vuhtiiváldá go dát doarjjaortnet sámediggejoavku mánggabealátvuoda mii gávdno ja mas lea potenciála sámi servodagas.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá Sámediggeráđi árvvoštallat daid gustovaš njuolggadusaid sámi servodaga ovdáneami vuodul ja buktit Sámediggái reviderejuvvon njuolggadusaid.

Evttohus 12, áirras Hilde Anita Nyvoll Vangen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Musihka- ja kulturskuvlla rámmaplána

Min maŋisboahhtit galget fievrridit min kultvrra viidásit. Lea dehálaš ahte maiddá sámivuohta šaddá lunddolaš oassin árgabeaivvis earret eará stoahkama, musihka ja kultvrra bokte. Dán oktavuodas lea musihka- ja kulturskuvllas dehálaš doaibma. Dan dihte ferte sámi perspektiiva čálmustahttojuvvot musihka- ja kulturskuvlla rámmaplánas.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá Sámedikki álggahit barggu čálmustahttit sámi perspektiivva musihka- ja kulturskuvlla rámmaplánas.

Evttohus 13, áirras Henrik Eriksen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Ealli gilit – konsešuneavttuid rievdeapmi

Viessosajiid eanačuoldinohcamat meannuduvvojit eanalága ja vuovdelága vuodul. Eananopmogagaid sirdimat earáide go lagas fulkkiide, meannuduvvojit konsešunlága vuodul. Buot sirdimat árvvoštallojuvvot ássan- ja doallogeatnegasvuodaid mearrádusaid ektui. Mihttomearrin lea ahte suohkaniid buvttadeaddji areálat galget aktiivvalaččat geavahuvvot, vai suohkana ođasmuvvi riggodagat hálddašuvvojat buoremus vuogi mielde.

Stuoradiggi mearridii juovlamánus 2003:s konsešunlága rievdadusaid (lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom). Lágas čuožžu ahte eanadoalloeatnamat mat leat unnit go 100 dekara, sáhttet vuvdojuvvot doaimmalobi haga jus eambo go 20 dekara eatnamis ii leat ollásit gilvojuvvon. Jus orru ulbmillaš, de sáhtta juohke eaŋkil suohkan bidjat konsešunráji 0.

Konsešunlága váldoulbmil lea muddet ja bearráigeahččat vuodđoopmodagaid vuovdimiid olahandihte árrjalaš suodjalusa eanadoalu buvttadaneatnamiid hárrái ja sihkkarastindihte dakkár eaiggádan- ja doallooktavuođaid mat leat buoremus ávkin servodahkii.

Konsešuvdna mearkkaša ahte almmusvuohta galgá dohkkehít, dán oktavuodas, vuodđoopmodaga háhkama. Jus eavttut leat sajis, de sáhtta háhkan dáhpáhuvvat konsešuvnna haga.

Prinsihpas sáhttet eatnamat gosa ii leat huksejuvvon ja mat leat vuollel 100 dekara, vuvdojuvvot almmá makkárga lágaid. Dat doalvu spekuleremii eanadoalloeatnamiid oastimiid ja vuovdimiid oktavuodas. Eatnamiid hattit sáhttet máŋga oktavuodas mearridit ahte bissot go eatnamat eanadoalus vai šaddet go lusta- ja astoáiggeeatnamat. Rikkis ruhtaluvveaddjit sáhttet veahkkin nannet eretfárrema Norgga giliin go eanadoalloeatnamat mat leat vuollel 100 dekara geavahuvvojit eará ulbmiliidda go čielga eanadollui.

Soria Moria-julggastusas galgá Ráđđehus vuoruhit boanddaid geat vižžet eanas oasi iežaset sisaboadus eanadoalus ja eará vuodđoealáhusdoaimmas. Otná konsešunlágain hedjona smávvaldoaluid/lotnolasdoaluid birgenláhki, muhtun giliin rahppojuvvo eanadoalu monopoliseren, ja dat lea dan maŋŋel stuora áittan sámi guovlluid ássamii.

Sámediggi ávžžuha ráđđehusa rievdadit konsešunlága. Mihttomearri ferte leat ahte eanadoallit ja ođđaásaheaddjit áibbas sihkkarit ožžot vuoigatvuodaid dárbbaslaš eatnamiidda, ja ahte unnimus doalut ožžot vejolašvuoda oastit lassieatnamiid hálbái.

Ráđđehus ferte maiddái árvoštallat dárkkistit konsešunlága čadahuvvon rievdadusaid, ja fas geavahišgoahtit daid mearrádusaid mat sihkkarastet ahte eanadoalloeatnamat geavahuvvojit eanadoalloulbmili.

Evttohus 14, áirras Willy Ørnebakk, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Bisset našuvnnaš guolleeriid privatiserema

Dilli guolástusain lea dál nu ahte 10% bivdofatnasiin váldet 80% guolis. Guovdilastin stuorru jagis jahkái.

Kannibalisma ráđđe, ja stuorrát sturrot. Sii geat leat oastán eriid, leat giddanan vuogádahkii. Bánkkut ja ruhtadanásahusat leat deatlaš eaktudeaddjit, ja dinejit ollu ruhtadettiin eriid vuovdima ja oastima.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá ahte Sámediggi dál gáibida ahte buot konsešuvdnaortnegat rievdaduvvojit eriid/guolástanvuoigatvuodaid áigáiráddjejuvvon háldovuoigatvuohtan, (ovdamearkka dihtii 10-15 jahkái) dainna lágii ahte máksojuvvo resursadivat dahje ahte gáibiduvvo servodatgeatnegasvuohta (ovdamearkka dihtii gáddáibuktingeatnegasvuohta). Dát mielddisbukta ahte oassálastit fertejit oheat vuoigatvuodaid ođasmahttima maŋŋágo áigodat lea nohkan, dahje go hálddašepmi rievdá, ja ahte juksá vuoigatvuodaid juogadeami servodaga dáhtu mielde juogadeami ja árvobuvttadeami dáfus.

Gaskadilleortnegiid ferte ráhkadit vái sii geat leat oastán vuoigatvuodaid dálá regima vuolde, ožžot ollislaš árvovuolideami investeremiin omd. 15-jagi áigodagas.

Sámediggi fert bargat dan ala ahte vuoigatvuodát bohtet ruovttoluotta oktasašvuhtii, ja ahte álggahuvvo bargu čielggadit molssaektosaš modeallaid mo dán sáhtá čađahit.

Dasto fert Sámediggi maiddái leat gearggus veahkehit guollebivdiid oažžut dáid ereiid.

Evttohus 15, áirras Per Edvind Varsi, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Ollislaš plána bieggafápmohukseii

Bargiidbellodaga sámediggejoavku ja Sámediggi leaba nuppát gearddi gáibidan ollislaš plána bieggafápmohukseii.

Servodatdigaštallama vuodul sáhtá duodaštit ahte jámma bohtet ođđa ohcamat mas ohcet huksenlobi. Seammás media čađa oaidnit olmmošjoavkkuid mat dovdet iežaset ollásit dulbmjuvnon stuora huksejeddjiin.

Dehálaš aktevrat, nu go omd. mátkkoštusealáhus, leat maid mielde cuiggodeame ja várreme plánakehtes huksema vuostá.

Seammás dagahit navdimat boahntevas energijaheddiid ektui ahte huksengáibádusat šaddet vel eanet áigeovuodilat.

Norggá čázádat- ja energijadirektoráhtta lea ovdanbuktán ođđa einnustusa. Dás čuožžu ahte bieggafápmu sáhtá gokcat badjel beali min lassánan energijageavaheami 2020 rádjái. Alit elrávdnjehattit leat dagaheamin bieggafámu eambo gilvonávccalážžan vaikko stáhtadoarjja ain lea dárbbaslaš.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku deattuha ahte dál lea eambo dehálaš go goassege ovdal ahte Sámediggi bidjá eanet resurssaid oažžut čađa ahte ráhkaduvvo oktasaš plána bieggofápmohukseii.

Evttohus 16, áirras Maja Lisa Kappfjell, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Saemien gielejarngem tseegkedh áarjelsaemien dajvesne, Heelgelaantesne.

Áarjelsaemien giele daajroes gaarvaneminie. Jijnjesh siemes leah, áajvaladtjh tjoeverieh ráajvarimmieh tseegkedh guktie áarjelsaemien gielem jih kultuvrem buerebh-laakan maectieh vaarjelidh jih evtiedidh. Dotkijh, dah gieh ööhpehtimmie barkeminie, joekehtsh goerehtimmieh jih siebrieh seamma-laakan giele jih kultuvren bijre ussjedieh. In leah dellie daerpies vielie áarjelsaemien gieletsiehkien bijre burkiestidh.

Prosjeekten tjirrh ”Sørsamisk opplæring i heimeskolen” maam Nordlaanten Fylhkeálma juhtehti, jehti Aarborte, Snåase, Plassje/ Praahke/ Elgá giele- jih ööhoehtimmiejarnghe áarjelsaemien dajvesne. Sijti Jarnghe/ Samisk kultursenter Aarbortesne Gaske-Nöörjen Saemien skovline laavenjosteminie gosse gielekuvsh/- jih ööhpehtimmieh gelkieh öörnedh. Sijti Jarnghe lea Goevten govhtede biejjie 2005 Saemiedigkeste beetnehvierhtieh ohtseme guktie gielejarngem áádtje Heelgelaanten dajvesne tseegkedh.

Jis saemiedigkie beetneh-vierhtieh gielejarnge Heelgelaantesne vadta, dihte gielem jih ööhpehtimmie nænnošte jih evtete abpe áarjelsaemien dajvesne.

Saemiedigkie tjoeverie dáarjodh guktie gielejarngem Heelgelaantesne mahta tseegkedh.

Evttohus 17, áirras Maja Lisa Kappfjell, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Áarjelsamien maahtoe-gærjagáetiem evtiedidh

Vuesehtem Saemiedigkieraerien nænnostæmman 1998. Sijti Jarngé lea diédtem áádtjeme gærjagáetie-faaleldahkh áarjelsaemide öörnedh. Daate aaj Saemiedigkien Dette gjelder også Sametingets informasjonsbehov og informasjon om andre samiske forhold.

Vuesehtem aaj Sijti Jarngen ohtsemasse, maam Sijti Jarngé suehpeden 2006 Saemiedægkan seedti. Sijti Jarngé lea beetnehvierhtieh aktene prosjeektese ohtseme, guktie "áarjelsaemien maahtoe-gærjagáetiem" tseegkedh.

Saemiedigkie tjoevere beetnehvierhtiejgumie dáarjodh guktie nimhtie maahta gærjagáetie-faaleldahkide vaarjeldih jih evtiedidh áarjelsaemien dajvesne.

Evttohus 18, áirras Maja Lisa Kappfjell, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Saemiedigkie barkoesijjiem Heelgelaanten dajvesne tseegkie -

Sijti Jarngé/ Samisk Kultursenter Aarbortesne lea priveiem daen aamhtesen bijre saemiedægkan suehpeden 22.-n biejjien seedteme.

Sijti Jarngé/ Samisk kultursenter áarjelsaemien dajvesne lea guhkiem saemien gáetieh, buvrieh jih bægkoeh tseegkeme jih dávveme. Sijti Jarngé/ Samisk kultursenter Leah gellie kuvsjh jih ööhpehtimmieh átneme, guktie nimhtie jijnjh almetjh daam faagem maehhtieh. Sijti Jarngé/ Samisk kultursenter lea aaj gellie gáetieh, buvrieh jih bægkoeh tseegkeme jih dávveme sjiere Heelgelaanten dajvesne.

Jis saemiedigkie barkoesijjiem, saemien bægkoevaarjelimmie-konsuleentem Heelgelaanten dajvesne tseegkie, dellie dihte buerebh-laakan saemien bægkoevuetkieh jih aerpieh vaarjelih jih evtiedidh.

Evttohus 19, áirras Maja Lisa Kappfjell, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Áarjelsaemien gíelem, ööhpehtimmieh jih kultuvrem nænnoestidh, vaarjeldih jih evtiedidh -
Áarjelsaemien darjomeprovgrammem tseegkedh

Tjaalegh:

"Sørsamisk opplæring" -17.03.2005, Fylkesmannen i Nordland, Oppvekst og

Utdanningsavdeling

Dokument fra Utdanningsdirektoratet den 09.09.2005.

Gaske-Nöörjen saemien skovles brev om utredning av innhold, organsiering og tilknytning for Sameskolen i Midt-Norge av 08.10.03

Brev fra Gaske-Nöörjen Saemienskogle om Utbygging/ Modernisering av GNSS den 11.11.03 og 14.09.05

Fylkesmannens tilrådning i forbindelse med Utbygging/Modernisering av GNSS av 05.09.05

UFD's svar av 11.11.03 til Gaske-Nöörjen Saemien skovle

Sametingets egen Rapportering til Europarådet om Europeisk pakt om regions- eller minoritetsspråk (10.01.2005)

Nordlandsforsknings sluttevaluering av prosjektet Sørsamisk opplæring i heimeskolen

Sami Ealahus-ja Guorahallanguovddas - Samisk Nærings- og Utredningssenter; "Undersøkelse om bruken av samisk språk"

St. Meld 30:"Kultur for læring"

Vuesehtem aamhtsasse Áarjelsaemien daarjomeprovgrammen bijre, maam Barkijepaartije ávtese böökti Jokkmokkesne saemiedigkien tjáanghkosne 2005. Vuesehtem aaj tjaatsegasse prosjekten mænngan ”Sørsamisk opplæring ved heimeskolen”, maam Nordlaanen Fylhkeálma njoktjen 17.biejje tjeeli gusnie aaj raeresti magkerh ráajvarimmieh byöre áarjelsaemien ööhpehtemman dallah tseegkedh. Gellide faagereektimidie aaj vuesehtem mejtie vuesehtieh maam áajvaladtjh tjoeverieh áarjesamien gielen jih ööhpehtimmien gaavhtan darjodh.

Áarjelsaemien gieler daajroes gaarvaneminie. Jijnjesh siemes Leah, áajvaladtjh tjoeverieh ráajvarimmieh tseegkedh guktie áarjelsaemien gieler jih kultuvrem buerebh-laakan maechtieh vaarjelidh jih evtiedidh. Dotkijh, dah gieh ööhpehtimmine barkeminie, joekehtsh goerehtimmieh jih siebrieh seamma-laakan áarjelsaemien gieler jih kultuvrem bijre ussjedieh. In Leah dellie daerpies vielie áarjelsaemien gieliesiehkien bijre burkiestidh.

Daah saemien reaktah, laakh jih ööhpehtimmiesoejkesjh jiehtieh guktie saemien skuvlh gelkieh barkedh, mohte staaten ráajvarimmieh eah buektehth daejtie ulmide jaksedh. Váajnoes goh Staate ij síjht gænnah eensi-laakan saemien skuvli gaavhtan barkedh, maam ööhpehtimmie reaktah, laakh jih soejkesjh stillieh.

Dalie Leah joekeen daerpies áadtjodh daejredh guktie áajvaladtjh gelkieh áarjelsaemien gieler, ööhpehtimmieh jih kultuvrem vaarjelidh. Vuesehtem dalie prievide mejtie Leah Gaske-Nöörjen saemien skovlen jih ööhpehtimmie reeremh, UFD, ööhpehtimmie-direktorate jih Nordlaanten Fylhkeálmam gaskem seedtesovveme. Vuesehtemman GNSS-n bigkemesoejkesjh jih guktie saemien skuvlide reeredh. Dah tjaalegh leam bijjelen tjaaleme

Prosjeekte ”Sørsamiske opplæring ved heimeskolen” orreji 2004. Ráajvarimmieh tjoeverie dallah tseegkedh guktie buerebh-laakan áarjelsaemien gieler nænnoestieh jih vaarjelieh.

Evttohus 20, áirras Ann Mari Thomassen, Norgga Sámi Riikasearvvi ovttasbargojoavku

Nannendiimmut sámegielas oahppiide geain Leah sámegiella 1. ja 2. giellan

NSRa ovttasbargojoavku ii leat duhtavaš dainna go stáhta eiseválddiin ii leat dáhtu rievdadit oahphuslága nu ahte dat oahppit, geain Leah 1. ja 2. giella olggobealde sámegiella hálddašanguovllu, ožžot lága bokte vuoigatvuođa oahpahussii maiddá sámegilli.

Vai juvssašii doaimbi guovttegielalášvuođa ulbmila, de Leah áibbas dárbblaš ahte sámi oahppit ožžot vejolašvuođa geavahit sámegiella reaidogiellan maiddá eará fágain go sámegiel fágas. Sámegiel oahpaha vuosttašgiella ja nuppigiella oahpahussii leat menddo uhccán diimmut ahte oahppit ožžot dan veahki mii dárbbášuvvo eatnigiella ovddideamis. Áigi Leah gárži gávdnat dohkálaš čovdosiid.

NSRa ovttasbargojoavku bivdá Sámediggerádi bargat dan ala ahte oazžut vuoigatvuođa vel 5 oahpahušdiibmui earret daid diimmuid mat 1. giella ja 2. giella oahppiin leat sámegiel fágas. Dán ferte atnit áibbas unnimus oahpahušdiibmomearrin jus galgá juksat doaimbi guovttegielalášvuođa ulbmila.

Evttohus 21, áirras Laila Wilks, Áarjel Læstoe

Diehtujuohkin doarjaortnegiid birra

Geavaheaddjit fertjit oazžut dieđuid Sámedikki doarjaortnegiid ja ángiruššansurggiid birra. Ollugat eai dieđe makkár vejolašvuođat leat ohcat doarjaga doarjavuogádaga bokte, ja sivvan dasa Leah mealgadii dat go Leah váttis fidnet dieđuid.

Mii bivdit ahte Sámediggeráđđi fuolaha ahte ráhkaduvvo diehtujuohkingihpa/-ávdnasat mat leat geavaheaddjái fidnenláhkai. Doarjjastivra berre maiddái mátkkoštit ja muitalit doaimmaidis birra.

Evttohus 22, áirras Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Vilá baldedahte állo cesium rubmahin oarjjelsáme álmugin

Le juo 20 jage (vuoratjismáno 28 biejeve 1986) dalutjis gá atomfábmobuvttadahka bávkediij Tjernobyln, Ukrainan, dalusj Sovjetlihton. Nuorttarijkajn oattjoj oarjjelsáme guovllo ienemusáv radioaktijvalasj gahtjadusájs, ja ællobargge ja bándndura li dalutjis hæhttum juhtusijt biebbmat vaj cesiumsisadno birgon binnu. Vaj sjaddá bårádahte ulmutjijda.

Statens strålevern la vuorbedisdáhpádusá maŋŋela mihttim bequerellmierev. Mihttima vuosedi oarjjelsáme vilá li ienemus radioaktijvalasj álmuk Eurohpán, jus ij válde sæhkáj sijáv gudi lidjin vuorbedisbájke lahkusin Ukrainan. Radioaktijvalasj mierre li la dábálamos ietjá vuonagij rubmahin la vidá bequerella bájken tjilun, valla maŋemus mihttima oarjjelsámijn bæssátjij ávddálettjan vuosedi siján la lagábun 100 bequerella tjilun. Varresvuhtaoajválattja li biedjam 400 bequerella tjilujalemus mierren. Buohtastahtedum Svierigijn, dáppe li bicjadum állu ietjá alemus miere dasi mij la várálasj ulmutjij ja juhtusij varresvuhtaj, ja da miere mállsusuvvi alvadahte álov ja bukti sivájt gatjádittjat jus da li riektá ja árvvaluvvam bælostahhte fágallattjat.

Oajválattja ælla váldám duohtan dajt várálasj duoddevákkudusájt varresvuhtaj masoajtti liehket dájŋ radioaktijvalasj gahtjadusájn, állagattjat oarjjelsáme álmugij. Varresvuhtaoajválattja vuornnu vájkkudusá soajtti boahet maŋŋela. Statens strålevern la mihttim radioaktijvalasj sisanon ulmutjijn ja boahttusijn, valla ienep ietjá dájma ælla boahám jáhtuj.

Dagbladen gasskavahko 26. biejeve vuoratjismánon 2006, tjálij professor Oslo allaskávlán Karl Georg Høyer dáv: "...Muhtem guovlojn Vuonan aj viesso vilá moaddása radioaktivitehtajn. Sávtša várreguohtomednamijn vierttiji stuoráp guovlojn vilá guoraduvvat ja mannat tjadá sierra dájmajt vaj radioakrivitehtta unneduvvá. Huoman li oarjjelsáme sierra láhkáj ájteduvvam. Radioaktijvalasjesium tjoahkkidibme biebbmorájdton visste-boatsoj-ulumusj la állagattjat várálasj. Boahttu oadtju vilá állo radioaktijvalasj tjoahkkidusájt ma dahki dajt iehpedáhkkiidahte ulmutja biebbmon. Ja oarjjelsáme ietjá li guoktalák jage tjadá oadtjum állo radioaktivitehtav ma dahki sijáv ájtedum moattet alvos varresvuhtavájvijs..."

Oarjjelsáme álmuk la guhkev gatjádallam riektá diedojt, dokumenterimijt ja guoradallambáhtusijt soajtedahte maŋŋevákkudusájs, valla da ælla bihkusij luojtedum. Rijkkagasskasattjat la dábdos radioaktijvalasj gahtjadusá suogŋi genajda ja doalvoduvva boahhte buolvajda.

Vuona oajválattjaj giehtadallama vuosedi tjielggasit dá alvos gássjelisvuoda e nuoges duohtan váldeduvvá. Vuojnnet Statens strålevern ja Varresvuhtadirektoráhtta gæhttjiali dieddjit maŋŋevákkudusájt. Uddni li dássju oasátja bequerellmieres ma ávddán buvteduvvi, ja ietján la fágalasj riiddo moatte ájvugasj fáhkaguoradiddij gaskan.

Sámedigge rávkká bælostahhte fágalasj guoradallama ja dokumenterima vahágij vájkkudusájs biejaduvvi jáhtuj dalága, ja rávkká guoradallamijt gáktu vuona oajválattja li dáv gássjelisvuodav giehtadallam. Dokumenterim ja guoradallambáhtusa vierttiji álgus sámeálmugij, ja sierra láhkáj oarjjelsáme álmugij mij la værámusát dejvaduvvam.

Evttohus 23, áirras Anders Urheim, Bargiiddbellodaga sámediggejoavku

Rahtetjoavdos Másskáj

Rahtetjoavdos Másskáj la læhkám rávkalvis mañemus julevsáme vuodnaårrojs 1960-lågo rájes. Stáhta rahtedájmadus la náv árrat gå jagen 1990 tjielggim ja prosjevterim dáv dájmvav, akta nieljet oajvvadás rahtetjoavddusin Másskáj. Dálásj rahtesadje dárbađ dan diehti dássju áđástuhttemav ja hiebadahttemav áđááiggásasj teknologija ja gállomerustallama hárráj.

Sámeálmuk la gássjegis dilen, gånna li álkkes oajvvadás; juogu jáhttát ja masset mañemus sáme vuodnaårudagáv, jali dalá ja dájmalasj infrastruktuvara ja ávddánahttema gievrrodahttem – ja dajna sáme kultuvara æládusvuodov dan guovlon. Jus Sámedigge ij majdik dagá, de la dat duodalasj dille sáme bájkálasj álmugij, mij njuolgga viehket vaj sáme vuodnaårudahka ávtan báhtsá.

Oasse rahtesajes, 3 km guhkke, Måskes Gidádibmáj le juo Divtasvuona suohkanis mierreduvvam vuoroduvvat, mærráđusá baktu politihkalattjat mierredum doajmmaplánan masi Stáhtta álgov dagáj, “Oarjjevuodnaprosjækta”. Pláđna dán rahtesadáj le juo dagáđum. Nasjávnlasj ássudahka adnuj ja suodjalussaj julevsáme guovlon – nammadum Sámedikke ja Bondevik II-ráđđidusás – le giehtadallam dáv dájmvav ja le viehka positijvalasj dási ássudagá oajvvadásán.

Pláđnabarggo le juo tjadáđuvvam ja dáhkkidum politihkalattjat Divtasvuona suohkanis. Dát oasse vierti vuoroduvvat ruvvaláhkáj, adjáj gehtjastahtek tjoahkke rahtetjoavddusij Ájláđđáj. Másske/Oarjjevuodna sjadda sierra oassen aktijbarggosábadusán, návti gáktu ávdep sámediggeráde ja Nordlándá fylka politihkalasj jáđáđus libá jáhttám. Dát oasse rahtesajes vierti vuoroduvvat ruvámusát aktijbarggosjoiehtadusán Sámedikke ja Nordlándá fylka gaskan, aktijbargon Divtasvuona suohkanijn.

Sámedigge adná ájnas la Másske ja Oarjjevuodna oadtju rahtetjoavddusav vuona milta Ájláđđáj Divtasvuonan ja tjadná aktij sáme siđdajt vuona miehtáj ja dan láhkáj viehket konstruktijvalattjat sihkkarastájt ja bisodittjat mañemus julevsáme vuodnaårudagáv. Sámedigge gáhttju Sámediggerádev, ja ietjá orgánajt Sámedikken, ja aktijbarggoassálasstijt viehkedid ruvvaláhkáj ja positijvalattjat dájna ássijn.

Sámedigge sihtá vuorodid dáv konstruktijvalasj dájmvav ja válldá bajás aktijbargon Nordlándá fylkkasuohkanijn aktijbarggosjiehtadusá gáktuj, gånna Divtasvuona suohkan diehttelis váldeduvvá sæhkáj. Buojkulvissan máhttá doajmma gehtjaduvvat Fylkkarahteplána 2006-2015 aktijvuodan, mij áđástahdeduvvá juohkka nælját jage. Sámedigge sihtá ruvvaláhkáj barggat dájna, ja dajna vuogijn liehket nuppát áđástuhttema ávddálattjan mij vuordedahte le jagen 2010. Sámedigge sihtá aj merustallat ietjá oajvvadásájt vaj doajmma boahotá jáhtuj. Sámedigge sihtá, buohtastahte dajna mij la bajebun, ruvvaláhkáj viehkedid vaj rahte Måske ja Gidádime gaskan sjaddá duohtan dalága.

Evttohus 24, áirras Anders Urheim, Bargiiddbellodaga sámediggejoavku

Ájluovta Doajmmapárkka

Ájluovta Doajmmapárkka, Ájluovtan Divtasvuonan, aneduvvá buorre, dárbulasj ja konstruktijvalasj doajmman állagasj sáme - valla aj ietjá, mánáj ja nuoraj bajássjaddamdile ja asstoájggefálaldagáj hárráj dan guovlon.

Plánaj milta ma gávnnuđ, ávddánime ja konkrehtalasj tjielggidusáj milta ma guoski doajmmapárka jáhtuj biedjam ma dán ráđáj li Sámediggáj ávddánbuvtedum, aneduvvá dát doajmma dárbulasj doajmman mij lulu vuoroduvvat aktisasj barggosjiehtadusán mav Sámedigge ja Nordlándá

fylkkasuohkan galggi lihtudit. Vuordedahte dat aktisasj barggosjiehtadus politihkalattjat giehtadaláduvvá dán jage birán.

Evttohus 25, áirras Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Sámegiellaáhpadas – julevsáme - joarkkaáhpadasán

Ávvudahte le gá oahppelágo julevsáme áhpadasán joarkkaskávlájn hármmit lassáni, ja jahkedahte berustibme ájn ienebut lassán boahte ájge.

Huomahahte, oahppamnævo dille jorkkaskávlááhpadasán julevsámegiellaj 1. ja 2. giellan la állu rassje. Julevsámegiellaj c-giellan la dille buorebusj. Valla ij la vilá ga buvtaduvvam álles oahppamnævvo julevsáme giellaáhpadussaj joarkkaáhpadasán.

Vuostasjgielagijda vargga e ávvá gávnnu oahppamnævo, ja állagasj pedagogalasj oahppamnævo nubbenjgielagijda li rasjes dilen. Pedagoga viertti stuorra oasev ietjasa barggoájges gáládit dakkir oahppamnævojt dagátit. Dát buktá nievres vájkkudusájt áhpadibmáj, ja aj sæmme garra vájkkudusá gá galggá ádá áhpaddijjt áttjudit. Dát aj guosská julevsámegiellaj nubben giellan, juska oahppamnævo dile muhtem mærráj li buorebuttja.

Állu imálasj la gá pedagogalasj bargge vierttiji stuorámus oasev ietjasa barggoájges gáládit oahppamnævojt buvtadibmáj. Dát ij la dáhkidahte.

Skávlááddástime ”Máhtudaklápptima” baktu, mij jáhtuj biejaduvvá boahte tjavtja, li ádá oahppoplána vuodulasj máhtudagájt ienebut tjalmostahtám. Digitála máhtto sjaddá ájnas doajmmasuorggen, ja dan baktu vuodulattjat tjalmostahteduvvá. Árvulasj mierkkidussan la hiebadit digitála oahppamnævojt ávdánahthemij, ja luohkojt dán barggij vuorodit – háldadusájn ja aj rudá hárráj. Sæmme ájnas le, vuodoskávlájn, joarkkaskávlájn, girjjevuorkájn j.n.v. li gájkka sáme oahppamnævo ma gávnnuji. Ietjá bágoj javladum, gájkka oahppamnævo hiebadum juohkka dássáj sámegiellaáhpadasán. Danna le dárbbu adnet gájkka oahppamnævojt fága- ja aj tjáppagirjálásjuodan.

Gá Nordlándá fylkkasuohkan ruvvaláhkáj ássá sierra giehta-PCajt oahppijda joarkkaáhpadasán, buohtastahte ”Máhtudaklápptima”gátsedibme ja tjadádibme. Luondulasj báhtusin dassta le, ienep ja ienep oahppamnævo lulun adjáj digitála vædtsagin gávnnut. Sámegiellaáhpadussaj ja sáme oahppijda lulun állu nievres báhtusa sjaddat, gá vargga ij makkirik oahppamnævvo gávnnu digitála vædtsagin.

Sámedigge sihtá barggat duhtadahte ja ájvanoahppamnævojt áttjudittjat vuodoskávlán ja aj joarkkaáhpadasán. Sámedigge lulu biedjat tjielgga njuolgadusájt ja állásap gájbbádusájt, gájkka dagádum ja pláneridum digitála oahppamnævo ja báhkogirje majt Sámedigge le siegen ruhtadime, galggi dalága máhttet friddja aneduvvat vuodoskávlájn ja joarkkaskávlájn. Dát guosská gájkka sáme gielájda.

Duodden vuoseduvvá girjjáj 19.05.06 as rektoris Knut Hamsuna joarkkaskávlán Hábmerein, Nordlándá fylkkasuohkanij ja kopijajn Sámediggáj. Danna gávviduvvá rasjes dilev avtan ressursaskávlán julevsáme áhpadasán.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

Čoahkkinjodihangotti evttohus:

Evttohus 1: Ođđa áššit 22-25 ovddiduvvojedje maŋgel áigemeari mii lea dii. 16.00. Áššit dohkkehuvvojit čoahkkinortnega § 6 vuodul.

Evttohus 2: Ođđa áššit 1-25 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

- Čoahkkinjođihangott evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Čoahkkinjođihangott evttohus 2 mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Per Edvin Varsi	Jánoš Trosten
	Per Edvin Varsi	
2	Klemet Erland Hætta	Terje Tretnes
	Klemet Erland Hætta	Johan Mikkel Sara
3	Kjersti Myrnes Balto	
4	Tone Finnesen	Anders Urheim
5	Josef Vedhugnes	
6	Marianne Balto Henriksen	Terje Tretnes
	Marianne Balto Henriksen	
7	Marianne Balto Henriksen	Aili Keskitalo
		Johan Mikkel Sara
	Marianne Balto Henriksen	
8	Magnhild Mathisen	Jánoš Trosten
9	Magnhild Mathisen	Bjarne Store-Jakobsen
		Johan Mikkel Sara
	Magnhild Mathisen	
10	Per Ivar Henriksen	Marianne Balto Henriksen
		Terje Tretnes
		Bjarne Store-Jakobsen
	Per Ivar Henriksen	
11	Vibeke Larsen	
12	Hilde Anita Nyvoll Vangen	
13	Henrik Eriksen	
14	Willy Ørnebakk	Per Edvin Varsi
		Bjarne Store-Jakobsen
	Willy Ørnebakk	
15	Per Edvin Varsi	Johan Mikkel Sara
		Willy Ørnebakk
		Johan Mikkel Sara
	Per Edvin Varsi	
16	Maja Lisa Kappfjell	Johan Mikkel Sara
17	Maja Lisa Kappfjell	
18	Maja Lisa Kappfjell	

19	Maja Lisa Kappfjell	Jarle Jonassen
	Maja Lisa Kappfjell	
20	Ann-Mari Thomassen	Henrik Eriksen
		Anders Urheim
	Ann-Mari Thomassen	
21	Laila Wilks	Anders Urheim
		Ann-Mari Thomassen
		Jarle Jonassen
	Laila Wilks	
22	Anders Urheim	
23	Anders Urheim	
24	Anders Urheim	
25	Anders Urheim	
	Anders Urheim, čeahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Ođđa áššit 22-25 dohkkehuvvojit čeahkkinortnega § 6 vuodul.

Ođđa áššit 1-25 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 31.05.06 dii. 17.00.

Ášši 19/06

Sámi oahppoplakáhtta ja prinsihpat oahpahussii Máhttlokten - sámi oahppoplánabuktosis

Arkiiváššnr..
06/90006 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beavi	Áššnr.
Sámediggeráđđi	19.04.06	R 038/06
Bajásšaddan- ja oahppolávdegoddi	9.-11.05.06	007/06
Sámedikki dievasčoahkkin	29.05. - 02.06.06	019/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahku miessemánu 31. b.2006 dii. 11.10.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	19.04.06	Sámediggeráđđi	Ášši R 038/06
2	17.11.05	Sámedikkis gulaskuddanáhusaide	Bovdehus buktit gulaskuddancealkámuša sámi oahppoplakáhta birra ja sámegiela oahppoplánaid birra
3			Gulaskuddancealkámuš sámi oahppoplakáhtti - Miellodus dokumeanta 1
4	Njukčamánu 2006	Sámedikki hálddahus	Sámi oahppoplakáhtta - Gulaskuddanraporta
5	07.03.06	Gonagaslaš Máhttodepartemeanta	Odđa oassi II Máhttloktema oahppoplánabuktosis - bovdehus buktit cealkámuša oahpahusprinsihpaid evttohussii.
6			Oahpahusprinsihpat - dokumeanta 4 miellodus, Máhttodepartemeanta gulaskuddanreive

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái:

A:

Sámediggi mearrida sierra sámi oahppoplakáhta mii galgá Máhttlokten - sámi oahppoplánabuktosis. Vuosttaš čuokkis sámi oahppoplakáhtas galgá leat:

Sámi skuvla ja oahppofitnodat galgá:

- láchit dili nu ahte oahppit ja fidnooahppit ožžot kvalitehtalaš buori oahpahusa mas vuodđun lea sámegiella, sámi kultuvra ja servodateallin.

B:

Sámediggi ráhkada sierra sámi prinsihppaoasi “Prinsihpat ja rámmat sámi skuvlla oahpahusa várás” mii galgá leat oassin Máhttolokten – sámi oahppoplánabuktosis. Prinsihpat galget gustot olles 13 jagi skuvlamannolahkii. Sámi oahppoplakáhtta galgá leat oassin dan prinsihppaoasis.

Bajášaddan- ja oahppolávdegotti árvalus

Mearkkašupmi:

Olles lávdegoddi dáiguin miellahtuiguin: NSR:a sámediggejoavku; Synnøve Solbakken-Härkönen, Aili Keskitalo, Kjersti Myrnes Balto, Tor Dalseng, John Harald Skum ja Tone Finnesen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Jørn Are Gaski, Inger Jørstad, Josef Ingmar Vedhugnes, Hilde Anita Nyvoll Vangen ja Per Ivar Henriksen, Sámit Máttá/Lulli-Norggas; Risten Guttorm ja Åarjel læstoës; Laila Wilks.

Buot oahppit, maiddái sámi oahppit, galggašedje vuhtiváldojuvvot našuvnnalaš oahppoplakáhtas. Go dat ii dahkkon, de lei dehálaš hábmet sámi oahppoplakáhta.

Sámediggi lea vástidan Oahpahusa prinsihpat- evttohusa gulaskuddamii. Mii vuordit ahte min cealkámušat váldojit vuhtii ja ahte dat lasihuvvojit našuvnnalaš prinsihppaoassái. Dainna lágiin galget buot skuvllat ja skuvlaeaiggádat oazžut dieđu makkár ovddasvástádus sis lea oahpahussii sámegiela ja sámegillii, ja sámi dili ektui oppalaččat.

Sihkkarastindihte oahpahusa sámegillii ja ovddidandihte sámegiela, de lea dehálaš ahte gávdnojit oahpponeavvut buot dásiide ja buot fágain. Fágain main maiddái ovdal leat leamaš sierra sámi plánat, váilojit ain oahpponeavvut. Joatkkaskuvllas eai báljo leat sámi oahpponeavvut, dušše fágain sámegiella vuosttašgiellan, duodji ja boazodoallu gávdnojit muhtun sámi oahpponeavvut. Lávdegoddi deattuha ahte lea dehálaš ahte sámi girjjálašvuohta, sihke fága- ja čáppagirjjálašvuohta, lea olamuttus. Digitála oahpponeavvuid ovddideapmi ferte heivehuvvot, ja ferte sihkkarastojuvvot ahte girjerádjosiin gávdnojit sámi oahpponeavvut.

Sámi skuvllaid ja maiddái eará skuvllaid oahpaheddiin lea stuora dárbu váldit lasseoahpu. Jus sámi oahppoplakáhtta ja sámi sisdoallu našuvnnalaš plánain galget ollašuvvot, de dasa fertejit ekonomalaš resurssat.

Evttohus:

Olles lávdegoddi

Lávdegoddi doarju Sámediggeráđi evttohusa.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Bajášaddan- ja oahppolávdegotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Kjersti Myrnes Balto, áššejođiheaddji	
2	Inger Jørstad	
3	Synnøve Solbakken-Härkönen	Anne Dalheim
	Synnøve Solbakken-Härkönen	
4	Anders Urheim	
5	Olaf Eliassen	
6	John Harald Skum	
7	Kirsti Guvsám	
8	Maja Lisa Kappfjell	
9	Jørn Are Gaski	Terje Tretnes
	Jørn Are Gaski	
10	Jarle Jonassen	Anders Urheim
	Jarle Jonassen	
11	Jánoš Trosten	Klemet Erland Hætta
		Terje Tretnes
12	Ann-Mari Thomassen	
13	Anders Urheim	
14	Kjersti Myrnes Balto, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

A:

Sámediggi mearrida sierra sámi oahppoplákahta mii galgá Máhttolokten - sámi oahppoplánabuktosis.

Vuosttaš čuokkis sámi oahppoplakáhtas galgá leat:

Sámi skuvla ja oahppofitnodat galgá:

- láchit dili nu ahte oahppit ja fidnooahppit ožžot kvalitehtalaš buori oahpahusa mas vuodđun lea sámegeilla, sámi kultuvra ja servodateallin.

B:

Sámediggi ráhkada sierra sámi prinsihppaoasi “Prinsihpat ja rámmat sámi skuvlla oahpahusa várás” mii galgá leat oassin Máhttolokten – sámi oahppoplánabuktosis. Prinsihpat galget gustot olles 13 jagi skuvlamannolahkii. Sámi oahppoplakáhtta galgá leat oassin dan prinsihppaoasis.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui gaskavahku miessemánu 31. b. 2006 dii. 12.30.

Ášši 20/06

Sámedikki reviderejuvvon bušeahtta 2006

Arkiiváššnr..

05/188506 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beavi	Áššnr.
Sámediggeráđđi	28.03.06	R 024/06
Plána- ja fináslávdegoddi	8.-11.05.06	008/06
Sámedikki dievasčoahkkin	30.05.- 02.06.06	020/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku miessemánu 31. b. 2006 dii. 14.00.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	31.01.06	Gielda- ja guovlodepartemeanta	2006 Stádabušeahtas– Sámediggái– Juolluduvvojit gitta 2 450 000 ruvno sámi prográmmaid čadaheapmái siskobealde Interreg III A

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái

Sámediggi lea definerejuvvon nettobušeterejuvvon doaibman, ja danne doalaha ja juohká Sámediggi bušeahttabadjebáhčagis. Vejolaš vuollebáza gokčojuvvo boahhte jagi bušeahtas. Sámediggi dárkkista jahkásaččat bušeahta miessemánu dievasčoahkkimis, guovvamánus dohkkehuvvon jahkediedáhusa vuodul, mas lea maiddái jahkerekketdoallu mielde.

Sámediggi sáhtá hálldašit sorjjasmeahttumit departemeanttaid poastta 50 juolludan ruđaid. Dát ii gusto várrejuvvon ruđaide eará departemeanttaid poasttain, nugo poasttain 22 ja 72. Lassijuolludeamit váldojit dattetge mielde reviderejuvvon bušehthii.

Muđui čujuhuvvo Sámedikki jahkerekketdollui ja Sámedikki jagi 2005 jahkediedáhussii ášši 11/05.

Sámedikki jagi 2005 rehketdoallu čájeha 671 629 ruvdnosaš badjebáhčaga. Sámedikki jagi 2005 badjebáza, mii lea 671 629 ruvno, juogaduvvo ođđasit jagi 2006 reviderejuvvon bušeahtas.

Liigejuolludusaidd juogadeapmi ja jagi 2006 bušeahta ođđasit juogadeapmi, bohtá ovdan vuolábealde tabellain, oktan dasa gulli čilgehusain iešguđetge poasttaide.

Sámedikki boadut ja golut buohkanassii

	Bušeahta -06	Liigejuoludeapmi	Ođđasisjuog. buš	Rev.buš-06
Doaimbaboaduid				
Departemanttaid juolludusat	253 881 000	2 450 000	0	256 331 000
Doaimbaboaduid submi	253 881 000	2 450 000	0	256 331 000
Váikkuhangaskaoamit				
Oahpahus	28 348 000	0	0	28 348 000
Giella	45 353 000	0	0	45 353 000
Kultuvra	41 141 000	0	0	41 141 000
Girjerádjjobálvalusat	8 105 000	0	0	8 105 000
Ealáhus	24 800 000	1 850 000	0	26 650 000
Birasgáhtten ja kultursuodjalus	14 983 000	0	0	14 983 000
Dearvvašvuoda- ja sosiálaá?giruššan	4 400 000	0	0	4 400 000
Guovllugovdasaš ovddeapmi ja ovttasbargu	1 550 000	0	0	1 550 000
Riikkaidgaskasaš bargu	1 574 000	0	0	1 574 000
Dásseárvodoaimbajut	650 000	0	0	650 000
Sámuide guoski statistihkka Norggas	300 000	0	0	300 000
Eará doarjagat (politihkalaš bargu)	4 451 000	0	0	4 451 000
Konferánsat	1 085 000	0	0	1 085 000
Bálkkašumiid geigen	100 000	0	0	100 000
Sám eálbmotfoanda	0	0	0	0
Eará váikkuhangaskaoamit	500 000	0	0	500 000
Váikkuhangaskaomiid submi	177 340 000	1 850 000	0	179 190 000
DOAIMBADOADUID - VÁIKKUHANGASKAOMIID SUBMI	76 541 000	600 000	0	77 141 000
Doaimmagolut				
Politihkalaš dási doaimma	18 291 000	140 000	671 629	19 102 629
Hálddahusa doaimma	54 875 000	460 000	0	55 335 000
Investeremat	1 500 000	0	0	1 500 000
Erenoamáš doaimmagolut	1 875 000	0	0	1 875 000
Doaimmagoluid submi	76 541 000	600 000	671 629	77 812 629
JAHKEBOADUS	0	0	-671 629	-671 629

Poasta 50 Juolludeamit departemeanttain

Buohkanastabealla Sámedikki boadut buohkanassii -reviderejuvvon bušeahtta 2006

Kap.Poasta	Válddahallan	Bušeahtta -06	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-06
540.50	Gielda- ja guovlodepartemента - GGD	153 350 000	0	0	153 350 000
206.50	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	29 453 000	0	0	29 453 000
226.01	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	1 500 000	0	0	1 500 000
248.21	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	1 500 000	0	0	1 500 000
856.50	Mánáid- ja bearašdepartemента - MBD	11 435 000	0	0	11 435 000
1429.50	Birasdepartemента - BD	2 000 000	0	0	2 000 000
320.53	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	43 743 000	0	0	43 743 000
335.75	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	500 000	0	0	500 000
701.21.05	Dearv.dep. - DD (ii leat spesif. DD' 2003 bušeahttas)	5 400 000	0	0	5 400 000
1149.50	Eanadoallodep. - ED	2 000 000	0	0	2 000 000
	Eanadoallodep. - ED	2 000 000	0	0	2 000 000
206.50	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	1 000 000	0	0	1 000 000
552..72	Gielda- ja guovlodepartemента - GGD	0	2 450 000	0	2 450 000
540.50	Gielda- ja guovlodepartemента - GGD	0	0	0	0
320.53	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	0	0	0	0
320.53	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	0	0	0	0
Juolluduvvon buohkanassii I		253 881 000	2 450 000	0	256 331 000
540.54	GGD - Sámeálbmotfoandda vuoiitu	4 650 000	0	0	4 650 000
Juolluduvvon buohkanassii II		258 531 000	2 450 000	0	260 981 000

Sámedikki jagi 2006 ollislaš bušeahtta lea oktiibuot 258 531 000 ru, oktan Sámeálbmotfoandda vuoiituin, mii lea 4 650 000 ru. Sámediggi lea juolludanreivves Gielda- ja guovlodepartemeanttas (GGD:s), ožžon 2 450 000 ru liigejuolludeapmin Interreg:ii, kapihtala 552 poasttas 72 Našuvnnaš doaibmabijut guovlluid ovddideapmái.

Badjebáhcaaga juogadeapmi ja liigejuolludeapmi

Vuolábealde tabeallas čájehuvvo mo 671 629 ruvdnosaš badjebáza juogaduvvo, oktan Gielda ja guovlodepartemeantta liigejuolludemii, mii lea 2 450 000 ru.

Poasta 01 Politihkalaš dási doaibmagolut

Politihkalaš dási doaibmagolut

Poasta 01	Namahus	Bušeahtta -06	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-06
1010	Sámedikki dievasčoahtkin	5 600 000	0	671 629	6 271 629
1110	Sámedikki čoahtkinjodihangoddi	1 110 000	0	0	1 110 000
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	350 000	0	0	350 000
1210	Sámediggejoavkkut	2 000 000	0	0	2 000 000
1310	Sámi parlamentáralaš ráddi	550 000	0	0	550 000
1410	Sámedikki doarjjastivra	640 000	140 000	0	780 000
1510	Sámediggeráddi	5 866 000	0	0	5 866 000
1610	Sámedikki giellastivra	350 000	0	0	350 000
1620	Sámi giellalávdegoddi	1 000 000	0	0	1 000 000
1910	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SN PL)	325 000	0	0	325 000
1920	Sámediggeválgá - fágálávdegoddi	500 000	0	0	500 000
Submi		18 291 000	140 000	671 629	19 102 629

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid rievdadeamit áššis 013/06, dagahit lassaneami goluid jagi 2006. Dievasčoahtkin lea mearridan ahte ođđa njuolggadusat galget leat fámus ođđajagimánu 1.

beaivve rájes jagi 2006, ja ahte njuolggadusaid rievvdadus čuoggáš 2.1.4, mii guoská politihkalaš joavkkuide, lea fámus válgaáigodaga lohppii. Dán jagi liigegolut leat juogaduvvon ná:

Teaksta	Ovdalaš njuolggadusat	Ođđa njuolggadusaid vuodul	Lassaneapmi
Fásta dohkkeh. áirasat	1 440 000	1 620 000	180 000
Fásta dohkkeh. joavko- jodiheddjit	840 000	1 155 000	315 000
Liige joavkočoahkkin 1550 x 4 x 32			198 400
Oktiibuot liigegolut			693 400

Várrejuvvo 671 629 ru politihkalaš jodiheami liigegoluid máksimii, jagi 2006 reviderejuvvon bušehtas.

Sámediggi lea jagi 2006 rájes ožžon GGD:s 600 000 ru Interreg barggu doabmagoluid máksimii. Dán supmis galgá 140 000 ru mannat politihkalaš barggu goluide Interreg prográmma olis. Sámediggi várre 140 000 ru jagi 2006 reviderejuvvon bušehtas politihkalaš barggu goluide Interreg olis.

Poasta 01 Hálddaha doaimmagolut

Hálddaha doaimmagolut

Poasta 01	Namahus	Bušehtta -06	Liigejuolud.	Ođdasisj. buš	Rev.buš-06
-	Hálddaha doaimmagolut	54 875 000	460 000	0	55 335 000
-	Investeremat	1 500 000	0	0	1 500 000
-	Erenoamáš prošeavttat	1 875 000	0	0	1 875 000
Submi		58 250 000	460 000	0	58 710 000

Nugo namuhuvvo poasttas 01 politihkalaš jodiheami doaimmagoluide, oáčui Sámediggi GGD:s 600 000 ru doabmagoluid máksimii Interreg barggu olis. Dáin ruđain galgá 460 000 ru adnot hálddahaslaš goluid máksimii Interreg barggu olis. Várrejuvvo 460 000 ru dáid goluid máksimii jagi 2006 reviderejuvvon bušehtas.

Poasta 300 Ealáhus

Sámi ovdidanfoanda

Poasta 300	Namahus	Bušehtta -06	Liigejuolud.	Ođdasisj. buš	Rev.buš-06
30000	Guolástus	4 100 000	0	0	4 100 000
30010	Eanadoallu	3 000 000	0	0	3 000 000
30020	Duodjješiehtadus	8 500 000	0	0	8 500 000
30030	Eará ealáhuseallin	6 000 000	0	0	6 000 000
30040	Aja-investeringstilsikkud	1 000 000	1 850 000	0	2 850 000
Submi		22 600 000	1 850 000	0	24 450 000

Sámediggi lea GGD:s ožžon 2 450 000 ru liigejuolludussan go searvá bargui ja áimmahuššá čállingoddeovddasvástádusa Interreg III A prográmmas, Sápmi i Nord-prográmmas ja Áarjel-saemien Dajve Ruota-Norgga-prográmmas. Dáin ruđain galgá 600 000 ru adnot doabmagoluid máksimii Interreg prográmmaid barggu olis. Báhcán 1 850 000 ru galgá adnot dan guovtti namuhuvvon Interreg prográmmii. Sámediggi várre dán ulbmili 1 850 000 ru jagi 2006 reviderejuvvon bušehtas.

Plána- ja finansalávdegotti árvalus

Mearkkašumit

Olles lávdegoddi: Norgga Sámiid Riikasearvi; Roger Pedersen, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvnnes. Norgga Sámiid Riikasearvi /Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti. Finnmarkslista; Toril Bakken

ovddida čuovvovaš mearkkašumiid:

Mearkkašupmi 1

Lávdegoddi lea duhtavaš go Gielda- ja guovlodepartemeanta lea addán 2 450 000 ruvnno lassijuolludusa sámi prográmmaide Interreg III A siskkabealde. Departemeantta juolludusain šaddet buorit eavttut nannet ovttasbarggu riikarájiid rastá. Sámi álbmogii lea juste rájárastá ovttasbargu erenoamáš deatlaš oktasaš kultuvrra, giela, árvvuidd ja ealáhusaid gaskkusteami oktavuodas.

Mearkkašupmi 2

Go guoská dutkan- ja duodaštandoibmii rádjaloivssaid hárrái Divttasvuonas, de Sámediggi lágidii rabas čoahkkima ášši birra Ájluovttas 05.05.06. Signálat mat bohte dán čoahkkimis čájehit čielgasit ahte lea dárbu geavahit eanet áiggi prosessii. Sámediggi oaidná ahte dán lea dárbu vuhtii váldit. Dát mielddisbuktá dan ahte ii leat ulbmillaš meannudit ášši reviderejuvvon bušehta 2006 oktavuodas. Ášši berre ovddiduvvot sierra áššin čakčat 2006.

Lávdegotti eanetlohku: Norgga Sámiid Riikasearvi; Roger Pedersen, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvnnes. Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti.

ovddida čuovvovaš mearkkašumiid:

Mearkkašupmi 3

Ráđi árvalus reviderejuvvon bušehtas 2006 čájeha ahte Sámedikkis lea buorre bearráigeahčču ekonomijja ektui go guoská ollislaš sisabođuide ja goluide. Reviderejuvvon bušehtas 2006 lea badjelbáza juohkima várás 671 629 ruvnno.

Lávdegotti unnitlohku: Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Finnmarkslista; Toril Bakken

ovddida čuovvovaš mearkkašumiid:

Mearkkašupmi 4

Lávdegotti unnitlohku vuoruhii dábalaš bušehtameannudeames juovlamánus 2005 resurssaid sámi kultuvrii, gillii ja ealáhusaide. Dát lea deatlaš sámi servodaga ovdánahttimii, ja dat mearkkaša ahte Sámediggi ferte ollu eanet vuoruhit dan mii lea deatlaš servodaga ovdánahttimii. Lávdegotti unnitlohku váldá vuhtii daid liigegoluid politihkalaš doibmii, maid unnitlogu evttohus dagahii, Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid muddema oktavuodas. Lávdegotti unnitlohku lea miellagiddevašvuodain bidjan merkii ahte Sámediggeráđdi ii čuovvol eanetlogu iežas mearkkašumi

áššis 13/06 Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat, árvvoštallama oktavuodas ahte čatnat buot buhtadusaid Sámedikki báikkákomišuvnna ektui.

Mearkkašupmi 5

Dutkan- ja duodaštandoaibma rádjaloivssaid hárrái Divvtasvuonas
Go guoská juolludussii 1 000 000 ruvno dutkan- ja duodaštandoaimma ásaheapmái rádjaloivssaid hárrái Divvtasvuonas, de lea Sámediggi álggahan barggu rabas seminára bokte miessemánu 5. b. 2006 Ájluovttas.

Sámediggi čájeha áddejumi dasa ahte ollugiid mielas dat lea stuorra, viiddis ja rašis ášši, nugo lea boahmán ovdan semináras, maiddá iehšguđetlágan oainnut ja eará árvalusat. Berrejit dollojuvvot sierra seminárat iehšguđet báikkiin ja áigumuššan biddjojuvvo ahte ášši meannuduvvo dievasčoahkkimis jagis 2006. Dassáži go loahpalaččat lea čilgejuvvon áššejohtu ja organiseren, hálddaša Sámediggi ruđaid. Dieđuid čohkkema vel ealli informánttain ferte álggahit johtilit, ja čađahit dan dutkanfágalaččat ja etihkalaččat dohkálaš vugiin.

Duodaštanproseassa ferte dattetge vuoruhuvvot johtilit, ja nammaduvvo ovddasteaddji referensa-joavku mas enetlogus leat guoskevaš báikkálaš olbmot ja dutkanfágalaš ovddastus čilgen dihte movt dán čađahit, go informánttaid agi geažil álgá leat hoahppu.

Sámediggi árvvoštallá dutkan- ja duodaštandoaimma iešheanalisa ja ulbmillaš organiserema.

Evttohus

Olles lávdegoddi: Norgga Sámiid Riikasearvi; Roger Pedersen, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvn. Norgga Sámiid Riikasearvi /Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti. Finnmarkslista; Toril Bakken

ovddida čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 1

Sámediggi guorrasa Sámediggeráđi árvalussii.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 33 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Plána- ja finánsalávdegotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Jánoš Trosten, áššejođiheaddji	

2	Vibeke Larsen	
3	Anders Urheim	Johan Mikkel Sara
	Anders Urheim	
4	Ann-Mari Thomassen	Anders Urheim
	Ann-Mari Thomassen	
5	Marianne Balto Henriksen	Terje Tretnes
	Marianne Balto Henriksen	
6	Jarle Jonassen	Klemet Erland Hætta
		Willy Ørnebakk
	Jarle Jonassen	
7	Johan Mikkel Sara	Anders Urheim
8	Olaf Eliassen	
9	Terje Tretnes	
10	Willy Ørnebakk	
11	Olaf Eliassen	
12	Jánoš Trosten, áššejodiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi lea definerejuvvon nettobušeterejuvvon doaibman, ja danne doalaha ja juohká Sámediggi bušeahhtabadjebáhcagis. Vejolaš vuollebáza gokčojuvvo boahhte jagi bušeahhtas. Sámediggi dárkkista jahkásaččat bušeahhta miessemánu dievasčoahkkimis, guovvamánus dohkkehuvvon jahkediđáhusa vuodul, mas lea maiddái jahkerekhetdoallu mielde.

Sámediggi sáhtta hálldašit sorjjasmeahttumit departemeanttaid poastta 50 juolludan ruđaid. Dát ii gusto várrejuvvon ruđaide eará departemeanttaid poasttain, nugo poasttain 22 ja 72. Lassijuolludeamit válđojit dattetge mielde reviderejuvvon bušehhtii.

Muđui čujuhuvvo Sámedikki jahkerekhetdollui ja Sámedikki jagi 2005 jahkediđáhussii ášši 11/06.

Sámedikki jagi 2005 rehketdoallu čájeha 671 629 ruvdnosaš badjebáhcaga. Sámedikki jagi 2005 badjebáza, mii lea 671 629 ruvnno, juogaduvvo odđasit jagi 2006 reviderejuvvon bušeahhtas.

Liigejuolludusaid juogadeapmi ja jagi 2006 bušeahhta odđasit juogadeapmi, boahtha ovdan vuolábealde tabeallain, oktan dasa gulli čilgehusain iešguđetge poasttaide.

Sámedikki boadut ja golut buohkanassii

	Bušeahitta -06 Liigejuoludeapmi Oddasisjuog. buš			Rev.buš-06
Doaibmaboaduid				
Departemanttaid juolludusat	253 881 000	2 450 000	0	256 331 000
Doaibmaboaduid submi	253 881 000	2 450 000	0	256 331 000
Váikkuhangaskaoamit				
Oahpahus	28 348 000	0	0	28 348 000
Giella	45 353 000	0	0	45 353 000
Kultuvra	41 141 000	0	0	41 141 000
Girjerádjobálvalusat	8 105 000	0	0	8 105 000
Ealáhus	24 800 000	1 850 000	0	26 650 000
Birasgáhtten ja kultursuodjalus	14 983 000	0	0	14 983 000
Dearvvašvuoda- ja sosiálaá?girusššan	4 400 000	0	0	4 400 000
Guovlluguovdasaš ovddideapmi ja ovttasbargu	1 550 000	0	0	1 550 000
Riikkaidgaskasaš bargu	1 574 000	0	0	1 574 000
Dásseárvodoaibmabijut	650 000	0	0	650 000
Sámáide guoski statistihkka Norggas	300 000	0	0	300 000
Eará doarjagat (politiikalaš bargu)	4 451 000	0	0	4 451 000
Konferánsat	1 085 000	0	0	1 085 000
Bálkkašumiid geigen	100 000	0	0	100 000
Sám eálbm o?foanda	0	0	0	0
Eará váikkuhangaskaoamit	500 000	0	0	500 000
Váikkuhangaskaomiid submi	177 340 000	1 850 000	0	179 190 000
DOAIBMABOADUID - VÁIKKUHANGASKAOMIID SUBMI	76 541 000	600 000	0	77 141 000
Doaimagolut				
Politiikalaš dási doaibma	18 291 000	140 000	671 629	19 102 629
Hálddahaša doaibma	54 875 000	460 000	0	55 335 000
Investeremat	1 500 000	0	0	1 500 000
Erenoamáš doaibmagolut	1 875 000	0	0	1 875 000
Doaimagoluid submi	76 541 000	600 000	671 629	77 812 629
JAHKEBOADUS	0	0	-671 629	-671 629

Poasta 50 Juolludeamit departemeanttain

Buohkanastabealla Sámedikki boadut buohkanassii -reviderejuvvon bušeahtta 2006

Kap.Poasta	Válddahallan	Bušeahtta -06	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-06
540.50	Gielda- ja guovlodepartemента - GGD	153 350 000	0	0	153 350 000
206.50	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	29 453 000	0	0	29 453 000
226.01	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	1 500 000	0	0	1 500 000
248.21	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	1 500 000	0	0	1 500 000
856.50	Mánáid- ja bearašdepartemента - MBD	11 435 000	0	0	11 435 000
1429.50	Birasdepartemента - BD	2 000 000	0	0	2 000 000
320.53	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	43 743 000	0	0	43 743 000
335.75	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	500 000	0	0	500 000
701.21.05	Dearv.dep. - DD (ii leat spesif. DD' 2003 bušeahttas)	5 400 000	0	0	5 400 000
1149.50	Eanadoallodep. - ED	2 000 000	0	0	2 000 000
	Eanadoallodep. - ED	2 000 000	0	0	2 000 000
206.50	Oahpahus- ja dutkandepartemента - ODD	1 000 000	0	0	1 000 000
552..72	Gielda- ja guovlodepartemента - GGD	0	2 450 000	0	2 450 000
540.50	Gielda- ja guovlodepartemента - GGD	0	0	0	0
320.53	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	0	0	0	0
320.53	Kultur- ja girkodepartemента - KGD	0	0	0	0
Juolluduvvon buohkanassii I		253 881 000	2 450 000	0	256 331 000
540.54	GGD - Sámeálbmotfoandda vuoiitu	4 650 000	0	0	4 650 000
Juolluduvvon buohkanassii II		258 531 000	2 450 000	0	260 981 000

Sámedikki jagi 2006 ollislaš bušeahtta lea oktiibuot 258 531 000 ru, oktan Sámeálbmotfoandda vuoiituin, mii lea 4 650 000 ru. Sámediggi lea juolludanreivves Gielda- ja guovlodepartemeanttas (GGD:s), ožžon 2 450 000 ru liigejuolludeapmin Interreg:ii, kapihtala 552 poasttas 72 Našuvnnaš doaibmabijut guovlluid ovddideapmái.

Badjebáhcaaga juogadeapmi ja liigejuolludeapmi

Vuolábealde tabeallas čájehuvvo mo 671 629 ruvdnosaš badjebáza juogaduvvo, oktan Gielda ja guovlodepartemeantta liigejuolludemiiin, mii lea 2 450 000 ru.

Poasta 01 Politihkalaš dási doaibmagolut

Politihkalaš dási doaibmagolut

Poasta 01	Namahus	Bušeahtta -06	Liigejuolud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-06
1010	Sámedikki dievasčoahtkin	5 600 000	0	671 629	6 271 629
1110	Sámedikki čoahtkinjodihangoddi	1 110 000	0	0	1 110 000
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	350 000	0	0	350 000
1210	Sámediggejoavkkut	2 000 000	0	0	2 000 000
1310	Sámi parlamentáralaš ráddi	550 000	0	0	550 000
1410	Sámedikki doarjjastivra	640 000	140 000	0	780 000
1510	Sámediggeráddi	5 866 000	0	0	5 866 000
1610	Sámedikki giellastivra	350 000	0	0	350 000
1620	Sámi giellalávdegoddi	1 000 000	0	0	1 000 000
1910	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SN PL)	325 000	0	0	325 000
1920	Sámediggeválgá - fágálávdegoddi	500 000	0	0	500 000
Submi		18 291 000	140 000	671 629	19 102 629

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusaid rievdadeamit áššis 013/06, dagahit lassaneami goluid jagi 2006. Dievasčoahtkin lea mearridan ahte ođđa njuolggadusat galget leat fámus ođđajagimánu 1.

beaivve rájes jagi 2006, ja ahte njuolggadusaid rievvdadus čuoggáš 2.1.4, mii guoská politihkalaš joavkkuide, lea fámus válgaáigodaga lohppii. Dán jagi liigegolut leat juogaduvvon ná:

Teaksta	Ovdalaš njuolggadusat	Ođđa njuolggadusaid vuodul	Lassaneapmi
Fásta dohkkeh. áirasat	1 440 000	1 620 000	180 000
Fásta dohkkeh. joavko- jodiheddjit	840 000	1 155 000	315 000
Liige joavkočoahkkin 1550 x 4 x 32			198 400
Oktiibuot liigegolut			693 400

Várrejuvvo 671 629 ru politihkalaš jodiheami liigegoluid máksimii, jagi 2006 reviderejuvvon bušeahdas.

Sámediggi lea jagi 2006 rájes ožžon GGD:s 600 000 ru Interreg barggu doabmagoluid máksimii. Dán supmis galgá 140 000 ru mannat politihkalaš barggu goluide Interreg prográmma olis. Sámediggi várre 140 000 ru jagi 2006 reviderejuvvon bušeahdas politihkalaš barggu goluide Interreg olis.

Poasta 01 Hálddaha doaimmagolut

Hálddaha doaimmagolut

Poasta 01	Namahus	Bušeahhta -06	Liigejuolud.	Ođdasisj. buš	Rev.buš-06
-	Hálddaha doaimmagolut	54 875 000	460 000	0	55 335 000
-	Investeremat	1 500 000	0	0	1 500 000
-	Erenoamáš prošeavttat	1 875 000	0	0	1 875 000
Submi		58 250 000	460 000	0	58 710 000

Nugo namuhuvvo poasttas 01 politihkalaš jodiheami doaimmagoluide, oáččui Sámediggi GGD:s 600 000 ru doabmagoluid máksimii Interreg barggu olis. Dáin ruđain galgá 460 000 ru adnot hálddahaslaš goluid máksimii Interreg barggu olis. Várrejuvvo 460 000 ru dáid goluid máksimii jagi 2006 reviderejuvvon bušeahdas.

Poasta 300 Ealáhus

Sámi ovdidanfoanda

Poasta 300	Namahus	Bušeahhta -06	Liigejuolud.	Ođdasisj. buš	Rev.buš-06
30000	Guolástus	4 100 000	0	0	4 100 000
30010	Eanadoallu	3 000 000	0	0	3 000 000
30020	Duođješiehtadus	8 500 000	0	0	8 500 000
30030	Eará ealáhuseallin	6 000 000	0	0	6 000 000
30040	Aja-investeringstilsikkud	1 000 000	1 850 000	0	2 850 000
Submi		22 600 000	1 850 000	0	24 450 000

Sámediggi lea GGD:s ožžon 2 450 000 ru liigejuolludussan go searvá bargui ja áimmahuššá čállingoddeovddasvástádusa Interreg III A prográmmas, Sápmi i Nord-prográmmas ja Áarjel-saemien Dajve Ruota-Norgga-prográmmas. Dáin ruđain galgá 600 000 ru adnot doabmagoluid máksimii Interreg prográmmaid barggu olis. Báhcán 1 850 000 ru galgá adnot dan guovtti namuhuvvon Interreg prográmmii. Sámediggi várre dán ulbmili 1 850 000 ru jagi 2006 reviderejuvvon bušeahdas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 31.05.06 dii. 15.10.

Ášši 21/06

Bearráigeahččanlávdegotti dieđáhus - áigodahkii golggotmánus 2005 - cuoŋománnui 2006

Arkiiváššennr..
04/64406 / 25 - 58

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahku miessemánu 31. b. 2006 dii. 15.35.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1	02.09.2005	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	2004 - 2005 bvl doaimmadieđáhus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Bearráigeahččanlávdegotti evttohus:

Bearráigeahččanlávdegotti dieđáhus áigodagas golggotmánus 2005 cuoŋománu 2006 rádjai váldojuvvui diehtun.

Álggahus

Sámediggi válljii golggotmánus 20. beaivve 2005, áššis 45/05 čuoŋvovaš lahtuid bearráigeahččanlávdegoddái:

1. Per-Ivar Henriksen, jodiheaddjin
2. Hilde Anita Nyvoll Vangen, nubbinjodiheaddjin
3. Per Edvind Varsi, lahttun
4. Klemet Erland Hætta, lahttun
5. Lene Hansen, lahttun

Lávdegotti čoahkkimat

- Čoahkkin Kárášjogas juovlamánu 1. ja 2. beaivve 2005
- Čoahkkin Oslos ođđajagimánu 25. ja 26. beaivve 2006
- Telefončoahkkin guovvamánu 22. beaivvi 2006
- Čoahkkin Kárášjogas njukčamánu 16. beaivvi 2006

Muđui lea lávdegotti jodiheaddji Per-Ivar Henriksen skábmamánu 11. beaivve 2006, doallan čoahkkima ovdeš Bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti jodiheaddjiin Jørn Are Gaskiin Deanus, ja Ytre Vest-Finnmark suohkanrevišuvnna jodiheaddjiin.

Lávdegotti jodiheaddji doalai maiddá čoahkkima várrepreseanttain njukčamánu 1. beaivve 2006.

Bearráigeahččanlávdegotti doaibma

Maŋŋel go Sámedikki áššemeannudanvuohki rievdaduvvui, lea Bearráigeahččanlávdegoddi ollu eambo ožžon čielga dahkamuša bearráigeahččan- ja áššemeannudandoaimmaid hárrái main lea konstitušuvnnalaš hápmi, ja nu lea ge čeahkinortnet váldon eret lávdegotti doaibman.

Dát lea dagahan ahte lávdegotti lahtut maiddá leat Sámedikki fágálávdegottiid lahttun.

Bearráigeahččanlávdegoddi lea vuosttáš jahkebealis geavahan áiggis lávdegotti njuolggadusaid ja doaimmaid dovddideapmái.

Lávdegotti jođiheaddji Per-Ivar Henriksen doalai skábmamánu 11. beaivve 2005 čeahkkima Sámedikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti ovddeš jođiheddiin guorahallat lávdegotti barggu. Dán čeahkkimis guorahalaiga lávdegotti ovddit áigodaga doaimmadieđáhusa ja ságastalaiga ovttaskas áššiid birra mat ledje gieđahallon.

Muđui ságastalaiga dáid fáttáid birra:

- Parlamentáralaš bearráigeahčču, ja maid dat sisttisdoallá?
- Galgá go juohke ovttaskas ášši ovddiduvvot dievasčeahkkimii, vai galgá go dat dahkkot doaimmadieđáhusas?
- Lávdegotti álggahanvuoigatvuohta
- Jahkedieđáhusat áigodagas 2003-2005
- Áššemeannudeapmi ja ráhkkaneapmi jođiheaddji doibmii

Lávdegoddi doalai iežas vuosttáš čeahkkima juovlamánu 1. ja 2. beaivve 2005 Kárášjogas. Dán čeahkkimis guorahallojedje čuovvovaš fáttát:

- Bearráigeahččanlávdegotti áššemeannudanvuohki ja njuolggadusat
- Bearráigeahččanlávdegotti guokte ovddit jahkedieđáhusa
- Diehtujuohkin, áššemeannudandábit ja ovddasvástádus
- Bearráigeahčču ruhtadoalu hálldašemiin ja parlamentáralaš bearráigeahčču
- Diehtujuohkin riikkarevišuvnna raportta birra
- Áššit mat galget meannuduvvot - bearráigeahččanvuogit Sámedikkis

Dievasčeahkkima jođiheaddji Josef Vedhugnes oassálasttii čeahkkimis kursajođiheaddjin ja čilgii áššemeannudanvuogi.

Lávdegottis lei dasto čeahkkin ođđajagimánu 25.-26. beaivve 2006 Oslos. Čeahkkin biddjui Osloi, ea. ea. vai besset doallat čeahkkima riikkarevišuvnnain. Čeahkkimis mii dollui riikkarevišuvnnain mitaluvvui obbalačat riikkarevišuvnna doaimma birra ja daid doaimmaid birra mat riikkarevišuvnnas leat Sámedikki hárrái.

Dollui maiddá čeahkkin Odd Jørgen Sørengeniin LO Stat:as, oaččuhan dihte buoret ipmárdusa Stáhta mátkkoštannjuolggadusain ja mo Sámediggi hálldaša daid. Sørengen čilgii goabbátge beliid ipmárdusa mátkkoštannjuolggadusain ja hálldašeamis, ja das šattai čielggasin ahte Sámedikkis lea rievttis meannudeapmi mátkkoštannjuolggadusaid hárrái.

Njukčamánu 16. beaivve doalai Bearráigeahččanlávdegoddi čeahkkima Kárášjogas. Dán čeahkkima oktavuodas dollui čeahkkin Finnmárkku fylkkagiella bearráigeahččanlávdegottiin, mii mitalii doaimmas birra.

Muđui leat Bearráigeahččanlávdegottis leamaš čoahkkimat lávdegottebarggu oktavuodas Sámedikkis 7. vahkus 2006:s, ja Sámedikki dievasčoahkkima oktavuodas 9. vahkus 2006:s.

Áššit meannuduvvon bearráigeahččanlávdegottis

Isak M. O. Hætta váidalus

Váidalus Sámedikki lávdegoddeválljejumiid hárrái, bođii Sámediggái 09.01.2006, ja ovddiduvvui lávdegoddái.

Bearráigeahččanlávdegoddi mearridii čoahkkimis odđajagimánu 25. beaivve 2006 ahte eai gieđahala ášši formálalačcat. Ággan dasa lea, ahte ášši lea juo gieđahallon Sámedikki dievasčoahkkimis.

Sámedikki čoahkkinortnega rievdadus

Bearráigeahččanlávdegoddi gieđahalai ášši čoahkkimistis 13.02.2006 ja vel telefončoahkkimis 22.02.2006. Ášši sáddejuvvui dievasčoahkkimii, gos dahkkui mearrádus áššis 06/06.

Guorahallan Sámedikki juolludeami hárrái Goahtegearregii

Bearráigeahččanlávdegoddi lea guorahallan dokumeanttaid áššis mat gustojit juolludemiide Goahtegearregii. Dat dieđut mat dássáži gávdnojit, eai atte Bearráigeahččanlávdegoddái doarvái ákkaid joatkit barggu áššiin.

Bearráigeahččanlávdegoddi áigu dette dadjat ahte sáhtta leat dárbu Sámediggái rievdadit dábiid doarjamáksimiid hárrái. Nugo dál lea, de máksojuvvojit doarjagat servviide dahje eará juridihkalaš ovttagaide ea.ea. revisorraporttaid vuodul rehkegiid ovddas mat leat badjel jagi boarrásat máksinbottus.

Bearráigeahččanlávdegoddi dáhttu danne ráđi árvoštallat omd. vearroduodaštusaid gáibidit, ovdal go doarjagat máksojit. Ná sáhtta sihkkarastit ahte doarjagat dušše máksojit servviide mat cevzet ekonomalalačcat, ja ahte doarjja veahkkin ovddida daid doaimmaid mat leat vuodđun mearrádussii.

Dokumeanttaid almmuheapmi Sámedikkis

Bearráigeahččanlávdegoddi guoskkahii reivvestis 02.03.2006 Sámediggeráđđái, gažaldaga dokumeanttaid almmuheami hárrái Sámedikkis. Dát dahkkui media dieđuid vuodul mat leat čiegus dokumeanttaid almmuheami birra Sámedikki poastalisttuin. Dát guoská dokumentii, mü guoskkahii evttohusa stuoradiggedieđáhussii Barentsábi hálddašanplána hárrái, ja vel siskkaldas dokumeanttaid odđa organiserema hárrái.

Bearráigeahččanlávdegoddi dadjá ahte dakkár almmuheapmi sáhtta dagahit Sámediggái heajos beaggima, ja dáhtui dán siva dihte máhcahuvvot dieđuid, main boahtá ovdan manne dát lea dáhpáhuvvan ja makkár doaimmaid Sámediggái lea álggahan, vai dát ii galgga dáhpáhuvvat šat nuppes. Bearráigeahččanlávdegoddi ii leat ožžon vástádusa dán ávžžuhussii.

Lávdegotti čuovvoleapmi ja plánat dán áigodahkii

Bearráigeahččanlávdegoddi mearkkaša ahte eai gávdno obbalaš njuolggadusat protokollaid meannudeami várás buot Sámedikki orgánaide. Bearráigeahččanlávdegoddi oaivvilda ahte daid ásaheapmi berre árvoštallot ja ahte dat gieđahallojit lagamus áiggis.

Bearráigeahččanlávdegoddi maidái dáhtošii ahte árvvostallo njuolggadusaid ásaheapmi Sámedikki ođđaáiggi diehtujuohkinteknologiija geavaheapmái. Berre árvvostallot sierra njuolggadusaid ásaheapmi neahttasadjái *samediggi.no*.

Riikkarevišuvnna mearkkašumit Sámedikki ruhtadollui jagi 2004:s leat duogázin go lávdegoddi áigu dárkkistit Sámedikki dábiid doarjagiid hálddašeami hárrái. Lávdegoddi lea juo čujuhan vassis osiide ja áigu ain ovddosguvlui atnit daid čalmmis.

Lávdegoddi áigu maidái guorahallat dábiid doarjagiid máksima hárrái ea. ea sámi servviide.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 38 čoahkis. Áššis ii čađahuvvon jienasteapmi.

- Sámediggeráđi diedáhus váldojuvvui diehtun.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkvuorrolistu ja replihkat

	Sáhkvuorru	Replihkka
1	Per Ivar Henriksen, áššejođiheaddji	
2	Klemet Erland Hætta	Per Ivar Henriksen
	Klemet Erland Hætta	
3	Jørn Are Gaski	
4	Johan Mikkel Sara	Per Ivar Henriksen
5	Per Ivar Henriksen, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Bearráigeahččanlávdegoddi diedáhus áigodagas golggotmánu 2005 cuoŋománu 2006 rádjai váldojuvvui diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 31.05.06 dii. 16.00.

ÁŠŠI 22/06

Sámedikkiid fágalávdegottiid bargonjuolggadusat

Meannudeamit

Politiikalaš dássi	Beavi	Áššennr.
Čoahkinjođihangoddi	21.04.06	005/06
Plána- ja fináslávdegoddi	8.-11.05.06	009/06
Sámedikki dievasčoahkkin	29.05.- 2.06.06	20/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui disdaga miessemánu 30. b. 2006 dii. 17.30.

I Mildosat:

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkinjođihangotti mearrádusárvalus lávdegoddái:

Sámedikki fágalávdegottiid bargonjuolggadusat

1. Lávdegottiid organiseren ja bargu

- Vuosttas gearddi go lávdegottit čoahkkanit, lávdegottit välljejit jodiheaddji ja nubbinjodiheaddji jus dievasčoahkkin ii leat juo välljen. Válga guoská olles válgaáigodahkii. Lávdegottiid vállema dáfus, gč. čoahkinortnega § 22.
- Lávdegottiid lahtuin lea seamma geatnegasvuohta boahit lávdegoddečoahkkimiidda go dievasčoahkkimii. Galgá čoahkinjođihangottis ohat virgelobi lávdegoddečoahkkimiidda, gč. čoahkinortnega § 17 c. Dievasčoahkinjodiheaddji fuolaha ahte juolluduvvon virgelobit dieđihuvvojit lávdegodde-jodiheaddjiide. Gohččojuvvon várrelahttu vuolga miellahttun dan lávdegoddái gos fásta áirras lea miellahttun.
- Čoahkinjođihangoddi gohčču buot Sámedikki áirasiid oktasaš lávdegoddečoahkkimiidda ja ráhkada áigeplána čoahkkimiidda. Čoahkkimat dollojuvvojit ovdal dievasčoahkkimiid ja biddjuvvojit jus fal heive nubbin mañimuš vahkkui ovdal dievasčoahkkima.
- Lávdegoddejodiheaddji gohčču lávdegottiid telefončoahkkimii áššejodiheaddji välljet. Lávdegottit sáhttet delegeret välljema lávdegoddejodiheaddjái gii ovttas nubbinjodiheaddjiin mearrida dán. Stuorra áššiin sáhtta välljet eanet go ovta áššejodiheaddji. Jus välljejuvvon áššejodiheaddji ii leat sajis olles dahje stuorra oasi áiggis go okta ášši gieđahallojuvvo, de

válljejuvvo ođđa áššejođiheaddji.

Sámediggeráđi lahtuide ii sáhte bidjat áššejođiheaddjibarggu.

Doaibma áššejođiheaddjin galgá biddjojuvvot lávdegottiid lahtuide vuoru mielde.

- e) Mearrádusa das gii lea válljejuvvon áššejođiheaddjin galgá dallánaga sáddet lávdegottiid lahtuide ja dievasčoahkkinjodíheaddjái. Dievasčoahkkinjodíheaddji fuolaha mearrádusa Sámedikki áirasiidda ja Sámedikki neahttasiidduide.
- f) Lávdegoddejođiheaddji jođiha lávdegotti čoahkkimiid. Og lávdegoddejođiheaddji ii leat sajis, valdá nubbinjođiheaddji badjelasa jođiheaddji barggaid. Lávdegoddi sáhtta doalla čoahkkimiid og unnimusat golbma viđádasoassi miellahttuin leat sajis, ja lávdegoddemearrádus lea fámus og unnimusat golbma viđádasoassi miellahttuin leat sajis og mearrádus dahkkojuvvo, gč. Čoahkkinortnega § 22.
- g) Lea lávdegoddejođiheaddji ovddasvástádus fuolahit ahte lávdegoddečoahkkimiin čállojuvvo čoahkkingirji ja ahte buot áššebápirat maid lávdegoddi gieđahallá registrerejuvvojit. Árvalussii lassin galgá čoahkkingirjiiis čuožžut guđe beivviid ja galle áiggi čoahkkín dollojuvvo – goas álgá ja goas loahpahuvvo, geat leat mielde čoahkkimis ja vejolas guhkit dahje oanehit áiggi virgelobit. Lea áššejođiheaddji ovddasvástádus fuolahit ahte lávdegoddeárvalus lea nugo lávdegoddi lea mearridan áššis, gč. muđui 2 b ja 2 c vulobealde.
- h) Áššejođiheaddjit čilgejit lávdegoddi áššiid maid lea ožžon gieđahallat ja geahččalit háhkat dieđuid ja iskat áššiid maid lávdegoddi dáhttu.
- i) Lea lávdegoddejođiheaddji ovddasvástádus ahte áššit ovdánit ja ahte árvalus gárvána áigemeari sisa. Čoahkkinjodíhangoddi sáhtta guhkidit lávdegotti áigemeari buktit árvalusa dahje sirdit ášši eará lávdegoddi gieđahallamii. Čoahkkinjodíhangoddi sáhtta maid mearridit ahte ášši galgá vuos gieđahallojuvvot ovttá lávdegottis ja ahte dán lávdegotti árvalusevttohus galgá sáddejuvvot muhtun eará lávdegoddi gulaskuddamii ovdal go árvalus buktojuvvo.
- j) Og lávdegoddi dáhttu dieđuid/dokumentašuvvna áššis maid čoahkkinjodíhangoddi lea sádden gieđahallamii, galgá lávdegoddi divvut čálalaš gažaldagaid dasa gii lea buktán árvalusevttohusa áššis – Sámediggeráđi dahje čoahkkinjodíhangoddi. Lávdegoddejođiheaddji ja áššejođiheaddji galgaba čállit gažaldagaid vuollái. Sámediggeráđi, vejolaččat čoahkkinjodíhangotti, vástádusat galget doaimmahuvvot lávdegoddi nu jođánit og vejolaš juogo čálalaš hámis dahje njálmmálaččat.

2. Lávdegoddeárvalus – hápmi ja ovddideapmi

- a) Lávdegoddeárvalus galgá váldonjuolggadussan geigejuvvot čoahkkinjodíhangoddi dastán maŋŋá go lávdegoddečoahkkín lea nohkan, muhto maŋimusat dii. 12.00 beaivvi ovdal go ášši gieđahallojuvvo dievasčoahkkimis. Dasto galgá árvalus juhkkjuvvot áirasiidda maŋimusat dii. 16.00 beaivvi ovdal go ášši gieđahallojuvvo dievasčoahkkimis.
- b) Lávdegottit galget buktit čálalaš árvalusaid. Árvalusat galget leat nu oanehaččat og vejolaš ja dain ii galgga geardut čállosiid maidda seamma bures sáhtta čujuhit. Lávdegoddeárvalusat galget hábmejuvvot nu ahte iešguđet lávdegoddelahut besset buktit oainnuset buoremus lági mielde.
- c) Lávdegoddeárvalusas galgá Sámediggeráđi, vejolaččat čoahkkinjodíhangotti, árvalusevttohus álo leat vuodđun ja árvalusas sáhttet leat okta dahje eanet mearkkašumit ja okta dahje eanet vuoste-, rievdadus- dahje lassievttohusat. Árvalusas galgá oidnot čielgasit geat dorjot iešguđet mearkkašumiid ja evttohusaid.

Evttohusaide mat giedahallojuvvojit ja hábmejuvvojit árvalusas galgá biddjojuvvot nummir ja dat galget čuožžut sierra sajis maŋábealde mearkkašumiid. Sin lohku, geat dorjot iešguđet mearkkašumiid ja evttohusaid, mearrida guđe vuoru mielde dat čállojuvvojit, nu ahte dat gain lea stuorámus doarja, čužžot vuosttažin.

- d) Lávdegottit galget meroštallat áigedárbbu dievasčoahkkimis dain áššiin maid giedahallet. Áššejođiheaddjit ráhkadit čállosa čoahkkinjodihangosddái gos árvalit áigegeavaheami dievasčoahkkimis ja čilgejit geat ovddidit iešguđet frakšuvnnaid oainnuid. Čoahkkinjodihangoddi mearrida áššejođiheddjiid evttohusaid vuodul man ullu áigi biddjojuvvo áššiide dievasčoahkkimis.
- e) Og ášši mii lea giedahallojuvvon lávdegottis ovddiduvvo dievasčoahkkimii, de čilge vuos áššejođiheaddji ášši mii giedahallojuvvo, áššemeannudeami lávdegottis ja dan oainnu maid ieš doarju. Iešguđet frakšuvnnaid čilgejit vejolaš eará oainnuid áššis, gč. 2 d ovddabealde.

3. Eará bealit

- a) Sámedikki fágálávdegottit sáhttet buktit árvalusaid dušše áššiin maid čoahkkinjodihangoddi lea sádden giedahallamii.
- b) Lávdegottit sáhttet doallat gulaskuddamiid. Gulaskuddamin oaivvilduvvo čoahkkin gos lávdegotti ožžot čilgehusaid olbmuin dahje joavkkuin mat ieža leat dáhtton deaivat lávdegotti dahje maid lávdegoddi lea bovden čoahkkimii. Lávdegoddejođiheaddji mearrida ovtta nubbinjođiheddjiin ja áššejođiheddjiin galgá og gulaskuddan dollojuvvot ja geaid dohko galgá vejolaččat bovdet. Lávdegottiid gulaskuddamat leat rahpasat nu guhká og lávdegottit eai leat eará mearridan.
- c) Lávdegottit sáhttet ohcat čoahkkinjodihangottis oažžut máksojuvvot goluid ovdamearkka dihte dutkanmátkkiide áššiin maid lávdegottit giedahallet dahje gulaskuddamiidda maid lávdegottit háliidit doallat olggobealde dábalaš lávdegoddečoahkkimiid.
- d) Dábalaš lávdegoddečoahkkimat leat váldonjuolggadussan gitta. Lávdegottit sáhttet dattetge mearridit nuppi láhkái og nu háliidit, gč. Čoahkkinortnega § 23.

4. Oktavuolta mediain ja almmolašvuodain

- a) Ovttaskas lávdegoddelahutus lea friijavuolta bealuštit politihkas oppalaš ja prinsihpalaš vuodtu alde ja maid vuosttildit eará áirasiid ja bellodagaid oppalaš ja prinsihpalaš vuodtu alde. Dattetge ii berre guorahallamiid ja oai villonohallamiid lávdegottiin geavahit áššin medias. Lávdegoddelahutus berrejit fuolahit dan ahte guorahallamat lávdegottiin šaddet ávkkálaččat, almmá dan ahte gáržžidit ovttaga vuoigatvuodta ovddidit oainnus almmolašvuodas.
- b) Lávdegottit ásahit konsensusa das mo muđui háliidit bargat media ektui.

Plána- ja finansalávdegotti árvalus Mearkkašumit

Olles lávdegoddi: Norgga Sámiid Riiikasearvi; Roger Pedersen, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvenes. Norgga Sámiid Riiikasearvi /Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti. Finnmarkslista; Toril Bakken

Ovddidit čuovvovaš mearkkašumiid:

Mearkkašupmi 1

Lávdegotti oainnu mielde lea ášši 44/03 mearrádus lávdegottiid ásaheames rievdatahtán bargovuogi nu ahte dat lea šaddan eanet ulbmillaš ja demokráhtalaš. Lávdegottiid čoahkádus lea politihkalaš rájaid gaska, man geažil lea vejolaš gulahallat ja oažžut ovttamielalašvuoda viidát. Lávdegottit meannudit áššiid, mat leat eanet ja eanet šaddan moalkásat ja detáljadásis ollu čiekŋaleappot, ja fágálávdegottiid ovttaskas lahtuin lea vejolaš oažžut buoret fágalaš áddejumi.

Lávdegotti unnitlohku: Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Finnmarkslista; Toril Bakken

Ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Mearkkašupmi 2

Mii oaidnit Sámedikki čoahkkinnortnega §:s 23 ahte lávdegotti čoahkkimat válđoáššis leat gitta čoahkkimat.

Min mielas ii leat lunddolaš ahte Sámedikki čoahkkimat leat gittačoahkkimat, ja bivdit ahte Sámedikki čoahkkinnortnet boahte rievdadeami oktavuodas rievdaduvvo nu ahte lávdegoddečoahkkimat válđoáššis leat rahpasat.

Evttohus

Olles lávdegoddi: Norgga Sámiid Riiikasearvi; Roger Pedersen, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvenes. Norgga Sámiid Riiikasearvi /Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti. Finnmarkslista; Toril Bakken

Ovddidit čuovvovaš evttohsua:

Evttohus 1

Lávdegottis lea čuovvovaš rievdadusevttohus:

- 1d), odđa vuosttaš cealkka: Lávdegotti jodiheaddji gohčču lávdegottis telefončoahkkimii välljet ášše-jodiheaddjiid ja suoivvanášše-jodiheaddjiid.
- 1d), odđa njealját cealkka: Jos välljejuvvo ášše-jodiheaddji ii leat mielde ášši rahpamis, osiin dan meannudeames dahje ii leat mielde oppage mielde ášši meannudeames, välljejuvvo odđa

áššejođiheaddji. Lávdegotti jođiheaddji sáhtta maŋidit ášši rahpama jos áššejođiheaddji lea oanehis áiggi eret.

- 1e), Ođđa vuosttaš cealkka: Mearrádus das gii lea välljejuvvon áššejođiheaddjin ja suoivvanáššejođiheaddjin galgá sáddejuvvot dalán lávdegotti lahtuide ja dievasčoahkkinjođiheaddjái.
- 1f), Ođđa goalmmat cealkka: Jos sihke jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji leaba eret, de vällje lávdegoddi sadjásašjođiheaddji.

Ođđa čuokkis:

- 1g) Áššiid evttohusat ja mearkkašumit maid lávdegoddi lea meannudeamen, galget ovddiduvvot čálalaččat ja sáddejuvvot elektrovnnalaččat lávdegoddečáliide. Go ášši álggahuvvo, de galgá biddjojuvvot maŋimuš áigemearri evttohusaid ja mearkkašumiid buktimii.

Čuokkis g)- j) čoahkkinjođihangotti árvalusa sirdojuvvo ovttá bustávva vuollelii.

Ođđa čuokkis:

- 1l) Áššiid meannudettiin galgá lávdegottis leat vejolaš geavahit daid áššebáhpiriid mat leat sihke sáme- ja dárogilli, geahča Sámelága giellanjuolggadusaid.

Ođđa čuokkis čoahkkinjođihangotti árvalusa sadjái:

- 2a) Lávdegotti árvalus galgá válđoáššis addojuvvot čoahkkinjođihangoddi dalán maŋŋá lávdegoddečoahkkima, muhto maŋimuštá 40 diimmu ovdal go ášši galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis. Dasto galgá árvalus buktojuvvot áirasiidda maŋimuštá 36 diimmu ovdal go ášši galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis.

Lávdegotti eanetlohku: Norgga Sámiid Riikkasearvi; Roger Pedersen, Gunn-Britt Retter, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvnnes. Norgga Sámiid Riikkasearvi /Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti.

Ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 2

Ođđa maŋimuš cealkka 2 e)

Evttohusa ovddideaddjit čalmmustit ja ovddidit formalalaččat vejolaš eará oainnuid áššái.

Lávdegotti unnitlohku; Bargiiddbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Finnmarkslista; Toril Bakken

Ovddidan čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 3

Ođđa čuokkis 2 e) čoahkkinjođihangotti árvalusa sadjái

Go ášši lea meannuduvvon lávdegottis, de ovddiduvvo dat dievasčoahkkimii, áššejođiheaddji čalmmusta ášši mii lea leamaš meannuduvvomin, áššemeannudeami lávdegottis, ja lávdegotti oainnu áššái. Vejolaš eará oainnuid áššái čalmmustit ja ovddidit formalalaččat evttohusaid ovddideaddjit, geahča čoahkkinortnega § 5.

Olles lávdegoddi: Norgga Sámiid Riikasearvi; Roger Pedersen, Ann-Mari Thomassen, Kirsti Guvsám, Per Bjørn Lakselvenes. Norgga Sámiid Riikasearvi /Sámeálbmotbellodat; Gunn-Britt Retter, Jánoš Trosten. Bargiidbellodaga sámediggejoavku; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Bjørg Eli Masternes. Sámeálbmotbellodat; Amund P. Anti. Finnmarkslista; Toril Bakken

Ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 4

Sámediggi doarju Čoahkkinjodihangotti árvalusa earret juo mearriduvvon rievdadusaid.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 40 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Plána- ja finánsalávdegotti evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Plána- ja finánsalávdegotti evttohus 3 hilgojuvui 22 jienain. 18 jienastedje beali.
- Plána- ja finánsalávdegotti evttohus 2 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Plána- ja finánsalávdegotti evttohus 4 mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihka
1	Kirsti Guvsám, áššejođiheaddji	
2	Willy Ørnebakk	
3	Roger Pedersen	Marianne Balto Henriksen
4	Ann-Mari Thomassen	Willy Ørnebakk
		Anders Urheim
	Ann-Mari Thomassen	
5	Kirsti Guvsám, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikki fágalávdegottiid bargonjuolggadusat

1. Lávdegottiid organiseren ja bargu

- a) Vuosttas gearddi go lávdegottit čoahkkanit, lávdegottit välljejit jodiheaddji ja nubbinjodiheaddji jus dievasčoahkkin ii leat juo välljen. Válga guoská olles válgaáigodahkii. Lávdegottiid vällema dáfus, gč. čoahkkinortnega § 22.

- b) Lávdegottiid lahtuin lea seamma geatnegasvuohta boahtit lávdegoddečoahkkimiidda go dievasčoahkkimii. Galgá čoahkkinjodihangottis ohcat virgelobi lávdegoddečoahkkimiidda, gč. čoahkkinortnega § 17 c. Dievasčoahkkinjodiheddji fuolaha ahte juolluduvvon virgelobit dieđihuvvojit lávdegodde-jodiheddjiide.
Gohččojuvvon várrelahttu vuolgá miellahtun dan lávdegoddái gos fásta áirras lea miellahtun.
- c) Čoahkkinjodihangoddi gohčču buot Sámedikki áirasiid oktasáš lávdegoddečoahkkimiidda ja ráhkada áigeplána čoahkkimiidda. Čoahkkimat dollojuvvojit ovdal dievasčoahkkimiid ja biddjojuvvojit jus fal heive nubbin mañimuš vahkkui ovdal dievasčoahkkima.
- d) Lávdegotti jodiheddji gohčču lávdegotti telefončoahkkimii välljet áššejodiheddjiid ja suoivvanáššejodiheddjiid. Lávdegottit sáhttet delegeret välljema lávdegoddejodiheddjái gii ovttas nubbinjodiheddjiin mearrida dán. Stuurra áššiin sáhtta välljet eanet go ovtta áššejodiheddji. Jus välljejuvvon áššejodiheddji ii leat mielde ášši rahpamis, osiin dan meannudeamis dahje ii leat oppage mielde ášši meannudeamis, välljejuvvo ođđa áššejodiheddji. Lávdegotti jodiheddji sáhtta mañidit ášši rahpama jos áššejodiheddji lea oanehis áiggi eret. Sámediggeráđi lahtuide ii sáhte bidjat áššejodiheddjibarggu.
Doaibma áššejodiheddjin galgá biddjojuvvot lávdegottiid lahtuide vuoru mielde.
- e) Mearrádusa das gii lea välljejuvvon áššejodiheddjin ja suoivvanáššejodiheddjin galgá sáddejuvvo dalán lávdegotti lahtuide ja dievasčoahkkinjodiheddjái. Dievasčoahkkinjodiheddji fuolaha mearrádusa Sámedikki áirasiidda ja Sámedikki neahttasuidduide.
- f) Lávdegoddejodiheddji jodiha lávdegotti čoahkkimiid. Go lávdegoddejodiheddji ii leat sajis, valdá nubbinjodiheddji badjelas jodiheddji barggaid. Jos sihke jodiheddji ja nubbinjodiheddji leaba eret, de vällje lávdegoddi sadjásašjodiheddji. Lávdegoddi sáhtta doalla čoahkkimiid go unnimusat gollbma viđádasoassi miellahttuin leat sajis, ja lávdegoddemearrádus lea fámus go unnimusat gollbma viđádasoassi miellahttuin leat sajis go mearrádus dahkkojuvvo, gč. čoahkkinortnega § 22.
- g) Áššiid evttohusat ja mearkkašumit maid lávdegoddi lea meannudeamen, galget ovddiduvvot čálalaččat ja sáddejuvvo elektrovnnalaččat lávdegoddečáliliide. Go ášši álggahuvvo, de galgá biddjojuvvot mañimuš áigemeari evttohusaid ja mearkkašumiid buktimii.
- h) Lea lávdegoddejodiheddji ovddasvástádus fuolahit ahte lávdegoddečoahkkimiin čállojuvvo čoahkkingirji ja ahte buot áššebáhpirat maid lávdegoddi gieđahallá registrerejuvvojit. Árvalussii lassin galgá čoahkkingirjis čuožžut guđe beivviid ja galle áiggi čoahkkin dollojuvvo – goas álgá ja goas loahpahuvvo, geat leat mielde čoahkkimis ja vejolas guhkit dahje oanehit áiggi virgelobit. Lea áššejodiheddji ovddasvástádus fuolahit ahte lávdegoddeárvalus lea nugo lávdegoddi lea mearridan áššis, gč. muđui 2 b ja 2 c vulobealde.
- i) Áššejodiheddjit čilgejit lávdegoddái áššiid maid lea ožžon gieđahallat ja geahččalit háhkat dieđuid ja iskat áššiid maid lávdegoddi dáhttu.
- j) Lea lávdegoddejodiheddji ovddasvástádus ahte áššit ovdánit ja ahte árvalus gárvána áigemeari sisa. Čoahkkinjodihangoddi sáhtta guhkidit lávdegotti áigemeari buktit árvalusa dahje sirdit ášši eará lávdegoddái gieđahallamii. Čoahkkinjodihangoddi sáhtta maid mearridit ahte ášši galgá vuos gieđahallojuvvo ovtta lávdegottis ja ahte dán lávdegotti árvalusevttohus galgá sáddejuvvo muhtun eará lávdegoddái gulaskuddamii ovdal go árvalus buktojuvvo.
- k) Go lávdegoddi dáhttu dieđuid/dokumentašuvnna áššis maid čoahkkinjodihangoddi lea sádden gieđahallamii, galgá lávdegoddi divvut čálalaš gažaldagaid dasa gii lea buktán árvalusevttohusa

áššis – Sámediggeráđđi dahje čoahkkinjođihangoddi. Lávdegoddejođiheaddji ja áššejođiheaddji galgaba čállit gažaldagaid vuollái. Sámediggeráđi, vejolaččat čoahkkinjođihangotti, vástadusat galget doaimmahuvvot lávdegoddái nu jođánit go vejolaš juogo čálalaš hámis dahje njálmmálaččat.

- l) Áššiid meannudettiin galgá lávdegottis leat vejolaš geavahit daid áššebáhpiriid mat leat sihke sáme- ja dárogillii, geahča sámelága giellanjuolggadusaid.

2. Lávdegoddeárvalus – hápmi ja ovddideapmi

- a) Lávdegotti árvalus galgá válđoáššis addojuvvot čoahkkinjođihangoddái dalán maŋŋá lávdegoddečoahkkima, muhto maŋimuštá 40 diimmu ovdal og ášši galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis. Dasto galgá árvalus buktojuvvot áirasiidda maŋimuštá 36 diimmu ovdal go ášši galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis.
- b) Lávdegottit galget buktit čálalaš árvalusaid. Árvalusat galget leat nu oanehaččat go vejolaš ja dain ii galgga geardut čállošiid maidda seamma bures sáhtta čujuhít. Lávdegoddeárvalusat galget hábmejuvvot nu ahte iešguđet lávdegoddelahut besset buktit oainnuset buoremus lági mielde.
- c) Lávdegoddeárvalusas galgá Sámediggeráđi, vejolaččat čoahkkinjođihangotti, árvalusevttohus álo leat vuodđun ja árvalusas sáhttet leat okta dahje eanet mearkkašumit ja okta dahje eanet vuoste-, rievdadus- dahje lassievttohusat. Árvalusas galgá oidnot čielgasit geat dorjot iešguđet mearkkašumiid ja evttohusaid. Evttohusaide mat giedahallojuvvot ja hábmejuvvot árvalusas galgá biddjojuvvot nummir ja dat galget čuožžut sierra sajis maŋábealde mearkkašumiid. Sin lohku, geat dorjot iešguđet mearkkašumiid ja evttohusaid, mearrida guđe vuoru mielde dat čállojuvvot, nu ahte dat geain lea stuorámuš doarjja, čužžot vuosttažin.
- d) Lávdegottit galget meroštallat áigedárbbu dievasčoahkkimis dain áššiin maid giedahallet. Áššejođiheaddjit ráhkadit čálloša čoahkkinjođihangoddeái gos árvalit áigegeavaheami dievasčoahkkimis ja čilgejit geat ovddidit iešguđet frakšuvnnaid oainnuid. Čoahkkinjođihangoddi mearrida áššejođiheddjiid evttohusaid vuodul man ullu áigi biddjojuvvo áššiide dievasčoahkkimis.
- e) Go ášši mii lea giedahallojuvvon lávdegottis ovddiduvvo dievasčoahkkimii, de čilge vuos áššejođiheaddji ášši mii giedahallojuvvon, áššemeannudeami lávdegottis ja dan oainnu maid ieš doarju. Evttohusaid ovddideaddjit čálmustit ja ovddidit formálalaččat vejolaš eará oainnuid áššái.

3. Eará bealit

- a) Sámedikki fágálávdegottit sáhttet buktit árvalusaid dušše áššiin maid čoahkkinjođihangoddi lea sádden giedahallamii.
- b) Lávdegottit sáhttet doallat gulaskuddamiid. Gulaskuddamin oaiuvilduvvo čoahkkin gos lávdegotti ožžot čilgehusaid olbmui dahje joavkkuin mat ieža leat dáhtton deaivat lávdegotti dahje maid lávdegoddi lea bovden čoahkkimii. Lávdegoddejođiheaddji mearrida ovttas nubbinjođiheddjiin ja áššejođiheddjiin galgá go gulaskuddan dollojuvvot ja geaid dohko galgá vejolaččat bovdet. Lávdegottiid gulaskuddamat leat rahpasat nu guhká go lávdegottit eai leat eará mearridan.

- c) Lávdegottit sáhttet oheat čoahkkinjodihangottis oažžut máksojuvvot goluid ovdamearkka dihte dutkanmátkkiide áššiin maid lávdegottit gieđahallet dahje gulaskuddamiidda maid lávdegottit háliidit doallat olggobealde dábálaš lávdegoddečoahkkimiid.
- d) Dábálaš lávdegoddečoahkkimat leat váldonjuolggadussan gitta. Lávdegottit sáhttet dattetge mearridit nuppi láhkái go nu háliidit, gč. čoahkkinortnega § 23.

4. Oktavuoha mediain ja almmolašvuodain

- a) Ovttaskas lávdegoddelahthus lea friijavuoha bealuštit politihkas oppalaš ja prinsihpalaš vuodu alde ja maid vuosttildit eará áراسiid ja bellodagaid oppalaš ja prinsihpalaš vuodu alde. Dattetge ii berre guorahallamiid ja oaivillonohallamiid lávdegottiin geavahit áššin medias. Lávdegoddelahthus berrejit fuolahit dan ahte guorahallamat lávdegottiin šaddet ávkkálaččat, almmá dan ahte gáržžidit ovttage vuoigatvuoda ovddidit oainnus almmolašvuodas.
- b) Lávdegottit ásahit konsensusa das mo mudui háliidit bargat media ektui.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui disdaga miessemánu 30. b. 2006 dii. 18.10.

Ášši 23/06

Sámedikki njuolggadusat Finnmárkku fylkka rievdaduvvon meahccegeavaheami várás

Arkiiváššennr..
05/223406 / 25 - 58

Meannudemit

Politikalaš dássi	Beavi	Áššennr.
Sámediggeráđđi	19.04.06	R 040/06
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	9.-11.05.06	007/06
Sámedikki dievasčoahkkin	29.05.- 2.06.06	23/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui duorastaga geassemánu 01. b. 2006 dii. 09.10.

I Mildosat

Nr.	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1	2005-06-17	Justiisa- ja politiijadepartemeanta	Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven)
2	1957-06-28	Birasgáhttendepartemeanta	Lov om friluftslivet

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus lávdegoddái

I. Sámedikki njuolggadusat mat gusket mehciid rievdaduvvon ávkkástallanvugiide

Sámediggi mearrida čuovvovaš gaskaboddosaš njuolggadusaid meahcceatnamiid rievdaduvvon ávkkástallanvugiide, vrd. finnmárkkulága 4. § ja 1. §.

1 § Ulbmil

Njuolggadusat galget doarjut ja nannet sámi kultuvrra, boazodoalu, meahcásteami, ealáhusaid ja servodateallima vuodu Finnmárkku fylkkas.

Njuolggadusat galget doarjut ja nannet sámi kultuvrra, árbevirolaš ealáhusaid, meahcásteami ja servodateallima ceavzilis ovdáneami, sápmelaččaid iežaset árvvuid ja oainnuid vuodul.

Njuolggadusat galget dasa lassin sihkkarastit ahte sámi álbmot beassá searvat ja váikkuhit mearrádusaide mat gusket Finnmárkku eatnamiid ja meahcceriggodagaid hálddašepmái.

2 § Meahccedoaba

Meahccin namahuvvojit dat seamma guovllut mat gullet nugohčoduvvon “utmark” doahpagii olgoáibmolága (frilufstloven) 1. §, muhto dat ii mearkkaš ahte meahcci ja dán doahpaga sisdoallu sámi ipmárdusa mielde lea seamma go olgoáibmolága “utmark” doaba.

Dáid njuolggadusaid dulkodettiin ferte danin muitit ahte ii olgoáibmolága “utmark” doaba álo heive iige govčča seamma go sámi meahcci doaba. Dát njuolggadusat eai govčča eanet go dan maid olgoáibmolága “utmark” doaba dahka.

3 § Goas galget njuolggadusat geavahuvvot

Áššiin gos lea sáhka meahcceedatnamiid ávkkástallanvugiid rievdadeamis, galget stáhta, fylkasuohkanlaš ja suohkanlaš eiseválddit ja vel Finnmárkkoopmodat árvvoštallat movt rievdadeapmi váikkuha sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusaide ja servodateallimii. Vuosttaš cealkaga váikkuhusárvoštallama vuodđun galget leat Sámedikki njuolggadusat.

4 § Meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallan

Go galga mearridit goas lea sáhka meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallamis, de ferte juohke áššis árvvoštallat dan, ja earet eará árvvoštallat leat go seamma guovllus ovdal leamaš sisabahkkemat ja doaimmaid, doaimma viidodaga ja hámi ja man guhká doaimmat bohtet bistit.

Gaskaboddosaš rievdadusat ja doaimmat, mat mielddisbuktet eanet rieja dahje eará muosehuttimiid, sáhttet maid muhtomin rievdadit meahcceávkkástallama.

Mearrádusat mat sáhttet rievdadit meahcceávkkástallama:

a. Stáhtalaš, fylkkasuohkanlaš ja suohkanlaš eiseváldiid mearrádusat mat gusket doaimmaide mehciin dahje mat mielddisbuktet ahte otná meahcceávkkástallan viiddiuvvo, dego earet eará luoddaráhkadeamit, čáhcádatdolvadeamit, ruvkedoaimmat, viesso/viste- ja bartahuksemat, bieggadahje eará sorttat el-fápmo rusttegiid huksemat, dálve ja bievlamádiijaid ráddjen, astoáiggi dahje eará ulbmiliid váras, astoáiggevistiid ja ráhkkanusaid huksemat, nášunalpárkkaid dahje eará suodjalanguovvluid ásaheamit, dahje buot dáid namuhuvvon doaimmaid viiddideamit meahcis. Plánat mat galget heivehit meahcásteami sáhttet maid mielddisbuktit rievdadusaid meahcceávkkástallamii, nugo fylkkaplána, suohkaniid areála- ja heivehanplánat ja suodjalanplánat mat mearkkašahhti ollu gáržžidit dahje eara láhkái hehttejit sámi árbevirolaš ávkkástallama suodjalanguovllus.

b. Finnmárkkuopmodaga mearrádusat mat gusket eanan- ja meahcceriggodagaid vuovdimii dahje láiguheapmái iešguđet ulbmiliid váras, dego viesso/viste- ja bartahuksemat, bieggamillorusttegat, čáhcádagaid láiguheapmi el-fápmobuvttádeapmái, rievdadusat vuovdehálddašeami oktavuodas, suodjalanmearrádusat, ja vel lobit eananeiggáda minerálaid roggamiidda ja bohkamii. Maiddái eará lobit maid eananeiggát Finnmárkkoopmodat sáhttá addit, sáhttet rievdadit meahcceávkkástallama, nugo de go addojuvvo lohpi nuppástuhttet šattuid ja meahcceduovdagiid gilvima ja čuollama bokte.

Rievdadusat mat gusket árbevirolaš ávkkástallamii ja meahccegeavaheapmái, eai mielddisbuvtte dábálaččat rievdaduvvon ávkkástallama dáid njuolggadusaid vuodul, jus rievdadusat dahje doaimmat eai mielddisbuvtte mearkkašahhti stuorát meahccejohtolaga dahje earaládje leat mearkkašahhti vahágin dahje hehttehussan eará meahcceávkkástalliide.

5 § Movt rievdaduvvon ávkkástallanvugiid váikkuhusat galget árvvoštallojuvvot

Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkoopmodat galget árvvoštallat movt doaimma dahje plána sáhttá váikkuhit sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmai, ealáhusaide ja servodateallimii.

Go galga árvvoštallat movt mearrádus sáhttá váikkuhit sámi beroštumiide, galget sámi árbevirolás meahccegeavaheami erenoamašvuodát ja kultuvrralaš erohusat vuhtiiváldojuvvot. Galgá gudnijahttet ja vuhtiiváldit sámiid árbevirolaš máhtu ja meahcceipmárdusa ja dákkár máhttu galgá leat guovddáš vuodđun mearrádusaide.

Go lea gažaldat das, ahte lea go dain njuolggádusain sáhka árbevirolaš ávkkástallamis, de galgá árvoštallat ávkkástallojuvvo go árbevirolaš vuogi mielde, earet eará ferte iskat man guhká ávkkástallan lea doaimmahuvvon ja mainna lágiin dat lea doaimmahuvvon. Vaikko vel ávkkástallanvuohki leage ođasmahttojuvvon teknihkalaš ja ekonomalaš ovdáneami sivas, de dat liikká sáhtta leat árbevirolaš ávkkástallanvuohki.

6 § Váikkhusat sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusaide ja servodateallimii

a. Váikkhusat sámi kultuvrii

Árvoštallan galgá iskat makkár váikkhusat šaddet meahceberrasii, makkár sosiála ja kultuvrralaš váikkhusat šaddet ollislaš sámi kultuvrii guoskevaš guovllus, erenoamážit váikkhusaid sámi árbevirolaš ealáhusaide, meahcásteapmai ja báikegottiide.

Galgá árvoštallat mot doaibma dahje plána váikkuha sámi kultturárbái. Galgá erenoamážit vuhtiiváldit ahte doaibma dahje plána ii galgga gudnehuhttet dahje čuohcat billistanláhkáii sámi bassi báikkiide, hávdesajiide dahje eará báikkiide main lea earenoamáš kultuvrralaš árvo.

Go galgá árvoštallat makkár doaibma sáhtta leat mearkašahti hehttehussan čuovvovaš vuolitčuoggáid mielde, de galgá deattuhit dan árbevirolaš máhtu mii sámi meahcásteddjiin lea. Vuodđun árvoštallamii galgá maid leat ahte vel smávit doaibmabijut ge sáhttet dagahit mealgat vahágiid ja sáhttet heajosmahttet buot sámi meahceávkkestallama gierdanvuodu. Galgá earenoamážit kártet ja vuhtiiváldit ovdalaš doaibmabijuid seamma geavahanguovllus.

Go lea áigumin čadáhut juogalágan doaimma, de ferte dan vuos árvoštallat dan ektui makkár meahcástallanvuogit sámi meahcásteddjiin lea juste dan guovllus, ja makkár váikkhusat doaimmas lea sin meahcásteapmái. Galgá earenoamážit vuhtiiváldit makkár njuolgo dahje gaskkalaš váikkhusat doaimmas šaddet sámi árbevirolaš meahceávkkestallamii dahje luondduriggodagaid geavaheapmái dan guovllus, dan oktavuodas galgá geahččat makkár vahágiid doaibma iešalddis dagaha ja makkár eará heajos lassiváikkhusat dan čuvvot.

b. Váikkhusat árbevirolaš sámi boazodollui

Galgá árvoštallojuvvot makkár váikkhusat mearrádusas leat boazodoalu eanageavaheapmái, earenoamážit galget čilgejuvvot dat guovllut mat adnojuvvojit dárbbaslašžan ceavzilis boazodollui, nugo earet eará johtolagat, johtingeainnut, guottet- ja ragatbáikkid, bálgan- dahje livvasajit, njuovadan- ja mearkunbáikkid, čakča- ja dálveguohtumat, gidđa-ja geasseguohtoneatnamat, daid vuolde maid guovllut main lea earenoamáš árvo boazodollui.

Galgá nu guhkás go vejolaš garvit dakkár doaimmaid mat hehttejit boazodoalu vejolašvuoda jodihit ealáhusa ja johtit bohccuiguin daid guohtoneatnamiidda gos boazu lágalaččat sáhtta guohtut, ja doaimmaid mat muđui leat arvat hehttehussan boazodollui beassat heađuškeahhtá doaimmahit boazodoalu, sirdit bohccuid siskkoalbealde lobálaš guohtunguovllu, ja doaimmaid mat leat mearkašahti hehttehussan go galgá geavahit guovlluid árbevirolaš vuogi mielde, nugo namahuvvon vuosttaš gurgadagas. Diekkár doaimmat sáhttet dagahit earalágan jodihanvuogi, mii sáhtta leat stuora vahágin boazodollui. Johtingeaidnun rehkenastejuvvojit maid bissovaččat ásahuvvon báikkid gos bidjá bohccuid fievrredeapmái, ja gos fas luoitá bohccuid.

Go galgá árvoštallat makkár váikkhusat leat boazodollui, de galgá čielggadit boazodoalu árbevirolaš ávkkástallanvuogiid ja vieruid ja jodihanvuogiid dan dihto guovllus ovttrasáđiid boazodolliiguin, ja dat čielggadeapmi galgá biddjojuvvot árvoštallamii vuodđun.

c. Váikkhusat árbevirolaš sámi meahcásteapmái

Galgá árvoštallat makkát váikkhusat mearrádusas leat meahcásteddjiide ja giliolbmuid guovlluid geavaheapmái ja ávkkástallamii, earenoamážit galgá váikkhusaid guorahallat guovlluin mat leat dárbbaslaččat bisuhit ceavzilis sámi meahcásteami nugo earet eará; movt gilit árbevirolaččat leat geavahan lagasguovlluid ja lagasmehciid, nugo bivdin ja bivdobáikkid, guolástanbáikkid, luomejeakkid,

gámasuidnenbáikkít ja galgá maid čielggadit movt sii earaládje leat ávkkástallan ja ožžon birgejumi luondduriggodagain.

Galgá nu guhkás go vejolaš garvit dakkár doaimmaid mat mearkkašahtti ollu hehttejit sámi meahcásteddjiid árbevirolaš meahcceávkkestallama ja luondduvalljodagaid geavaheami guovlluin maid sii árbevirolaččat leat geavahan. Doaimmat mat dagahit mearkkašeanveara ráddengáržžideami giliolbmuid, lotnolaseallimii ja eará árbevirolaš sámi meahcásteddjiid lagas- ja birasmehciid ávkkástallamii, sáhttet čuoocat hui hejot sin birgejupmái, ja hehttet sin eallit iežasat kultuvrra mielde. Mearrádusain mat dagahit diekkár gáržžideamiid, omd. árbevirolaš meahcástanguovvluid suodjaleapmi, berre daddjot ahte galgá ain leat lohpi árbevirolaš vuogi mielde ávkin atnit mehciid ja meahci valljodagaid.

Go árvvoštallá makkár váikkuhusat šaddet meahcásteddjiide, de galget árbevirolaš ávkkástallanvuogit ja dábit dan dihto guovllus čielggaduvvot ovttasráđiid meahcásteddjiiguin ja dat čielggadeapmi galgá biddjot árvvoštallamii vuodđun.

d. Váikkuhusat árbevirolaš sámi ealáhusaide

Galgá árvvoštallojuvvot makkár váikkuhusat mearrádusain leat árbevirolaš meahccealáhusaide dahje lotnolasealáhusaide, eanandollui, šibitdollui ja maiddái eará árbevirolaš ealáhusvugiide. Galgá earenoamážit čielggadit váikkuhusaid dakkár guovlluin mat leat dárbbaslaččat diekkár ealáhusaid ceavzimii, nugo earet eará; meahcásteddjiid dahje lotnolasealáhusabargiid árbevirolaš eanageavahanvugiid, dan vuolde bivdoguovllut, guolástanbáikkít, luomejeakkít, gámasuidnenbáikkít ja movt sii earaládje leat atnán ávki ja geavahan luondduvalljodagaid. Eanandolliid árbevirolaš eanageavahanguovllut, dan vuolde šibihiid guohtuneatnamat, meahcceláddjenbáikkít, vuovdedoallu, johtingeainnut ja bálgát galget maid čielggaduvvot.

Go árvvoštallat makkár váikkuhusat šaddet árbevirolaš ealáhusvugiide, de galget árbevirolaš ávkkástallanvuogit ja dábit dan dihto guovllus čielggaduvvot ovttasráđiid ealáhusa bargiiguin, ja dat čielggadeapmi galgá biddjot árvvoštallamii vuodđun.

e. Váikkuhusat sámi servodateallimii, eallinvugiide ja sámi ealáhusaide

Galgá árvvoštallojuvvot makkár váikkuhusat mearrádusain lea sámi servodateallimii; nugo sámi ealáhusaide, eallinvugiide, ássamii ja organisašuvdnaeallimii.

§ 7 Guoskevaš sámi beroštumit galget duođalaččat beassat searvat mearridanprosessii

Go galgá árvvoštallat makkár váikkuhusaid rievdaduvvon meahcceávkkestallan dagaha sámi beroštumiide, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat viežžat čálalaš cealkámušaid, njálmmálaš čilgehusaid jna. mat čilgejit makkár oainnut guoskevaš sámi berošteddjiin leat jurddašuvvon areálageavaheapmái dahje áigumušaide.

Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat galget nu árrat go vejolaš ovttasbargagoahtit iešguđetlágan sámi beroštumiiguin maidda mearrádusproseassa guoská, ja galget almmuhit buot guoskevaš ja ođasmahttojuvvon dieđuid guoskevaš bealalaččaide barggadettiin áššemeannudemin.

Sámi bealalaččat galget beassat geavahit sámegeiela gulahallangiellan. Dát guoská sihke čálalaš dieđuid ovddideapmái ja maiddái njálmmálaš čilgehusaide.

Makkár bealušteaddjit galget beassat buktit cealkámušaid jna. mearrádusain ráhkkanahhtin bargguin, ferte mearriduvvot sierra árvvoštallama vuodul.

Áššiin mat sáhttet váikkuhit boazodollui, galgá viežžat cealkámušaid jna. guovllustivrras, orohagas/orohagain, boazosüddain, bearrašiin/doaluin, ja eaŋkilolbmuiin maidda mearrádus sáhttá guoskat.

Áššiin mat sáhttet váikkuhit lotnolasealáhusaide, árbevirolaš meahcásteapmái, eanandollui, šibitdollui dahje eará meahcceberoštumiide, galgá viežžat cealkámušaid jna. meahcceservviin, giliservviin ja eará servviin, sávzaguohtonservviin, bivdo- ja guoslástanservviin ja eará berošteaddji organisašuvnnain dahje ovttagain, ja siiddain, bearrašiin ja earkilolbmuin maidda mearrádus sáhttá guoskat.

Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat galget ášši ráhkkanahhtinbargguin earenoamážit láchit dili nu ahte boazodoallit, lotnolasealáhusa bargit dahje earát geat guhkit áiggiid orrot ja barget mehciin, duohtavuodas galget sáhttit searvat ja buktit cealkámuša áššái.

§ 8 Movt diehtit ahte njuolggadusat leat árvvoštallojuvvon

Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat galget ášši ráhkkanahhtinbargguin čilget makkár sámi beroštumit leat guorahallojuvvon, movt váikkuhusat sámi kultuvrii jna. leat čielggaduvvon ja árvvoštallojuvvon, ja gi lea buktán cealkámušaid ja čilgehusaid ja muđui leamaš mielde áššemeannudeamis iešguđet sámi berošteddjiid ovddasteaddjin.

Mearrádus áššis oktan vuodustusain berre almmuhuvvot dárogillii ja sámegillii. Mearrádusas ja vuodustus galgá boahtit ovdan movt váikkuhusat sámi kultuvrii jna. leat árvvoštallojuvvon, makkár deaddu daid árvvoštallamiidda lea biddjojuvvon, ja lea go biddjojuvvon eaktun ahte sihkkarastit sámi kultuvrra jna. luondđuvuođu. Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat berre gozihit ahte sámi beroštumit ožžot dieđuid mearrádusa sisdoalus ja váikkuhusain sámegillii.

§ 9 Sámedikki cealkámus

Jus doaimma dahje plánaid viidodat, iešvuohta dahje bistevasvuohta lea dakkár mii berre Sámedikki ovdii, de lea almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodaga geatnegasvuohta bivdit Sámedikkis cealkámuša áššái. Dat guoská doaimmaide dahje plánaide mat dagahit mearkkašaveara váikkuhusaid sámi kultuvrii jna.

Sámedikkis lea iežas dáhtu mielde vuoigatvuohta buktit cealkámuša dihto áššiide dađi mielde go oaidná dárbbu dan dahkat.

§ 10 Njuolggadusaid čuovvoleapmi

Go Sámediggi mearrida loahpalaš njuolggadusaid mehciid rievdaduvvon ávkkástallami, de áigu láchit rabas ja fáttmasteaddji bargjođu, ja sáddet njuolggadusaid viidát guláskuddami iešguđetlágan berošteddjiide Finnmárkkus.

§ 11 Njuolggadusaide bagadusat

Sámediggi sáhttá hábmet bagadusaid njuolggadusaide jus dasa orro dárbu.

II. Sámediggi oaidná ahte Finnmárkkulága ja njuolggadusaid atnuiváldin dáidá dagahit ekonomalaš ja hálddahuslaš váikkuhusaid almmolaš instánssaide geat galget njuolggadusaid čuovvut. Sámediggi vuordá ahte stáhta gokčá dieid vejolaš goluid, ja ahte čađahuvo čuovvolanbargu dán ektui mii lea oassin olles Finnmárkkulága čađahanbargguin.

007/06 Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus

Mearkkašupmi

Lávdegotti eanetlogus, lahtuin Lene Hansen, Nanna A. Thomassen, Klemet Erland Hætta, Jarle Jonassen, Anne Dalheim, Miriam Paulsen, Norgga sámiid riikkasearvvis, Per Andersen Bæhr, Guovdageainnu johttisámiidlisttas ja Olaf Eliassen, Guovddášbellodagas

ovddidit čuovvovaš mearkkašupmi:

Mearkkašupmi 1

Lea hui illudahtti ja historjjálaš dáhpáhus go sámiet Norggas dál ožžot vejolašvuoda iehčanaset ráhkadit gustovaš njuolggadusaid Finnmárkku fylkka rievaduvvon meahcegeavaheami várás. Dát lea Sámediggái stuorra ovddasvástádussan, ja dan ovddasvástádusa lea Sámediggi gearggus váldit badjelaset ja lea ge gelbbolaš dan bargui.

Eanetlohku lea ilus go Finnmárkku fylkka rievaduvvon meahcegeavaheami ráhkadeapmi vuodduvvo finnmárkkulága 4. paragrafi, mas daddjojuvvo ahte Sámediggi beassá ráhkadit njuolggadusaid das mo meahcegeavaheami rievdatusa váikkuhusa sámi kultuvrii, boazodollui, meahcegeavaheapmái, ealáhusdoaimmaheapmái ja servodateallimii galgá árvvoštallat.

Eanetlohku oaidná erenoamáš deatalažžan ahte gaskaboddasaš njuolggadusat leat válbmasat go finnmárkkuláhka doaibmagoahtá suoidnemánu 1. b. 2006 rájes, vai dát fuolaha sámi beroštumiid areálaáššiid áššemeannudeamis nu ahte hálddašanorgánat sáhttet dahkat mearrádusaid finnmárkkulága § 10 vuodul.

Lávdegotti eanetlohku lea duhtavaš viidáset barggu evttohuvvon proseassain ahte Sámediggi galgá hábmet loahpalaš njuolggadusaid Finnmárkku fylkka rievaduvvon meahcegeavaheami várás. Rabas ja searvadeaddji gulaskuddamat galget čuvgehit evttohusaid ja sihkkarastit ahte berošteaddjit besset buktit árvalusaid ovdalge loahpalaš njuolggadusat dohkkehuvvojit.

Lávdegoddebarggu oktavuodas, go loahpalaš njuolggadusat galget hábmejuvvot, berre lávdegoddi maiddá árvvoštallat geavahit dan vejolašvuoda ahte čadahit gulaskuddama lávdegotti áššemeannudeami oktavuodas. Sámedikki mearridan lávdegoddebargonjuolggadusaid mielde sáhtta lávdegoddi čadahit gulaskuddamiid dakkár áššiin, mat dan mielas leat deatalaččat. Dán sáhtta lávdegoddi árvvoštallat viidáset áššemeannudeami oktavuodas go Sámedikki njuolggadusat Finnmárkku fylkka rievaduvvon meahcegeavaheami várás ráhkaduvvojit. Dan vuogi sáhtáši maiddá Ealáhus- ja kulturlávdegoddi geavahit ášši 23/06 meannudettiin, miessemánu lávdegoddečoahkkimis 2006.

Sámediggi eaktuda ahte departemeanta fargga dohkkeha njuolggadusaid, vai dat bohtet fápmui oktanaga Finnmárkkulágain, suoidnemánu 1. b. 2006. Dát čuovvu Sturradikki Finnmárkkulága meannudeami, gč. finnmárkkulága § 4.

Lávdegotti unnitlogus, lahtuin Marianne Balto Henriksen, Henrik Eriksen, Rune Guttorm, Knut Store, Ranveig Matheussen, Anders Urheim, Per Edvind Varsi, Bargiudbellodaga sámediggejoavkkus, ovddidedje čuovvovaš mearkkašumiid:

Mearkkašupmi 2:

Finnmárkkuopmodat váldá badjelaset hálddašanovddasvástádusa Finnmárkku eatnamiin suoidnemánu 1. b. 2006 rájes. Finnmárkkulága § 4 “Sámedikki válddahus meahceeatnamiid nuppástuvvan geavahussii” vuodul lea Sámediggi ožžon váikkuhangaskaoami váikkuhit fylkka arealahálldašeami. Lea historjjálaš dáhpáhus go sámi servodat sihke sáhtta váikkuhit meahcegeavaheami rievdat, ja ráhkadit dasa njuolggadusaid. Dát bidjá Sámediggái stuorra ovddasvástádusa, muhto maiddá geatnegasvuoda čájehit ahte buot guoskevaš beliide Finnmárkkus, addojuvvo vejolašvuoda ovddidit árvalusaid. Sámedikki presideanta lea finnmárkkuláhkabarggus lohpidan rabas ja searvvaheaddji proseassa go Sámedikki njuolggadusat Finnmárkku rievdatuvvon meahcegeavaheami várás ráhkaduvvojit.

Mihttomearrin ferte leat oččodit buriid njuolggadusaid mat vuhtiiváldet dan mo sámi beroštumiid galgá fuolahit. Vai dán juvssaši de lea deatalaš čadahit dakkár demokráhtalaš proseassa mas olles

Finnmárkku álbmoga oaivilat váldojuvvojit vuhtii, ja man bokte duddjojuvvo luohttámuš ja gullevašvuohta njuolggadusaide.

Njuolggadusráhkadanproseassa vásihuvvo gitta, ja oanehis áigemearri ii fuolat daid vuordámušaid mat álbmogis leat rabasvuhtii. Sámedikki presideanttas lea maid vuoigatvuohta beassat searvvahit iežas bellodagaid ja organisašuvnnaid áššemeannudeapmái, ii ge dán beali leat leamaš vejolaš fuolahit.

Vurdojuvvo ahte njuolggadusevttohus sáddejuvvo viiddes gulaskuddamii ovdalgo Sámediggi dahká loahpalaš mearrádusa. Sámediggeráđđi sáhtá bidjat evttohuuvon njuolggadusaid vuodđun, ja gulaskuddancealkámušaid vuodul ovddidit ášši loahpalaš meannudeapmái.

Evttohus ii váldojuvvot realitehtameannudeapmái dál, ja meannuduvvo baicce go bajábeale proseassa lea čađahuvvon.

Evttohus:

Lávdegotti eanetlogus, lahtuin Lene Hansen, Nanna A. Thomassen, Klemet Erland Hætta, Jarle Jonassen, Anne Dalheim, Miriam Paulsen, Norgga sámiid riikkasearvvis, Per Andersen Bæhr, Guovdageainnu johttisámiidlisttas ja Olaf Eliassen, Guovddášbellodagas,

lea čuovvovaš evttohus:

Evttohus 1:

Lávdegotti eanetlohku doarju Sámediggeráđi evttohusa lávdegoddái áššis 23/06 Sámedikki Finnmarkku fylkka rievdaduvvon meahccegeavaheami njuolggadusat.

Lávdegotti unnitlohku, lahtut Marianne Balto Henriksen, Henrik Eriksen, Rune Guttorm, Knut Store, Ranveig Matheussen, Anders Urheim, Per Edvind Varsi, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkus, lea čuovvovaš evttohus:

Evttohus 2:

1. Rievdaduvvon meahccegeavaheami njuolggadusevttohus lea vuodđun viiddes gulaskuddamii. Maŋŋá gulaskuddama evttoha Sámediggeráđi njuolggadusaid mas gulaskuddancealkámušat leat árvoštallojuvvon ja vejolaččat váldojuvvon mielde.

2. Dassážiigo Sámedikki rievdaduvvon meahccegeavaheami loahpalaš njuolggadusat leat ráhkaduvvon ja dohkkehuvvon, čađahit hálddahus ja Finnmarkkoopmodat rievdaduvvon meahccegeavaheami finnmárkkulága áigumušaid vuodul, ja finnmárkkulága ulbmilparagráfa vuodul, mas deattastuvvo ahte eatnamat ja luondduriggodagat galget hálddašuvvot buorrin ássiide ja erenoamážit vuodđun sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusdoaimmaheapmái ja servodateallimii.

Evttohus 3, áirras Terje Tretnes, Sámeálbmot bellodat

I.

Sámediggi oaivvilda ahte gaskaboddasaš njuolggadusat finnmárkkulága várás leat áibbas deatalaččat sihkkarastimis sámi beroštusaid go finnmárkkuláhka boahá fápmui suoidnemánu 1. b. 2006 rájes dassážiigo bistaš njuolggadusat árahuvvojit. Sámediggi áigu meannudit bistaš njuolggadusevttohusa maŋŋágo vuđolaš gulaskuddanproseassa, nu mo Sámediggeráđi evttoha, lea čađahuvvon. Bistaš njuolggadusat mearriduvvojit sorjankeahces vuodu alde, mas buot vuoiggaduvvon bealit galget sáhttit gozihuvvot.

Sámediggi oaidná čielgasit dan mearkašumi ja ávkki mii lea viiddes, álbmotlaš ja demokrátalaš gulaskuddanproseassas bistevaš njuolggadusaid hábmema oktavuodas. Njuolggadusaid lobálašvuohta, ja álbmoga njuolggadusaid sisdoalu áddejupmi ja dohkkeheapmi, eaktuda ahte dieđut leat fidnemis ja ahte lea váikkuhanvejolašvuohta. Danne áigu Sámediggi erenoamážit deattuhit rabas ja searvadahtti proseassa Finnmárkku fylkka meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallanvugiid bistevaš njuolggadusaid oktavuodas. Buot beallálaččat geat háliidit buktit evttohusaid, ávžžuhuvvojit searvat árrjalaččat dán bargui.

II.

Sámediggi mearrida čuvvovaš gaskaboddosaš njuolggadusaid meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallanvugiide, vrd. finnmárkkulága 4. § :

§1 Ulbmil

Njuolggadusat galget doarjut ja nannet sámi kultuvrra, boazodoalu, meahcásteami, ealáhusaid ja servodateallima vuodu Finnmárkku fylkkas.

Njuolggadusat galget doarjut ja nannet sámi kultuvrra, árbevirolaš ealáhusaid ja meahcásteami ja servodateallima ceavzilis ovdáneami, sápmelaččaid iežaset árvvuid ja oainnuid vuodul.

Njuolggadusat galget dasa lassin sihkkarastit ahte sámi álbmot beassá searvat ja váikkuhit mearrádusaide mat gusket fylkka eatnamiid ja meahcceriggodagaid hálddašepmái.

§ 2 Doaimmaguovlu

Njuolggadusat galget geavahuvvot áššiin meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallanáššiin, vrd. finnmárkkulága §§ 4 ja 10.

Áššiin gos lea sáhka meahcceedatnamiid ávkkástallanvugiid rievdadeamis, galget stáhta, fylkasuohkanlaš ja suohkanlaš eiseválddit ja vel Finnmárkkuopmodat árvvoštallat movt rievdadeapmi váikkuha sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusaide ja servodateallimii. Vuosttaš cealkaga váikkuhusárvvoštallama vuodđun galget leat Sámedikki njuolggadusat.

Sámi doaba meahcci ja dán doahpaga dábálaš áddejupmi ii leat seamma go olgoáibmolága (friluftsløven) “utmark” doaba. Meahcci galgá dáin njuolggadusain áddejuvvot seammaláhkai go doaba “utmark” olgoáibmolága 1 §:s.

§ 3 Meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallan

Go galgá mearridit goas lea sáhka meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallamis, de ferte juohke áššis árvvoštallat dan, ja earet eará árvvoštallat leat go seamma guovllus ovdal leamaš sisabahkkemat ja doaimmaid, doaimma viidodaga ja hámi ja man guhká doaimmat bohtet bistit. Gaskaboddosaš rievdadusat ja doaimmat, mat mielddisbuktet eanet rieja, earalágan nuoskkideami dahje muosehuhttimiid, sáhttet maid muhtomin rievdadit meahceávkkestallama.

Namuhuvvojit čuvvovaš mearrádusat mat sáhttet rievdadit meahceávkkestallama:

a. Stáhtalaš, fylkkasuohkanlaš ja suohkanlaš eiseválddiid mearrádusat mat gusket doaimmaide mehciin dahje mat mielddisbuktet ahte otná meahceávkkestallan viiddiiduvvo, dego earet eará luoddaráhkadeamit, čáhcádatdolvadeamit, ruvkedoaimmat, viesso/viste- ja bartahukseamat, bieggadahje eará sorttat el-fápmo rusttegiid hukseamat, dálve ja bievlamádiijaid ráddjen astoáiggi dahje eará ulbmiliid váras, astoáiggevisttiid ja ráhkanusaid hukseamat dahje buot dáid namuhuvvon doaimmaid viiddideamit meahcis. Plánat mat galget heivehit meahcásteami, nugo fylkkaplána, suohkaniid areála- ja heivehanplánat ja álbmotmehciid dahje eará suodjalanguovlluid ásaheami plánat ja mearrádusat mat gáržžidit dahje eara láhkái hehttejit sámi árbevirolaš ávkkástallama suodjalanguovllus, sáhttet maidái mielddisbuktit meahceávkkestallama rievdadeami.

b. Finnmárkkuopmodaga mearrádušat mat gusket eanan- ja meahcceriggodagaid vuovdimii dahje láiguheapmái iešguđet ulbmiliid váras, dego viesso/viste- ja bartahuksemaš, bieggamillorusttegat, čáhčádagaid láiguheapmi el-fápmobuvttádeapmái, rievdadušat vuovdehálddašeami oktavuodas, suodjalanmearrádušat, ja vel lobit eananeagáda minerálaid roggamiidda ja bohkamii. Maiddá eará lobit maid eananeagáta Finnmárkkuopmodat sáhtá addit, sáhttet rievdadit meahcceávkástallama, nugo de go addojuvvo lohpi nuppástuhttet šattuid ja meahcceduovdagiid gilvima ja čuollama bokte.

Rievdadušat mat gusket árbevirolaš ávkástallamii, eai mielddisbuvtte dábálaččat rievdaduvvon ávkástallama dáid njuolggadusaid vuodul, jus rievdadušat dahje doaimmat eai mielddisbuvtte eanet meahccejohtolaga dahje earaláđe leat mearkkašáhtti vahágin dahje hehttehussan eará meahcceávkástalliide, geahča muđui 4. § 3. lađđasa mañimus čouggá.

§ 4 Árvvoštallama njuolggadusat

Go galga árvvoštallat movt mearráduš sáhtá váikkuhit sámi kultuvrii, boazodollui, meahcceávkástallamii, ealáhusaide ja servodateallimii, galget sámi árbevirolaš meahccegeavaheami erenoamášvuodát ja kultuvrralaš erohusat vuhtiiváldojuvvot. Galgá gudnijahttet ja vuhtiiváldit sámiid árbevirolaš máhtu ja meahcceipmárdusa ja dákkár máhttu galgá leat guovddáš vuodđun árvvoštallamii.

Go lea áigumin čađahit juogalágan doaimma, de ferte dan vuos árvvoštallat dan ektui makkár meahcástallanvuogit sámi meahcásteddjiin leat juste dan guovllus, ja makkár váikkuhusat doaimmas lea sin meahcásteapmái. Galgá earenoamážit vuhtiiváldit makkár njuolggodahje gaskkalaš váikkuhusat doaimmas šaddet sámi árbevirolaš meahcceávkástallamii dahje luondduriggodagaid geavaheapmái dan guovllus, dan oktavuodas galgá geahččat makkár vahágiid doaimma iešalddis dagaha ja makkár eará heajos lassiváikkuhusat dan čuvvot.

Go lea gažaldat das, ahte lea go dain njuolggadusain sáhka árbevirolaš ávkástallamis, de galgá árvvoštallat ávkástallojuvvo go árbevirolaš vuogi mielde, earet eará ferte iskat man guhká ávkástallan lea doaimmahuvvon ja mainna lágiin dat lea doaimmahuvvon. Vaikko vel ávkástallanvuohki leage ođasmahttojuvvon teknihkalaš ja ekonomalaš ovdáneami sivas, de dat liikká sáhtá leat árbevirolaš ávkástallanvuohki.

Vuodđun galgá biddjojuvvot ahte maiddá smávva doaimmabijut sáhttet dagahit mearkkašáhtti vahága ja hedjonahttit sámi meahcceávkástallama ceavzilvuoda. Erenoamážit galgá váldit vuhtii ovdalis ja eará áigejuovdilis doaimmabijuid seamma ávkástallanguovllus, ja makkár váikkuhusat dain doaimmabijuin oktiibuot lea sámi beroštusaide.

Go árvvoštallá váikkuhusaid sámi kultuvrii jna., de galgá sámi meahcceávkástalliid árbevirolaš máhttu deattuhuvvot.

§ 5 Váikkuhusat sámi kultuvrii

Árvvoštallan galgá iskat makkár váikkuhusat šaddet meahccebirrasii, makkár sosiála ja kultuvrralaš váikkuhusat šaddet ollislaš sámi kultuvrii guoskevaš guovllus, erenoamážit váikkuhusaid sámi árbevirolaš ealáhusaide, meahcásteapmái ja báikegottiide.

Galga árvvoštallat mot doaimma dahje plána váikkuha sámi kultturárbái. Galgá erenoamážit vuhtiiváldit ahte doaimma dahje plána ii galgga gudnehuhttet dahje čuohtat billistanláhkái sámi bassi báikkiide, hávdesajiide dahje eará báikkiide main lea earenoamáš kulturhistorjjálaš árvu.

§ 6 V áikkuhusat árbevirolaš sámi boazodollui

Galgá garrasit deattuhit makkár váikkuhusat mearrádušat leat boazodoalu eanageavaheapmái, earenoamážit galget čilgejuvvo dat guovllut mat adnojuvvojit dárbašlaš ceavzilis boazodollui, nugo earet eará johtolagat, johtingeainnut, guottet- ja ragatbáikkid, bálgan- dahje livvasajit, njuovadan-

ja mearkunbáikkít, čakča- ja dálveguohtumat, gidđa-ja geasseguohtoneatnamat, daid vuolde maid guovllut main lea earenoamáš árvu boazodollui.

Galgá árvoštallojuvvot sáhtta go doaibmabidju dahje plána dagahit earalágan jođihanvuogi, mii sáhtta leat stuora vahágin boazodollui. Johtingeaidnun rehkenastejuvvojhit maid bissovaččat ásaheavvon báikkít gos bidjá bohccuid fievrredeapmái, ja gos fas luoitá bohccuid.

Galgá garrasit deattuhit deastta boazodoalu vejolašvuhtii beassat friija doaimmahit boazodoalu ja johtalit bohccuiguin dain guovlluin gos boazu lobálaččat beassá vádjolit, ja deastta ain ávkkástallat árbevirolaš guovlluin nu mo namuhuvvon vuosttaš teakstaosis.

Go galgá árvoštallat makkár váikkuhusat leat boazodollui, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat erenoamážit deattuhit virolaš ávkkástallama ja boazodoalu erenoamáš doaibmanvugiid dan guovllus mas lea sáhka, ja bidjat dán vuodđun go árvoštallet váikkuhusaid.

§ 7 Váikkuhusat árbevirolaš sámi meahcásteapmái

Galgá árvoštallat makkár váikkuhusat mearrádušas leat meahcásteddjiide ja giliolbmuid guovlluid geavaheapmái ja ávkkástallamii. Earenoamážit galgá váikkuhusaid garrasit deattuhit guovlluin mat leat dárbašlaččat bisuhit ceavzilis sámi meahcásteami nugo earet eará; movt gilit árbevirolaččat leat geavahan lagasguovlluid ja lagas mehciiid, nugo bivdin ja bivdobáikkít, guolástanbáikkít, luomejeakkít, gámasuidnenbáikkít ja galgá maid čielggadit movt sii earaládjje leat ávkkástallan ja ožžon birgejumi luondduriggodagain.

Deasta sámi meahceávkástallaid árbevirolaš meahcceriggodagaid ávkkástallan dain guovlluin gos sii árbevirolaččat lea ávkkástallan meahcceriggodaid, galgá garrasit deattuhuvvot. Seamma láhkai galgá garrasit deattuhit ahte doaibmabijut mat mielddisbuktet lagaš- ja ávkkástallanguovlluid mearkkašahti háldogáržžidemiid báikegotteolbmuide, lotnolasealáhusaid doaimmaheaddjiide ja earáide geat doaimmahit árbevirolaš sámi meahceávkástallama, sáhttet hedjonahttit sin eallinvuođu, ja hehttet sin kulturdoaimmaheami. Berre maid garrasit deattuhit dan ahte dahket go doaibmabijut, omd. árbevirolaš ávkkástallanguovlluid suodjaleapmi, vejolažžan joatkit árbevirolaš meahceávkástallama. Seamma gusto maid sámi árbevirolaš ealáhusdoaimmaheaddjiid guovlluide, vrd. 8. §.

Go árvoštallá váikkuhusaid meahceávkástalliide, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat erenoamážit deattuhit virolaš ávkkástallama, ja erenoamážit ávkkástallanvugiid dan guovllus mas lea sáhka, ja bidjat dán vuodđun váikkuhusaid árvoštallamii.

§8 Váikkuhusat árbevirolaš sámi ealáhusaide

Galgá árvoštallojuvvot makkár váikkuhusat mearrádušas leat árbevirolaš meahccealáhusaide dahje lotnolasealáhusaide, eanandollui, šibitdollui ja maiddá eará árbevirolaš ealáhusvugiide. Galgá garrasit deattuhit váikkuhusaid dakkár guovlluin mat leat dárbašlaččat diekkár ealáhusaid ceavzimii, nugo earet eará; meahcásteddjiid dahje lotnolasealáhusabargiid árbevirolaš eanageavahanvugiid, dan vuolde bivdoguovllut, guolástanbáikkít, luomejeakkít, gámasuidnenbáikkít ja movt sii earaládjje leat atnán ávkki ja geavahan luondduvalljodagaid. Eanandolliid árbevirolaš eanageavahanguovllut, dan vuolde šibihiid guohtuneatnamat, meahcceláddjenbáikkít, vuovdedoallu, johtingeainnut ja bálgát.

Go árvoštallá váikkuhusaid sámi ealáhusvugiide, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat erenoamážit deattuhit virolaš ávkkástallama, ja erenoamážit ávkkástallanvugiid dan guovllus mas lea sáhka, ja bidjat dán vuodđun váikkuhusaid árvoštallamii.

§ 9 Váikkuhusat sámi servodateallimii, eallinvugiide ja sámi ealáhusaide

Galgá árvoštallojuvvot makkár váikkuhus mearrádušas lea sámi servodateallimii; nugo sámi ealáhusaide, eallinvugiide, ássamii ja organisašuvdnaeallimii.

§ 10 Guoskevaš sámi beroštumit galget duođalaččat beassat searvat mearridanprosessii Diehtujuohkima oktavuođas gustojeaddji hálddašanprinsihpaid mielde, berrejit almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat váldit erenoamážit vuhtii čuovvovačča:

a) Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat berrejit ášši diehtujuohkima oktavuođas viežžat sihke čálalaš ja njálmmálaš cealkámušaid mat váikkuhit kártet plánejuvvon areálageavahemiid dahje plánaid váikkuhusaid. Lea deatlaš ahte guoskevaš bealit ožžot relevánta ja áigequovdilastojuvvon dieđuid plánejuvvon doaibmajuid birra.

b) Lea deatlaš ahte iešguđet sámi beroštusat mat bohtet ovdan, nu árrat go vejolaš searvvahuvvojit aktiivvalaččat. Guđe beroštusain galgá viežžat cealkámušaid mearrádusa ráhkkanettiin, ferte mearridit konkrehta árvvoštallama vuodul.

c) Áššiin mat sáhttet váikkuhit boazodollui, berre viežžat cealkámušaid jna. guovllustivrras, orohagas/orohagain, bozosiiddain, bearrašiin/doaluin, ja eaŋkilolbmuin maidda mearrádus sáhttá guoskat.

d) Áššiin mat sáhttet váikkuhit lotnolasealáhusaide, árbevirolaš meahcásteapmái, eanandollui, šibitdollui dahje eará meahcceberoštumiide, berre viežžat cealkámušaid jna. meahcceserviin, giliseruviin ja eará serviin, sávzaguhtonserviin, bivdo- ja guoslástanserviin ja eará berošteaddji organisašuvnnain dahje ovttagain, ja siiddain, bearrašiin ja eaŋkilolbmuin maidda mearrádus sáhttá guoskat.

e) Sámi bealálaččat berrejit beassat geavahit sámegeiela gulahallangiellan. Dát guoská sihke čálalaš dieđuid ovddideapmái ja maiddái njálmmálaš čilgehusaide.

f) Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat berrejit ášši ráhkkanahhttinbargguin earenoamážit láchit dili nu ahte boazodoallit, lotnolasealáhusa bargit dahje earát geat guhkit áiggiid orrot ja barget mehciin, duohtavuođas galget sáhttit searvat ja buktit cealkámuša áššái.

§ 11 Gáibádusat vuodustussii

Mearrádusa vuodustusa oktavuođas gustojeaddji hálddašannjuolggadusaid mielde, berrejit eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat čielggadit mo váikkuhusat sámi kultuvrii jd. lea árvvoštallojuvvon, makkár mearkkašumi dat leat ožžon go mearrádusat dahkkojuvvojedje, guđeláhkai molssaeavttut leat árvvoštallojuvvon, ja lea go árvvoštallojuvvon bidjat eavttuid sihkarastin dihtii sámi kultuvrra jd. luondduvuđđosa. Berre maid almmuhuvvot geat dat leat buktán cealkámušaid ja čilgejumiid ja muđui leamaš mielde áššeráhkkanemis iešguđet sámi beroštusaid bealis.

§ 12 Sámedikki cealkámuš

Sámedikkis lea iežas dáhtu mielde vuoigatvuohta buktit cealkámuša dihto áššiide dađi mielde go oaidná dárbbu dan dahkat.

§ 13 Loahpalaš njuolggadusai fápmui bohtin ja mearrideapmi

Njuolggadusat bohtet fápmui 1.7.2006, ja gustojit dassážiigo loahpalaš njuolggadusat mearriduvvojit, dattetge eai leat fámus guhkit go 1.7.2007 rádjai.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 41 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Ealáhus- ja kulturlávdegotti evttohus 1 gessojuvvui ruovttoluotta.
- Evttohus 2 ja 3 biddjojuvvojedje vuostálagaid. Evttohus 3 mearriduvvui 23 jienain 18 jiena vuostá mat dorjo evttohus 2.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Klemet Erland Hætta, áššejođiheaddji	Egil Olli
	Klemet Erland Hætta	
2	Knut Store	Aili Keskitalo
		Toril Bakken
		Klemet Erland Hætta
	Klemet Erland Hætta, čoahkkinortnegii	
	Terje Tretnes, čoahkkinortnegii	
	Egil Olli, čoahkkinortnegii	
	Klemet Erland Hætta, čoahkkinortnegii	
3	Jánoš Trosten	Maja Lisa Kappfjell
		Willy Ørnebakk
		Egil Olli
	Jánoš Trosten	
4	Terje Tretnes	Per Ivar Henriksen
		Jørn Are Gaski
		Josef Vedhugnes
	Terje Tretnes	
	Klemet Erland Hætta, čoahkkinortnegii	
5	Toril Bakken	Per Edvin Varsi
		Klemet Erland Hætta
		Terje Tretnes
	Toril Bakken	
6	Olaf Eliassen	Willy Ørnebakk
		Klemet Erland Hætta
		Per Edvin Varsi
	Olaf Eliassen	
7	Per Andersen Bæhr	Jánoš Trosten
		Willy Ørnebakk
		Toril Bakken
	Per Andersen Bæhr	
8	Marianne Balto Henriksen	
	Klemet Erland Hætta, čoahkkinortnegii	
	Marianne Balto Henriksen, čoahkkinortnegii	
	Klemet Erland Hætta, čoahkkinortnegii	
	Josef Vedhugnes, čoahkkinortnegii	
9	Aili Keskitalo	

10	Willy Ørnebakk	
11	Randi A. Skum	
12	Inger Jørstad	
13	Ann-Mari Thomassen	
14	Josef Vedhugnes	
15	Johan Mikkel Sara	
16	Klemet Erland Hætta	
17	Henrik Eriksen	
18	Jánoš Trosten	
19	Jørn Are Gaski	
20	Lene Hansen	
21	Egil Olli	
22	Terje Tretnes	
23	Anne Dalheim	
24	Gunn-Britt Retter	
25	Marianne Balto Henriksen	
26	Olaf Eliassen	
27	Jarle Jonassen	
28	Klemet Erland Hætta	
29	Klemet Erland Hætta, áššejođiheadđji	
	Jánoš Trosten, čeahkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

I.

Sámediggi oaivvilda ahte gaskaboddasaš njuolggadusat finnmárkkulága várás leat áibbas deatalaččat sihkkarastimis sámi beroštusaid go finnmárkkuláhka boahťá fápmui suoidnemánu 1. b. 2006 rájes dassážiigo bistevas njuolggadusat áсахuvvojit. Sámediggi áigu meannudit bistevas njuolggadusevttohusa maŋŋágo vuđolaš gulaskuddanproseassa, nu mo Sámediggeráđđi evttoha, lea čađahuvvon. Bistevas njuolggadusat mearriduvvojit sorjankeahťes vuđu alde, mas buot vuiggaduvvon bealit galget sáhttit gozihuvvot.

Sámediggi oaidná čielgasit dan mearkašumi ja ávkki mii lea viiddes, álbmotlaš ja demokrátalaš gulaskuddanproseassas bistevas njuolggadusaid hábmema oktavuodas. njuolggadusaid lobálašvuohťa, ja álbmoga njuolggadusaid sisdoalu áddejupmi ja dohkkeheapmi, eaktuda ahte dieđut leat fidnemis ja ahte lea váikkuhanvejolašvuohťa. Danne áigu Sámediggi erenoamážit deattuhit rabas ja searvadahtti proseassa Fínnmárkku fylkka meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallanvugiid bistevas njuolggadusaid oktavuodas. Buot beallálaččat geat háliidit buktit evttohusaid, ávžžuhuvvojit searvat árjjalaččat dán bargui.

II.

Sámediggi mearrida čuvvovaš gaskaboddosaš njuolggadusaid meahcceedatnamiid rievdaduvvon ávkkástallanvugiide, vrd. finnmárkkulága 4. § :

§1 Ulbmil

Njuolggadusat galget doarjut ja nannet sámi kultuvrra, boazodoalu, meahcásteami, ealáhusaid ja servodateallima vuđu Fínnmárkku fylkka.

Njuolggadusat galget doarjut ja nannet sámi kultuvrra, árbevirolaš ealáhusaid ja meahcásteami ja servodateallima ceavzilis ovdáneami, sápmelaččaid iežaset árvvuid ja oainnuid vuđu.

Njuolggadusat galget dasa lassin sihkkarastit ahte sámi álbmot beassá searvat ja váikkuhit mearrádusaide mat gusket fylkka eatnamiid ja meahcceriggodagaid hálddašeapmái.

§ 2 Doaimbagoovlu

Njuolggadusat galget geavahuvvot áššiin meahcceeatnamiid rievaduvvon ávkkástallanáššiin, vrd. finnmárkkulága §§ 4 ja 10.

Áššiin gos lea sáhka meahcceeatnamiid ávkkástallanvugiid rievdadeamis, galget stáhta, fylkasuohkanlaš ja suohkanlaš eiseválddit ja vel Finnmárkkuopmodat árvvoštallat movt rievdadeapmi váikkuha sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusaide ja servodateallimii. Vuosttaš cealkaga váikkuhusárvvoštallama vuodđun galget leat Sámedikki njuolggadusat.

Sámi doaba meahcci ja dán doahpaga dábálaš áddejupmi ii leat seamma go olgoáibmolága (friluftsløven) “utmark” doaba. Meahcci galgá dán njuolggadusain áddejuvvot seammaláhkai go doaba “utmark” olgoáibmolága 1 §:s.

§ 3 Meahcceeatnamiid rievdaduvvon ávkkástallan

Go galgá mearridit goas lea sáhka meahcceeatnamiid rievdaduvvon ávkkástallamis, de ferte juohke áššis árvvoštallat dan, ja earet eará árvvoštallat leat go seamma guovllus ovdal leamaš sisabahkkemat ja doaimmaid, doaimma viidodaga ja hámi ja man guhká doaimmat bohtet bistit. Gaskaboddosaš rievdadusat ja doaimmat, mat mielddisbuktet eanet rieja, earalágan nuoskkideami dahje muosehuttimiid, sáhttet maid muhtomin rievdadit meahcceávkkestallama.

Namuhuvvojit čuvvovaš mearrádusat mat sáhttet rievdadit meahcceávkkestallama:

a. Stáhtalaš, fylkasuohkanlaš ja suohkanlaš eiseválddiid mearrádusat mat gusket doaimmaide mehciin dahje mat mielddisbuktet ahte otná meahcceávkkestallan viiddiuvvo, dego earet eará luoddaráhkadeamit, čáhcádatdolvadeamit, ruvkedoaimmat, viesso/viste- ja bartahuksemat, bieggadahje eará sorttat el-fápmo rusttegiid huksemat, dálve ja bievlamádiijaid ráddjen astoáiggi dahje eará ulbmiliid váras, astoáiggevisttiid ja ráhkanusaid huksemat dahje buot dáid namuhuvvon doaimmaid viiddideamit meahcis. Plánat mat galget heivehit meahcásteami, nugo fylkkaplána, suohkaniid areála- ja heivehanplánat ja álbmotmehciid dahje eará suodjalanguovlluid ásaheami plánat ja mearrádusat mat gáržžidit dahje eara láhkái hehttejit sámi árbevirolaš ávkkástallama suodjalanguovllus, sáhttit maiddá mielddisbuktit meahcceávkkestallama rievdadeami.

b. Finnmárkkuopmodaga mearrádusat mat gusket eanan- ja meahcceriggodagaid vuovdimii dahje láiguheapmái iešguđet ulbmiliid váras, dego viesso/viste- ja bartahuksemat, bieggamillorusttegat, čáhcádagaid láiguheapmi el-fápmobuvttádeapmái, rievdadusat vuovdehálddašeami oktavuodas, suodjalanmearrádusat, ja vel lobit eananeiggáda minerálaid roggamiidda ja bohkamii. Maiddá eará lobit maid eananeiggát Finnmárkkuopmodat sáhtta addit, sáhttet rievdadit meahcceávkkestallama, nugo de go addojuvvo lohpi nuppástuhttet šattuid ja meahcceduovdagiid gilvima ja čuollama bokte.

Rievdadusat mat gusket árbevirolaš ávkkástallamii, eai mielddisbuvtte dábálaččat rievdaduvvon ávkkástallama dáid njuolggadusaid vuodul, jus rievdadusat dahje doaimmat eai mielddisbuvtte eanet meahccejohtolaga dahje earaláde leat mearkkašáhtti vahágin dahje hehttehussan eará meahcceávkkestalliide, geahča muđui 4. § 3. lađđasa maŋimus čouggá.

§ 4 Árvvoštallama njuolggadusat

Go galga árvvoštallat movt mearrádus sáhtta váikkuhit sámi kultuvrii, boazodollui, meahcceávkkestallamii, ealáhusaide ja servodateallimii, galget sámi árbevirolaš meahccegeavaheami erenoamášvuodát ja kultuvrralaš erohusat vuhtiiváldjuvvot. Galgá gudnijahttet ja vuhtiiváldit sámiid árbevirolaš máhtu ja meahcceipmárdusa ja dákkár máhttu galgá leat guovddáš vuodđun árvvoštallamii.

Go lea áigumin čadahit juogalágan doaimma, de ferte dan vuos árvvoštallat dan ektui makkár meahcástallanvuogit sámi meahcásteddjiin leat juste dan guovllus, ja makkár váikkuhusat doaimmas lea sin meahcásteapmái. Galgá earenoamážit vuhtiiváldit makkár njuolgo dahje gaskkalaš váikkuhusat doaimmas šaddet sámi árbevirolaš meahcceávkástallamii dahje luondduriggodagaid geavaheapmái dan guovllus, dan oktavuodas galgá geahččat makkár vahágiid doaibma iešalddis dagaha ja makkár eará heajos lassiváikkuhusat dan čuvvot.

Go lea gažaldat das, ahte lea go dain njuolggádusain sáhka árbevirolaš ávkástallamis, de galgá árvvoštallat ávkástallojuvvo go árbevirolaš vuogi mielde, earet eará ferte iskat man guhká ávkástallan lea doaimmahuvvon ja mainna lágiin dat lea doaimmahuvvon. Vaikko vel ávkástallanvuohki leage ođasmahttojuvvon teknihkalaš ja ekonomalaš ovdáneami sivas, de dat liikká sáhttá leat árbevirolaš ávkástallanvuohki.

Vuodđun galgá biddjojuvvot ahte maiddá smávva doaibmabijut sáhttet dagahit mearkkašahhti vahága ja hedjonahttit sámi meahcceávkástallama ceavzilvuoda. Erenoamážit galgá váldit vuhtii ovdalis ja eará áigejuovdilis doaibmabijui seamma ávkástallanguovllus, ja makkár váikkuhusat dain doaibmabijuin oktiibuot lea sámi beroštusaide.

Go árvvoštallá váikkuhusaid sámi kultuvrii jna., de galgá sámi meahcceávkástalliid árbevirolaš máhttu deattuhuvvot.

§5 Váikkuhusat sámi kultuvrii

Árvvoštallan galgá iskat makkár váikkuhusat šaddet meahcebirrasii, makkár sosiála ja kultuvrralaš váikkuhusat šaddet ollislaš sámi kultuvrii guoskevaš guovllus, erenoamážit váikkuhusaid sámi árbevirolaš ealáhusaide, meahcásteapmai ja báikegottiide.

Galga árvvoštallat mot doaibma dahje plána váikkuha sámi kultturárbái. Galga erenoamážit vuhtiiváldit ahte doaibma dahje plána ii galgga gudnehuhttet dahje čuohcat billistanláhkái sámi bassi báikkiide, hávdesajiide dahje eará báikkiide main lea earenoamáš kulturhistorjjálaš árvu.

§6 V áikkuhusat árbevirolaš sámi boazodollui

Galgá garrasit deattuhit makkár váikkuhusat mearrádusas leat boazodoalu eanageavaheapmái, earenoamážit galget čilgejuvvot dat guovllut mat adnojuvvojit dárbbaslažžan ceavzilis boazodollui, nugo earet eará johtolagat, johtingeainnut, guottet- ja ragatbáikkít, bálgan- dahje livvasajit, njuovadan- ja mearkunbáikkít, čakča- ja dálveguohtumat, gidđa- ja geasseguohtoneatnamat, daid vuolde maid guovllut main lea earenoamáš árvu boazodollui.

Galgá árvvoštallojuvvot sáhttá go doaibmabidju dahje plána dagahit earalágan jođihanvuogi, mii sáhttá leat stuora vahágin boazodollui. Johtingeaidnun rehkenastejuvvojhit maid bissovaččat ásahuvvon báikkít gos bidjá bohccuid fievrredeapmái, ja gos fas luoitá bohccuid.

Galgá garrasit deattuhit deastta boazodoalu vejolašvuhtii beassat friija doaimmahit boazodoalu ja johtalit bohccuiguin dain guovlluin gos boazu lobálaččat beassá vádjolit, ja deastta ain ávkástallat árbevirolaš guovlluin nu mo namuhuvvon vuosttaš teakstaoasis.

Go galgá árvvoštallat makkár váikkuhusat leat boazodullui, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat erenoamážit deattuhit virolaš ávkástallama ja boazodoalu erenoamáš doaibmanvugiid dan guovllus mas lea sáhka, ja bidjat dán vuodđun go árvvoštallet váikkuhusaid.

§ 7 Váikkuhusat árbevirolaš sámi meahcásteapmái

Galgá árvvoštallat makkár váikkuhusat mearrádusas leat meahcásteddjiide ja giliolbmuid guovlluid geavaheapmái ja ávkástallamii. Earenoamážit galgá váikkuhusaid garrasit deattuhit guovlluin mat leat dárbbaslaččat bisuhit ceavzilis sámi meahcásteami nugo earet eará; movt gilit árbevirolaččat leat

geavahan lagasguovlluid ja lagas mehciiid, nugo bivdin ja bivdobáikkít, guolástanbáikkít, luomejeakkít, gámasuidnenbáikkít ja galgá maid čielggadit movt sii earaládje leat ávkkástallan ja ožžon birgejumi luondduriggodagain.

Deasta sámi meahceávkástallaid árbevirolaš meahcceriggodagaid ávkkástallan dain guovlluin gos sii árbevirolaččat lea ávkkástallan meahcceriggodaid, galgá garrasit deattuhuvvot. Seamma láhkai galgá garrasit deattuhit ahte doaibmabijut mat mielddisbuktet lagaš- ja ávkkástallanguovlluid mearkkašahti háldogáržžidemiid báikegotteolbmuide, lotnolasealáhusaid doaimmaheaddjiide ja earáide geat doaimmahit árbevirolaš sámi meahceávkástallama, sáhttet hedjonahttit sin eallinvuođu, ja hehttet sin kulturdoaimmaheami. Berre maid garrasit deattuhit dan ahte dahket go doaibmabijut, omd. árbevirolaš ávkkástallanguovlluid suodjaleapmi, vejolažžan joatkit árbevirolaš meahceávkástallama. Seamma gusto maid sámi árbevirolaš ealáhusdoaimmaheaddjiid guovlluide, vrd. 8. §.

Go árvvoštallá váikkuhusaid meahceávkástalliide, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat erenoamážit deattuhit virolaš ávkkástallama, ja erenoamážit ávkkástallanvugiid dan guovllus mas lea sáhka, ja bidjat dán vuodđun váikkuhusaid árvvoštallamii.

§8 Váikkuhusat árbevirolaš sámi ealáhusaide

Galgá árvvoštallojuvvot makkár váikkuhusat mearrádušas leat árbevirolaš meahccealáhusaide dahje lotnolasealáhusaide, eanandollui, šibitdollui ja maiddá eará árbevirolaš ealáhusvugiide. Galgá garrasit deattuhit váikkuhusaid dakkár guovlluin mat leat dárbbášlaččat diekkár ealáhusaid ceavzimii, nugo earet eará; meahcásteddjiid dahje lotnolasealáhusabargiid árbevirolaš eanageavahanvugiid, dan vuolde bivdoguovllut, guolástanbáikkít, luomejeakkít, gámasuidnenbáikkít ja movt sii earaládje leat atnán ávkkí ja geavahan luondduvalljodagaid. Eanandolliid árbevirolaš eanageavahanguovllut, dan vuolde šibihiid guohtuneatnamat, meahcceláddjenbáikkít, vuovdedoallu, johtingeainnut ja bálgát.

Go árvvoštallá váikkuhusaid sámi ealáhusvugiide, de galget almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat erenoamážit deattuhit virolaš ávkkástallama, ja erenoamážit ávkkástallanvugiid dan guovllus mas lea sáhka, ja bidjat dán vuodđun váikkuhusaid árvvoštallamii.

§ 9 Váikkuhusat sámi servodateallimii, eallinvugiide ja sámi ealáhusaide

Galgá árvvoštallojuvvot makkár váikkuhus mearrádušas lea sámi servodateallimii; nugo sámi ealáhusaide, eallinvugiide, ássamii ja organisašuvdnaeallimii.

§ 10 Guoskevaš sámi beroštumit galget duodalaččat beassat searvat mearridanprosessii

Diehtujuohkima oktavuodáš gustojeaddji hálddašanprinsihpaid mielde, berrejit almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat váldit vuhtii erenoamážit čuovvovačča:

a) Almmolaš eiseválddit ja Finnmárkkuopmodat berrejit ášši diehtujuohkima oktavuodáš viežžat sihke čálalaš ja njálmmálaš cealkámušaid mat váikkuhit kártet plánejuvvon areálageavahemiid dahje plánaid váikkuhusaid. Lea deatlaš ahte guoskevaš bealit ožžot relevánta ja áigejuovvilastojuvvon dieđuid plánejuvvon doaibmabijuid birra.

b) Lea deatlaš ahte iešguđet sámi beroštusat mat bohtet ovdan, nu árrat go vejolaš searvvahuvvojit aktiivvalaččat. Guđe beroštusain galgá viežžat cealkámušaid mearrádusa ráhkkanettiin, ferte mearridit konkrehta árvvoštallama vuodul.

c) Áššiin mat sáhttet váikkuhit boazodollui, berre viežžat cealkámušaid jna. guovllustivrras, orohagas/orohagain, boazosiidain, bearrašiin/doaluin, ja earakilolbmuin maidda mearráduš sáhttá guoskat.

d) Áššiin mat sáhttet váikkuhit lotnolasealáhusaide, árbevirolaš meahcásteapmái, eanandollui, šibitdollui dahje eará meahcceberoštumiide, berre viežžat cealkámušaid jna. meahcceservviin, giliserivviin ja eará servviin, sávzaguohtonservviin, bivdo- ja guoslástanservviin ja eará berošteaddji

organisašuvnnain dahje ovttagain, ja siiddain, bearrašiin ja eaŋkilolbmuin maidda mearrádus sáhtta guoskat.

e) Sámi bealálaččat berrejit beassat geavahit sámegeala gulahallangiellan. Dát guoská sihke čálalaš dieđuid ovddideapmái ja maiddái njálmmálaš čilgehusaide.

f) Almmolaš eiseválldit ja Finnmárkkuopmodat berrejit ášši ráhkkanahhtinbargguin earenoamážit láhčit dili nu ahte boazodoallit, lotnolasealáhusa bargit dahje earát geat guhkit áiggiid orrot ja barget mehciin, duohtavuodas galget sáhttit searvat ja buktit cealkámuša áššái.

§ 11 Gáibádusat vuodustussii

Mearrádusa vuodustusa oktavuodas gustojeaddji hálldašannjuolggadusaid mielde, berrejit eiseválldit ja Finnmárkkuopmodat čielggadit mo váikkuhusat sámi kultuvrii jd. lea árvoštallojuvvon, makkár mearkkašumi dat leat ožžon go mearrádusat dahkkojuvvojedje, guđeláhkai molssaeavttut leat árvoštallojuvvon, ja lea go árvoštallojuvvon bidjat eavttuid sihkkarastin dihtii sámi kultuvrra jd. luondduvuđđosa. Berre maid almmuhuvvot geat dat leat buktán cealkámušaid ja čilgejumiid ja muđui leamaš mielde áššeráhkkanemis iešguđet sámi beroštusaid bealis.

§ 12 Sámedikki cealkámus

Sámedikkis lea iežas dáhtu mielde vuoigatvuohta buktit cealkámuša dihto áššiide dađi mielde go oaidná dárbbu dan dahkat.

§ 13 Loahpalaš njuolggadusaid fápmui bohtin ja mearrideapmi

Njuolggadusat bohtet fápmui 1.7.2006, ja gustojit dassážiigo loahpalaš njuolggadusat mearriduvvojit, dattetge eai leat fámus guhkit go 1.7.2007 rádjai.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.06.06 dii. 14.40.

Ášši 24/06

Sámedikki jagi 2007 čoahkkinplána

Arkiiváššennr..
04/420106 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beavi	Áššennr.
Čoahkinjođihangoddi	21.04.06	004/06
Sámedikki dievasčoahkkin	29.05. – 02.06.06	24/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui disdaga miessemánu 30. b. 2006 dii. 18.10.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1			Kaleanddar

II Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkinjođihangotti árvalus Sámediggái:

Sámedikki dievasčoahkkimat 2007:

- Uke 09 guovvamánu 26. b. – njukčamánu 02. b.
- Uke 21 miessemánu 21. – 25. b.
- Uke 39 čakčamánu 24. – 28. b.
- Uke 48 skábmamánu 26. – 30. b.

Sámedikki lávdegoddečoahkkimat 2007:

- Uke 07 guovvamánu 12 – 16. b.
- Uke 19 miessemánu 07. – 11. b.
- Uke 37 čakčamánu 10. – 14. b.
- Uke 46 skábmamánu 12. - 16. b.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 40 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Čoahkkinjodihangotti evttohus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1		

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikki dievasčoahkkimat 2007:

- Uke 09 guovvamánu 26. b. – njukčamánu 02. b.
- Uke 21 miessemánu 21. – 25. b.
- Uke 39 čakčamánu 24. – 28. b.
- Uke 48 skábmamánu 26. – 30. b.

Sámedikki lávdegoddečoahkkimat 2007:

- Uke 07 guovvamánu 12 – 16. b.
- Uke 19 miessemánu 07. – 11. b.
- Uke 37 čakčamánu 10. – 14. b.
- Uke 46 skábmamánu 12. - 16. b.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.05.06 dii. 18.10.

ÁŠŠI 25/06

Váidinorgána nammadeapmi sámi organisašuvnnaid
doarjjanjuolggadusaid vuodul

Arkiiváššennr..
06/1288

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beavi	Áššennr
Sámedikki valgalávdegoddi	31.05.2006	001/06
Sámedikki dievasčoahkkin	01.06.2006	025/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui duorastaga geassemánu 01. b.2006 dii. 09.00.

I Mildosat

Nr	Beavi	Geas/Geasa	Tihttal
1		Doarjjanjuolggadusat sámi organisašuvnnaide	Sámedikkis mearriduvvon 09.06.1993

II Evttohusat ja mearkkašumit

Válgalávdegotti árvalus:

Sámediggi nammada čuovvovaš váidinorgána mearrádussii mii lea dahkkon sámi organisašuvnnaid
doarjjanjuolggadusaid vuodul.

Henrik Eriksen, jođiheaddji

Kirsten Appfjell

Olaf Eliassen

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Válgalávdegotti evttohus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	John Harald Skum, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi nammada čuovvovaš váidinorgána mearrádussii mii lea dahkkon sámi organisašuvnnaid doarjjanjuolggadusaid vuodul:

Henrik Eriksen, jođiheaddji
Kirsten Appfjell
Olaf Eliassen

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 01.06.06 dii. 09.05.

Ášši 26/06

Ođđa lahttu välljen válgalávdegoddái ja doarjjastivrui

Arkiiváššennr..
05/396606 / 25 - 58

Meannudemit

Politikalaš dássi	Beavi	Áššennr.
Čoahkkinjodihangoddi	29.05.06	Ášši CJ 07/06 Ođđa lahttu välljen válgalávdegoddái ja doarjjastivrui
Válggalávdegoddi	31.05.06	002/06
Sámediggi dievasčoahkkin	30.05. - 02.06.06	26/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui duorastaga geassemánu 01.b. 2006 dii. 09.05.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Tihttal
1			Sak ML 07/06 Valg av nytt medlem til valgkomiteen og tilskuddsstyret
2		Bargiidbellodaga sámediggejoavku, Kárášjohka	Valg av nytt medlem i Sametingets tilskuddsstyre og i Sametingets valgkomite

II Evttohusat ja mearkkašumit

Válgalávdegotti árvalus:

Sten Erling Jønsson ii leat šat válgalávdegotti lahttu. Josef Vedhugnes välljejuvvo válgalávdegotti ođđa lahttun.

Sten Erling Jønsson ii leat šat doarjjastivrra lahttu. Maja Lisa Kappfjell välljejuvvo doarjjastivrra ođđa lahttun.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 39 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Válgalávdegotti evttohus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	John Harald Skum, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sten Erling Jønsson ii leat šat válgalávdegotti lahttu. Josef Vedhugnes válljejuvvo válgalávdegotti ođđa lahttun.

Sten Erling Jønsson ii leat šat doarjjastivrra lahttu. Maja Lisa Kappfjell válljejuvvo doarjjastivrra ođđa lahttun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 01.06.06 dii. 09.10.

Ášši 27/06

Spiekasteapmi Sámedikki fágálávdegottiid bargonjuolggadusain

Arkiiváššnr..
05/68206 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikalaš dássi	Beaivi	Áššnr.
Čoahkinjođihangoddi	31.05.06	008/06
Sámedikki dievasčoahkkin	29.05. – 02.06.06	027/06

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahku miessemánu 31. b. 2006 dii. 11.00

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	30.05.2001	Marianne Balto Henriksen	Ohcan spiehkastit Sámedikki fágálávdegottiid bargonjuolggadusain

II Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkinjođihangotti evttohus:

Sámediggi fámohuhtá § 6 mearrádusa nu ahte áigemearmi ovddidit árvalusa ja evttohusaid áššis 23/06 - Sámedikki njuolggadusat Finnmárkku fylkka rievdaduvvon meahcegeavaheami várás - guhkiduvvo

Ealáhus- ja kulturlávdegotti áigemearmi guhkiduvvo dii. 14.00 rádjái ja eará áirasiid áigemearmi guhkiduvvo dii. 20.00 rádjái, 31.05.2006.

III Jienasteapmi

43 áirasis ledje 39 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuoru mielde:

- Čoahkinjođihangotti evttohus hilgojuvvui 18 jienain. 21 jienastedje beali. Sámedikki čoahkinortnega § 6 mielde galgá leat 2/3 eanetlohku ovdal go Sámediggi sáhtá fámohuhtit mearrádusa.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
	Jørn Are Gaski, čeahkkinortnegii	
	Jánoš Trosten, čeahkkinortnegii	
1	Egil Olli	

VI Sámedikki mearrádus

Čeahkkinjođihangotti evttohus hilgojuvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui gaskavahku miessemánu 31. b .2006 dii. 11.10.

Vuolláičállit leat lohkan čoahkkingirji ja duođastit ahte čállojuvvon mearrádušat leat nu movt Sámediggi lea mearridan.

Karášjohka 20.01.2015

Čoahkinjodihangoddi

Josef Vedhugnes
jodiheaddji

Tone Finnesen

Vibeke Larsen

Klemet Erland Hætta